

Lubuskie po drodze

Piękno
przyrody i natury

Wydawca	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego ul. Podgórna 7 65-057 Zielona Góra tel. +48 68 456 52 00 www.lubuskie.pl
Tekst, redakcja	Anna Beś, Paweł Cieniuch, Witold Czajka, Dominika Borówka-Sitnik, Krzysztof Gajda, Milena Liszka, Jolanta Sieradzka-Kasprzak, Ryszard Orzechowski, Robert Rektor, Karolina Zych
Zdjęcia	Archiwum Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego (Krzysztof Gajda, Ryszard Orzechowski), Paweł Fabijański, Aleksander Lewandowski, Sylwester Putek (activecenter.com.pl), Marek Pych, Jarosław Ramucki (zdjęcie na okładce), Grzegorz Rutkowski (Urząd Gminy Łagów), Jan Wojtasik, Ośrodek Wczasowy Kormoran, Ośrodek Wczasowy Martinez, Ośrodek Wczasowy Temar
Opracowanie	EURO PILOT Sp. z o.o. ul. S. Konarskiego 3 01-355 Warszawa tel./fax. +48 22 664 37 20, +48 22 664 50 91 www.europilot.com.pl
Projekt graficzny	Paweł Dobrzyński
Korekta tekstów	Agnieszka Borowiecka, Małgorzata Kuśnierz
Skład, przygotowanie do druku	Ewa Chmielewska

ISBN 978-83-8009-170-2

Lubuskie. O czym szumią lasy

Lubuskie. O czym szumią lasy

Położone w zachodniej części Polski województwo lubuskie jest wyjątkowo dobrze skomunikowane zarówno z resztą kraju, jak i z sąsiednimi Niemcami. Graniczy z państwami związkowymi – Brandenburgią i Saksonią, oraz zaczynając od północy, województwem zachodniopomorskim, wielkopolskim i dolnośląskim. Wyraźny układ południkowy Lubuskiego sprzyja jego geograficzno-przyrodniczemu zróżnicowaniu. Region charakteryzuje krajobraz kolejno następujących po sobie obniżeń pradolin i pasów wysoczyzn, których genezy należy upatrywać w ostatnim zlodowaczeniu. Nieco poniżej linii wyznaczonej przez miasta Gubin, Zielona Góra i Stawa w rzeźbie terenu zaznaczyła się również działalność zlodowaczenia środkowoeuropejskiego.

Województwo lubuskie nie jest największym z regionów Polski, ale na pewno jednym z najciekawszych. Niemal połowę jego powierzchni porastają lasy i choć z przewagą drzew iglastych, to wciąż o dużym zróżnicowaniu gatunkowym. Szczególnie bogactwo przedstawicieli świata roślin i zwierząt odnaleźć można w pobliżu rzek i zbiorników wodnych. Większych i mniejszych akwenów jest tu tak wiele, że województwo lubuskie nazywane jest często „krainą pięciuset jezior”. Unikatową florę i faunę ochraniają 2 parki narodowe, 8 parków krajobrazowych i aż 64 rezerваты przyrody, z których jednym z bardziej niezwykłych jest rezerwat Nietoperek, położony w środkowej części Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, strzegący

zimowego siedliska około 30 tysięcy tych latających ssaków.

Łączna powierzchnia parków narodowych Lubuskiego wynosi prawie 20 tysięcy hektarów. Każdy pasjonat dzikiego ptactwa przyzna, że Park Narodowy „Ujście Warty” to prawdziwy ornitologiczny raj, w którym zrealizować można największe marzenia o fotograficznym safari. Park powstał w 2001 roku na obszarze m.in. rezerwatu przyrody Stońsk, objętego konwencją ramsarską (konwencją o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego). Na obszarze Parku zaobserwowano ponad 270 gatunków ptaków. Wiele z nich, m.in. cyraneczka, mewa mała, kulik wielki, znajduje się w polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Tajemnice parku odkrywać można, wędrując jedną z wielu ścieżek przyrodniczych, np. ptasim szlakiem czy trasą Olszynki. Z myślą o turystach rowerowych wytyczona została również ścieżka o nazwie Na dwóch kółkach przez Polder Północny, z punktami edukacyjnymi i platformą widokową.

Także w Drawieńskim Parku Narodowym nie brakuje ciekawych szlaków. Jego walory odkrywać można pieszo (do dyspozycji jest blisko 100 km wytyczonych ścieżek), na rowerze lub konno (np. malowniczą Pętlą Barnimiel). Szczególnie wyjątkowe wrażenia zapewnia spływ wartką Drawą, która ma źródła w Dolinie Pięciu Jezior, nieopodal Potczyna-Zdroju. W granicach parku szlak wodny ma długość około 40 kilometrów, a dla wygody kajakarzy przygotowano tu liczne miejsca biwakowe. Nurt rzeki rzeźbi

zapierające dech w piersi jary i wąwozy, rozcinające sandrową powierzchnię. Jak nigdzie indziej można tu podziwiać procesy erozyjne – w jednym miejscu wymywanie zbocza, w innym akumulację naniesionego przez wodę materiału. Na terenie Parku odnaleźć można także pozostałości dawnej gospodarki człowieka – ślady smolarni, hut szkła, bindug.

Nie tylko podczas wyprawy Drawą liczyć można na niecodzienne przeżycia. Całe Lubuskie pocięte jest błękitną siecią rzek, potoków i kanałów, na których wyznaczono trasy spływów. W wielu miejscach funkcjonują także

dobrze wyposażone ośrodki żeglarskie, stacje i wypożyczalnie sprzętu. Atutem tutejszych wodnych szlaków jest wyraźne zróżnicowanie pod względem stopnia trudności. Kajakarze mniej doświadczeni lub ci, którzy przedkładają podziwianie urokliwych pejzaży ponad mierzenie się z trudnościami, jakie niesie rwąca rzeka, powinni wybrać Odrę lub któryś z jej lewych dopływów – kanał Zimna Woda lub Kanał Czerwony. Warta, szczególnie na odcinku w Parku Narodowym „Ujście Warty”, to także idealne miejsce dla miłośników „zwiedzania z wody”. Większe wyzwania stają na pewno przed tymi, którzy

udają się na wycieczkę Paklicą, zaś spragnieni adrenaliny i prawdziwie intensywnych doznań powinni wybrać spływ Kłodawą lub Lenką.

Wśród wodniaków dużym zainteresowaniem cieszą się także lubuskie akweny. Największy wybór ośrodków wypoczynkowych znajduje się oczywiście nad największymi jeziorami regionu – Niestysz i Stawskim. Popularne są także mniejsze zbiorniki, cenione dla odmiany za kameralną atmosferę i dogodne warunki wędkarskie. Także pobliskie zabytki przyciągają turystów w daną okolicę. Dla przykładu pobyt nad Liwnem Wielkim zazwyczaj powiązany jest

Lubuskie. O czym szumią lasy

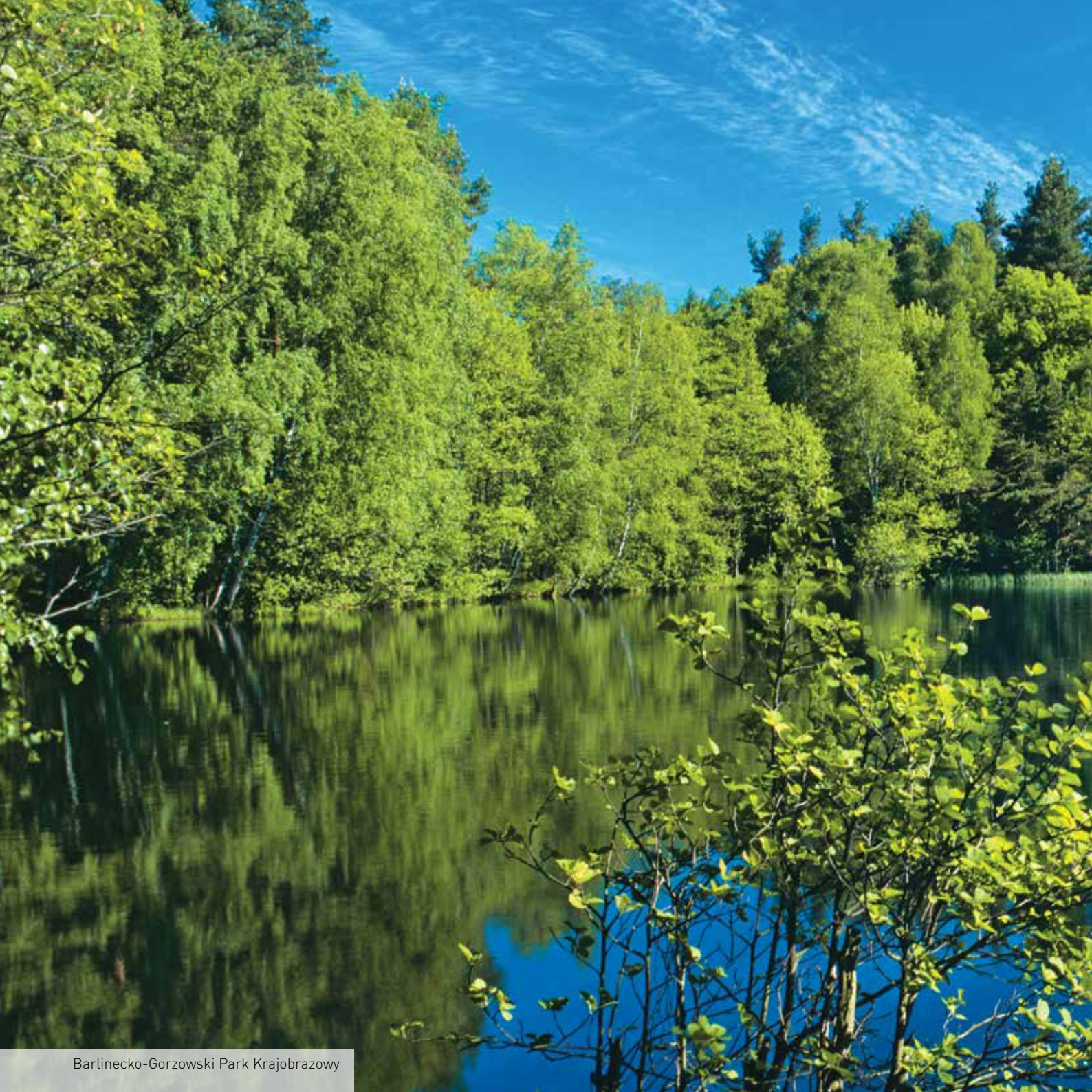
ze zwiedzaniem wczesnobarokowego zespołu pałacowo-ogrodowego na zachodnim brzegu, zaś wypoczynek nad Jeziorem Łagowskim sprzyja wizytom w słynnym Zamku Joannitów.

Województwo lubuskie z roku na rok ma do zaoferowania coraz więcej szlaków pieszych i wodnych, które sprawiają, że można naprawdę dobrze poznać tutejszą naturę i każdy odwiedzający znajdzie tu wyjątkowy zakątek. Obok dzikiej i nieujarzmionej przyrody są także atrakcje kuszące zielenią, które jednak nieobeszły się bez ingerencji człowieka. Warto wspomnieć choćby Park Mitości

w Lubniewicach. W intymnej scenerii wąskich, półnaturalnych alejek, pod baldachimem z koron drzew liściastych, nieopodal niewielkiego kanału łączącego dwa pobliskie jeziora na turystów czekają ukryte liczne rzeźby obrazujące stan zakochania. Ów tematyczny park jest hołdem dla wybitnej lekarki seksuolog – Michaliny Wistockiej, autorki książki *Sztuka kochania*.

Licznym możliwościom spędzania w Lubuskiem wolnego czasu towarzyszy tutejsza przyroda – bujna, przepiękna ruchem, dźwiękiem, zapachem. Przyroda, która nieustannie „dzieje się” na oczach turystów. Zapraszamy

na niezwykłą wyprawę do tej pięknej krainy, która na pewno zapadnie na długo w Państwa pamięci i sercu. ■

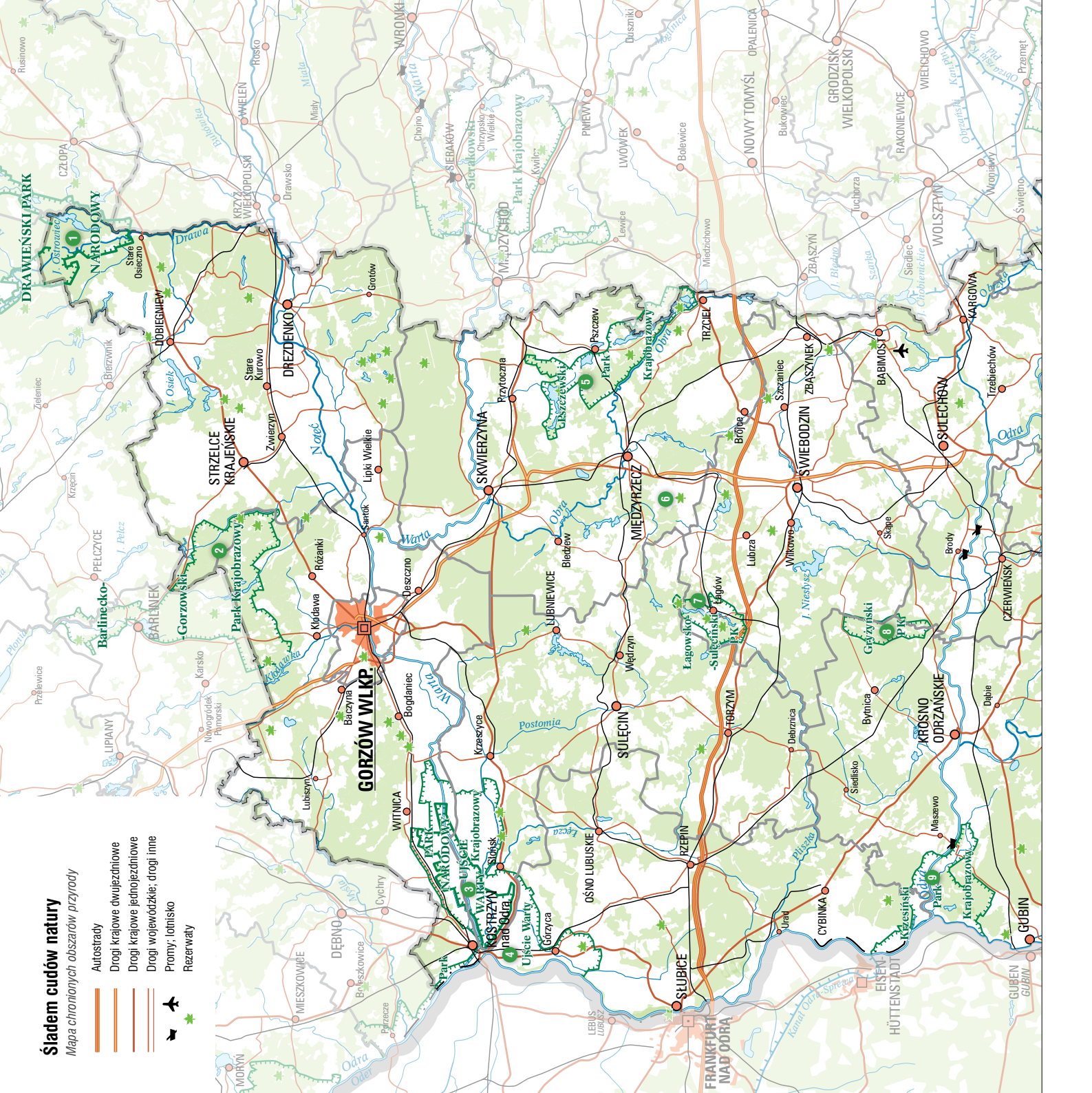
W stronę dzikiej przyrody.

Najpiękniejsze parki,
rezerваты i obszary chronione

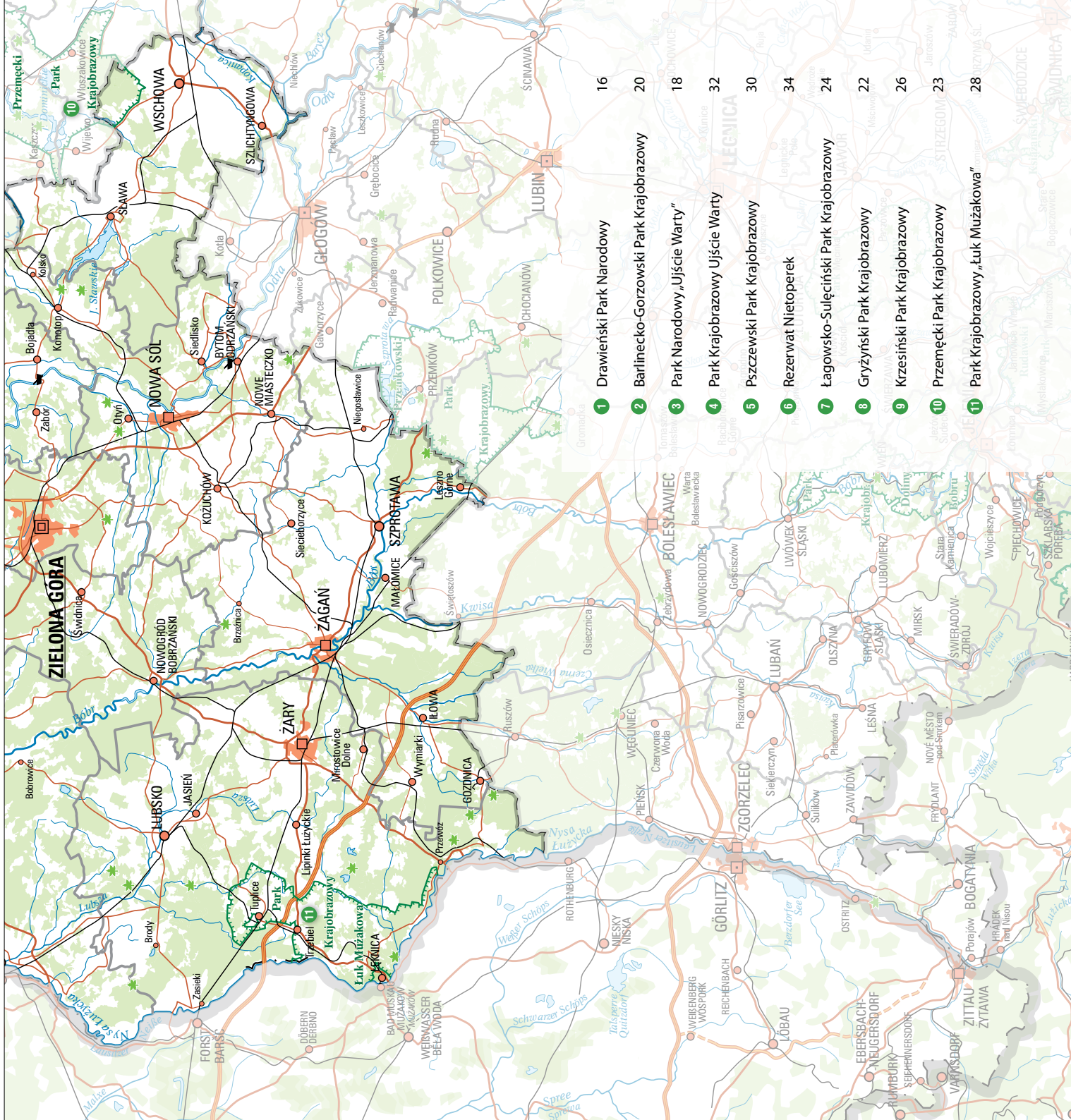
Śladem cudów natury

Mapa chronionych obszarów przyrody

- Autostrady
- Drogi krajowe dwujezdniowe
- Drogi krajowe jednojezdniowe
- Drogi wojewódzkie; drogi inne
- Przemysł; lotnisko
- Rezerwaty

- 1 Drawieński Park Narodowy 16
- 2 Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy 20
- 3 Park Narodowy „Ujście Warty” 18
- 4 Park Krajobrazowy Ujście Warty 32
- 5 Pszczewski Park Krajobrazowy 30
- 6 Rezerwat Nietoperek 34
- 7 Łagowski-Sulciński Park Krajobrazowy 24
- 8 Gryżyński Park Krajobrazowy 22
- 9 Krzesiński Park Krajobrazowy 26
- 10 Przemęcki Park Krajobrazowy 23
- 11 Park Krajobrazowy „Łuk Mużakowa” 28

Ochrona przyrody w województwie lubuskim

Park Narodowy „Ujście Warty”

Piękne lesiste tereny województwa lubuskiego, ukształtowane geologicznie podczas ostatnich zlodowaceń i silnie poprzecinane siecią rzek oraz jezior, to obszar o niezwykłej wartości przyrodniczej, która już dawno została dostrzeżona. Co kilka lat powstają nowe strefy ochrony mające na celu zachowanie nienaruszonego krajobrazu czy ekosystemu lub obejmujące ochroną konkretne gatunki roślin i zwierząt. Obecnie na terenie województwa znajdują się 2 parki narodowe, 8 parków krajobrazowych oraz 64 rezerваты przyrody. Nie oznacza to jednak, że tereny te mają charakter wyłącznie ochronny. Wręcz przeciwnie. Lubuskie dzięki ciągłej dbałości o aspekty przyrodnicze stanowi niezastąpioną mekkę turystyczną, zwłaszcza dla

miłośników natury i osób pragnących odpoczynku od zgiełku miast. Jest to bajeczne miejsce, w którym w umiejętny sposób łączy się potrzeba ochrony przyrody z wciąż poszerzającym się wachlarzem dostępnych atrakcji.

Okiem ptaka

Za sprawą licznych rzek i jezior tereny województwa lubuskiego są prawdziwą ostoją ptactwa, wśród którego przewagę stanowią gatunki wodne, w tym m.in. rzadkie kormorany czarne, które podziwiać można nad Jeziorem Sławskim. Ochrona siedlisk lęgowych jest więc niemal priorytetowym zadaniem, jakie stoi przed województwem. Największym i najbogatszym ptasim rezerwatem

w Europie jest **Park Narodowy „Ujście Warty”**, noszący miano Rzeczypospolitej Ptasiej. Na jego terenie wyznaczono ptasi szlak, który prowadzi przez najatrakcyjniejsze tereny lęgowe ptactwa wodnego i brodzącego. Żyją tu ptaki zagrożone wyginięciem: bączek, bąk, bielik, derkacz, czapla modronosa i nadobna, rybitwa czarna, szczudtak, warzęcha, wodniczka i żuraw.

Również w 2007 roku Międzynarodowa Organizacja Ornitologiczna objęła **Pojezierze Sławskie** systemem Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, nadając mu rangę Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków.

Nic więc dziwnego, że obszary chronione, pozwalające zaobserwować zwierzęta w ich naturalnych środowiskach, przyciągają coraz

Ochrona przyrody w województwie lubuskim

większe grono zwolenników birdwatchingu, który w Polsce staje się z roku na rok popularniejszy.

Ku czci bociana

W **Krześnińskim Parku Krajobrazowym** znajduje się wioska Kłopot będąca największym siedliskiem bocianów białych na Ziemi Lubuskiej. Corocznie gniazduje tutaj ponad 20 par tych ptaków i odnaleźć można około 37 gniazd. Dla porównania w całej Danii mieszka zaledwie 6 par lęgowych bociana białego. Aby móc bliżej zapoznać się z ptasimi zwyczajami, utworzone zostało w Kłopotcie Muzeum Bociana Białego prowadzące edukację dzieci i młodzieży. Ewenementem w skali kraju są także gniazdujące nad Jeziorem Krześnińskim bardzo rzadkie kanie rude i czarne.

Mali krwiopijcy

W części Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego utworzono **Rezerwat Przyrody „Nietoperek”**. Mikroklimat panujący w pozostałościach podziemnych fortyfikacji zbliżony jest do tego, jaki panuje w naturalnych jaskiniach i grotach, dlatego też przyciąga tysiące nietoperzy. Pojawiają się one już w sierpniu, jednak najliczniej występują na przelocie roku. Ze względu na stałą niską temperaturę oraz wysoką wilgotność zwierzęta zapadają w podziemiach w sen zimowy. Corocznie zimuje tu około 20–30 tysięcy osobników należących do 12 gatunków. Jest to również jedyna w Polsce podziemna kolonia lęgowa nocka dużego.

Podróż do wnętrza Ziemi

Województwo lubuskie niewątpliwie może poszczycić się obszarem chronionym, jakiego nie ma w pozostałych częściach kraju, ponieważ dotyczy jedyne w swoim rodzaju ukształtowania terenu. **Park Krajobrazowy „Łuk Mużakowa”** obejmuje ochroną formacje skalne wchodzące w skład jednej z najlepiej ukształtowanych moren czołowych w Europie Środkowej – przepięknego Łuku

Mużakowskiego. Dla turystów chcących zapoznać się z osobliwościami geologicznymi powstał Geopark, który umożliwia zwiedzanie pozostałości kopalń oraz podziwianie około 110 zbiorników pokopalnianych, a także wydm śródlądowych, gładów narzutowych oraz odstoniętych warstw ziemi pochodzących z trzeciorzędu.

Starodrzew

Na obszarze obejmującym zachodni fragment Borów Zielonogórskich utworzono **Rezerwat Dębowiec**, którego celem jest ochrona formacji leśnej zawierającej wiekowe okazy drzew. Między innymi pod ochroną znajdują się okazałe dęby, których średni wiek liczony jest na około 200 lat, a także ponadstuletnie sosny. Jest to także jeden z nielicznych w Polsce rezerwatów, gdzie chronione są stanowiska owadów: jelonka rogacza i pachnicy dębowej, należących do gatunków chrząszczy. Dla ochrony starodrzewia dębowego utworzono także **Rezerwat Uroczysko Węglińskie**, gdzie znajduje się 27 pomników przyrody. Aby ujrzeć jeden z najstarszych polskich dębów, a zarazem najstarszy dąb szypułkowy w kraju – „Chrobrego”, należy udać się do **Rezerwatu Buczyna**

Szprotawska. Ten około 730-letni okaz drzewa o obwodzie 992 centymetrów z pewnością robi wrażenie.

Po pas, po szycie

Osobom, którym znudziły się już standardowe krajobrazy leśne, niewątpliwie do gustu przypadną niepokojące swoim pięknem torfowiska na terenie województwa lubuskiego. Poroste kępami traw jeziora, drzewa wyrastające z zalanych brzegów oraz zamglone i tajemnicze **Rezerwaty „Mesze”** i **„Pawski Ług”** na długo zapadną w pamięć.

Piechotą, rowerem, kajakiem

Obszar województwa lubuskiego to także duża liczba szlaków, których wytyczone trasy przebiegają przez najpiękniejsze parki krajobrazowe województwa. Na terenach leśnych znajduje się wiele obiektów wartych uwagi: drzewostany lub pojedyncze, pomnikowe drzewa, stanowiska rzadkich roślin i zwierząt, wód, bagien, gładów – mających dużą wartość przyrodniczą, kulturową czy wreszcie historyczną.

Geopark Łuk Mużakowa

Nowe formy turystyki w województwie lubuskim

Gęś gęgawa

Perkoz dwuczuby

W czasach, kiedy urlop nie oznacza już tylko godzin spędzonych na plaży lub przemierzania utartych ścieżek, każdy turysta pragnie zakosztować czegoś nowego. Priorytetem stało się zbieranie niezapomnianych, jedynych w swoim rodzaju wspomnień, które na długo pozostaną w pamięci. Naprzeciw tym oczekiwaniom wychodzi województwo lubuskie, na którego terenie rozwijają się mało popularne, a przy tym niezwykle oryginalne rodzaje turystyki. Każdy może znaleźć tu coś dla siebie, niezależnie od tego, czy marzy o spokojnym urlopie na tonie natury, czy o emocjonującej przygodzie z dawką adrenaliny. Jest w czym wybierać.

Birdwatching – turystyka ptasia

Województwo lubuskie – nazywane czasami „krajną pięciuset jezior” – to obszar występowania 307 gatunków ptaków, z czego większość stanowi ptactwo wodne, które upodobało sobie przybrzeżne strefy jezior i rzek. Spośród tak dużej liczby gatunków 286 to ptaki objęte ścisłą ochroną prawną, a co za tym idzie, niezwykle cenne obiekty obserwacji dla każdego miłośnika natury.

Najlepszym sposobem na przyjrzenie się rzadkim egzemplarzom lub młodym osobnikom w okresie lęgu jest wybranie się na wycieczkę kajakową po lubuskich jeziorach. Pozwala to na dotarcie w miejsca zwykle osłonięte przed spojrzeniami człowieka oraz nieskażone jego ingerencją. Ten rodzaj turystyki nie wymaga posiadania specjalistycznego wyposażenia, chociaż dobrze jest zaopatrzyć się w lornetkę, która ułatwi obserwację bez obawy o sprostowanie ptaków. Osoby niebojące się o ewentualne zamoczenie sprzętu mogą zabrać także aparat fotograficzny, by „ustrzelić” jego obiektywem co ciekawsze gatunki.

Gdzie znajdują się najlepsze miejsca do birdwatchingu?

Międzynarodowa Organizacja Ornitologiczna uznała Pojezierze Stawskie za ostoję

ptaków o randze europejskiej i w 2007 roku obszar ten został objęty systemem Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 – Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków. To doskonałe miejsce lęgowe dla wielu gatunków wodno-błotnych. Nad wodami Jeziora Stawskiego można spotkać m.in. kormorana czarnego, który od lat zasiedla małą wyspę zwaną od tego gatunku Wyspą Kormoranów. Licznie występują łyski, gęsi gęgawy, tabędzie nieme i perkozy dwuczube.

Drugim – i być może nawet istotniejszym – punktem na mapie birdwatchera powinien być Park Narodowy „Ujście Warty”, który śmiało można określić mianem Rzeczypospolitej Ptasiej, bowiem jego główną atrakcją jest możliwość obserwowania tych zwierząt. Dla turystów wyznaczono ptasi szlak – tzw. Betonkę – który prowadzi przez jedne z najatrakcyjniejszych w parku terenów lęgowych ptactwa wodnego i brodzącego. Ponadto Park oferuje liczne szlaki rowerowe, piesze oraz kajakowe.

Corocznie na tych terenach wyznacza się spośród wielu rzadkich i zagrożonych gatunków jeden, który w danym roku patronuje inicjatywie Rzeczypospolita Ptasia. ■

Nowe formy turystyki w województwie lubuskim

Geoturystyka – turystyka geologiczna

Tego rodzaju turystyka opiera się głównie na możliwości zwiedzania obiektów ściśle związanych z ukształtowaniem terenu – zarówno naturalnych, takich jak jaskinie, kaniony, gorące źródła czy rozpadliny, jak i powstałych w wyniku ingerencji człowieka – kopalni, kamieniołomów. To nie tylko zagłębianie się w podziemne mroki, lecz także szansa na podziwianie nadziemnych form skalnych oraz zaznajamianie się z najbardziej pierwotną historią świata. Geoturystyka w dużej mierze nastawiona jest na wycieczki terenowe, które silnie wspierane są przez ekspozycje muzeów geologicznych oraz modne obecnie parki rozrywki prezentujące dinozaury.

W województwie lubuskim na obszarze Parku Krajobrazowego „Łuk Mużakowa” wytyczona została ścieżka geoturystyczna Dawna Kopalnia Babina, idealnie wykorzystująca

wyjątkowe w skali kraju walory do rozwoju tego rodzaju turystyki. Geopark, którego częścią jest ścieżka, zajmuje teren jednej z najlepiej ukształtowanych moren czołowych w Europie Środkowej – przepięknego Łuku Mużakowskiego. Ponadto w XIX i XX wieku był to obszar wyjątkowo intensywnej działalności wydobywczej węgla brunatnego, czego efektem jest największe w Polsce „pojezierze antropogeniczne”, czyli około 110 zbiorników pokopalnianych, których wody mają różną barwę, zależną od składu chemicznego. Rejon Łuku Mużakowskiego umożliwia obejrzenie wielu stanowisk geologicznych, w tym odsoniętych trzeciorzędowych warstw ziemi, gładów narzutowych, wydm śródlądowych, źródłisk wód żelazowo-siarkowych oraz wychodni węgla brunatnego.

Geopark Łuk Mużakowa

Fotosafari

Jedną z najwspanialszych przygód, które można przeżyć podczas turystycznych wędrówek, jest uwiecznianie dzikich zwierząt w ich naturalnym środowisku; uchwycenie płochliwego stworzenia w ruchu lub spotkanie oko w oko ze wspaniałymi drapieżnikami. Aby umożliwić tego rodzaju rozrywkę, organizowane jest lubuskie fotosafari – polowanie na „grubego zwierza” z aparatem w ręku. Jest to wciąż bardzo mało znana gałąź turystyki, która z roku na rok zdobywa sobie coraz więcej przychylności, zarówno wśród profesjonalnych fotografów, jak i amatorów chcących spróbować czegoś nowego. Niezależnie od poziomu umiejętności fotograficznych każdy znajdzie coś odpowiedniego dla siebie – do wyboru jest obserwacja zwierząt w czatowni oraz tropienie w terenie, co pozwala na poznanie ich zachowań i charakterów.

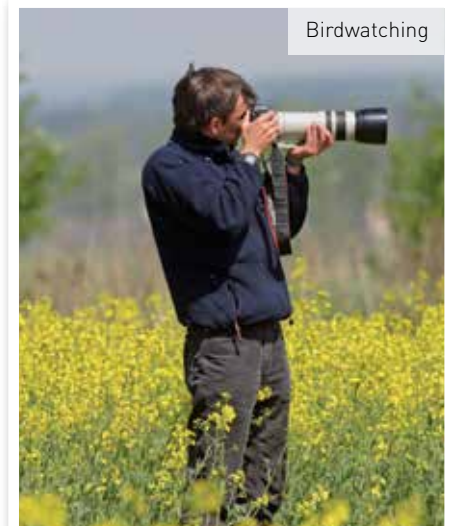
Na obszarach, gdzie zwierzęta są chronione, łatwiej je sfotografować, ponieważ jest ich

więcej, a w całkowicie naturalnym otoczeniu czują się swobodnie. Należy jednak pamiętać o zachowaniu ostrożności – nie każde przestraszone zwierzę zareaguje ucieczką.

Ujście Warty to miejsce bardzo atrakcyjne, jeżeli chodzi o zróżnicowaną faunę, nie tylko ptasią, a co za tym idzie, idealne na fotosafari! Jesienią można natknąć się tutaj na szopa, który w tym okresie bardzo się uaktywnia i zaczyna intensywnie żerować. Najłatwiej spotkać go w lasach przy rozlewiskach, gdzie zwykle swoje legowiska zakłada w dziuplach albo w norach pod korzeniami drzew. W parku krajobrazowym liczba tych zwierząt stale rośnie – w 2011 roku było około 30 osobników.

■ Organizator lubuskiego fotosafari:

Wratislavia Tour Michat Filarowski
z siedzibą we Wrocławiu
tel. +48 601 578 454
www.polish-tours.pl

Birdwatching

Turystyka leśna

Sylwaturystyka – turystyka leśna

Dzięki największej w kraju lesistości, która wynosi 49% powierzchni województwa, Lubuskie ma doskonałe warunki do rozwoju tej dużej gałęzi turystyki. Jest to rodzaj idealnego spędzania czasu dla osób pragnących aktywność fizyczną łączyć z wyciszeniem i oderwaniem od zgiełku miast. Tereny zalesione dostarczają nie tylko szansy zapoznania się z otaczającym nas ekosystemem, lecz także umożliwiają zdobycie wiedzy na temat drzew i roślin oraz pozwalają na zbieranie grzybów czy jagód, to również miejsce idealne na wszelkiego rodzaju wycieczki.

Aktywność na łonie natury przynosi o wiele więcej korzyści niż wykonywana na zamkniętej przestrzeni, dlatego ten rodzaj spędzania czasu polecany jest osobom zarówno dbającym o kondycję i zdrowie, jak i borykającym się z problemami zdrowotnymi.

Nie trzeba jednak ograniczać się do zwykłych spacerów. W ostatnich latach dostrzeżga się coraz większe zainteresowanie **nordic walkingiem**, czyli wędrówkami z kijkami. Ten specyficzny rodzaj marszu pozwala na zapewnienie pracy wszystkich mięśni, które podczas zwykłego chodu pozostają nieużywane lub ich ruch jest niewielki.

Województwo lubuskie to niekwestionowany raj dla miłośników nordic walkingu,

ponieważ oferuje ponad 900 kilometrów oznaczonych szlaków turystycznych prowadzących przez najpiękniejsze obszary tego regionu, w tym także leśne. Na turystów czekają zapierające dech w piersi krajobrazy oraz przyroda na wyciągnięcie ręki.

Leśne tereny tworzą także wspaniałe warunki do rozwoju **turystyki rowerowej**. Coraz więcej osób docenia zamianę czterech kótek na dwa, które poza samym przemieszczaniem się umożliwiają niezastąpiony aktywny wypoczynek. Jest to rodzaj turystyki głównie wakacyjnej bądź weekendowej.

Przez województwo przebiega międzynarodowy szlak rowerowy R1, a całe Lubuskie przecina sieć lokalnych tras rowerowych. Powstają wciąż kolejne odcinki profesjonalnych dróg rowerowych. Za lubuskie „zagłębienie rowerowe” uważana jest gmina Sulęcín, gdzie zaprojektowano małe (nie dłuższe niż 20 km) oraz duże (ok. 90 km) pętle, które pozwalają zapoznać się z najatrakcyjniejszymi miejscami w okolicy.

Dla rowerzystów przystosowane są liczne leśne kempingi i pola biwakowe, czekają na nich również kwatery noclegowe. W wielu z tych miejsc można wypożyczyć rowery.

Bielik

Turystyka łowiecka

Pętne zwierzyzny lubuskie lasy od lat przyciągają nie tylko miłośników podglądania życia zwierząt, lecz także myśliwych, którzy sprawiają, że ostatnio zapomniana kultura łowiecka wciąż jest żywa na tych terenach.

W regionie znajduje się największe w Polsce rykowisko jeleni, na tzw. Łąkach Dobrosutowskich w gminie Bytnica. Poza dużymi danielami, jeleniami i sarnami tereny województwa zamieszkiwane są przez dziki

i zające, natomiast wśród ptactwa wyróżniają się bażanty, kuropatwy i kaczki. Można również natrafić na drapieżniki: lisy, kuny, borsuki i jenoty.

Myśliwi mają do dyspozycji kwatery oraz zapewnione wsparcie jednego z kót łowieckich, które pomaga w organizacji transportu i wyjącej doświadczonego przewodnika.

Nowe formy turystyki w województwie lubuskim

■ Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego

ul. Kosynierów Gdyńskich 20g,
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 95 720 47 20
www.pzl.gorzow.pl

■ Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego

ul. Poznańska 13, Zielona Góra
tel. +48 68 327 23 70
www.zielonagora.pzlow.pl

Turystyka jeździecka

Mimo że w Polsce jeździectwo jest umiarowanie popularnym rodzajem wypoczynku, na Pojezierzu Lubuskim budzi coraz większe zainteresowanie, przez co mocniej dostrzegana jest potrzeba prężnego rozwoju tej gałęzi turystyki. Powoli jeździectwo znów staje się modnym sposobem na aktywny wypoczynek, dzięki czemu rośnie liczba usług dla turystów w siodłach. Poza bliskim kontaktem ze zwierzęciem, które – podobnie jak pies – najwcześniej zostało udomowione, jeździectwo pozwala przekraczać własne bariery, zaspokaja chęć sprawdzenia się, uczy obowiązkowości oraz podnosi sprawność fizyczną. Obcowanie z końmi ma również charakter terapeutyczny,

dlatego rośnie również oferta związana z hipoterapią. W Lubuskim funkcjonuje kilkadziesiąt ośrodków jazdy konnej, z których przeważająca część działa przy gospodarstwach agroturystycznych, hotelach i pensjonatach, a tylko niewielki procent stanowią szkoły i kluby jeździeckie. Ośrodki zazwyczaj oferują podobnie szeroki wachlarz usług: poczynając od podstaw nauki jazdy konnej po zajęcia terenowe dla zaawansowanych (tory crossowe, skoki przez przeszkody). Większość dysponuje nowoczesnymi stajniami, krytymi ujeżdżalniami i parkurami, oferuje także porady fachowców oraz pomoc w transporcie koni.

Turystyka przygodowa

Nie tylko sporty wodne zapewniają aktywny i pełen emocji wypoczynek, o czym czasami się zapomina. W Lubuskim można przekonać się o tym na własnej skórze! Nieważne, czy wybierze się łąd, powietrze czy wodę – tu skorzystać można z wielu atrakcji dostosowanych do indywidualnych potrzeb. Stolicą podniebnej turystyki jest Przylęp pod Zieloną Górą, gdzie mieści się lotnisko oraz siedziba Aeroklubu Ziemi Lubuskiej świadczącego usługi edukacyjne oraz lotnicze. Do wyboru są kursy kwalifikacyjne, obozy szkoleniowe oraz – dla osób niezainteresowanych samodzielną obsługą maszyn – loty turystyczne szybowcem bądź balonem. Dla miłośników czterech kótek w Lubuskim istnieje możliwość wzięcia udziału w jednej z wielu imprez rajdowych,

które skierowane są zarówno do zawodowych kierowców, jak i amatorów. Natomiast jeżeli ktoś zapragnie ujrzeć lubuskie jeziora z nieco innej perspektywy, powinien zdecydować się na kurs nurkowania, który zakończy się wyjątkową podwodną przygodą. Wiele ośrodków oferuje również imprezy terenowe, w tym paintball. Na najmłodszych przygoda czeka w Parku Dinozaurów w Nowinach Wielkich oraz ZOO Safari w Świerkocinie.

■ Aeroklub Ziemi Lubuskiej

www.azl.pl

■ Centrum nurkowe Coco Dive

tel. + 48 61 865 82 79

www.cocodive.pl

Stadnina koni

Nowiny Wielkie, Park Dinozaurów

atrakcje w okolicy

1,5 km

Ruiny rycerskiego zamku z przetomu XIII i XIV wieku

Zbudowany na planie kwadratu na przetomie XIII i XIV wieku przez Wedłów w miejscu dawnego stowiańskiego grodu należącego do Wielkopolski. Otaczały go mur obwodowy i fosa. W pierwszej połowie XV wieku był we władaniu Krzyżaków, a w latach 1433–1436 w rękach wojsk polskich. Pod koniec XV wieku przebudowany w stylu renesansowym na rezydencję. W czasie wojen szwedzkich w XVII wieku został zniszczony i popadł w ruinę. Zachowały się fragmenty murów przyziemia.

Adres: Drawno

1,5 km

Kościół p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Świątynia zbudowana na przetomie XIII i XIV wieku na planie krzyża tacińskiego w stylu późnogotyckim. We wnętrzu znajduje się barokowy ołtarz z 1696 roku oraz zabytkowa ambona, która pochodzi z tego samego okresu. Cennym elementem jest także drewniana chrzcielnica z XIX wieku.

Adres: pl. Wolności 1, Drawno

Drawieński Park Narodowy

 Współrzędne GPS: N 53°04'09" E 15°57'55"

ul. Leśników 2, 73-220 Drawno

tel. +48 95 768 20 51

www.dpn.pl

Rok założenia: **1990**

Powierzchnia: **11 531,95 ha**

- j. Ostrowiec – N 53°03'15" E 15°57'24"
- Drawno – N 53°13'12" E 15°45'33"

Urozmaicony młody krajobraz polodowcowy, w który wplatają się wstęgi Drawy, Płocicznej i pomniejszych rzek. Na rozległych sandrowych równinach ciągną się po horyzont lasy.

Ponad 11,5 tysiąca hektarów niezwyklej krainy porośniętej buczyną, borami i świerczyną. Brzmi, jakby była to kraina z bajki, choć istnieje naprawdę. Drawieński Park Narodowy stanowi niezwyklej obszar chroniony, o wielkiej urodzie i wartości przyrodniczej, który zachwyca przybywających w te strony pasjonatów przyrody – kajakarzy, rowerzystów, miłośników birdwatchingu.

Listę tutejszych cudów natury otwiera Drawa, przez wielu kajakarzy uważana

za najpiękniejszą rzekę w kraju. Ciekawa, o zmiennym charakterze, raz spokojna, powolna, to znowu rwąca, miejscami podstępna, kryjąca w nurcie powalone pnie starych drzew. W granicach parku daje się poznać na ponad 40, bardzo zmiennych kilometrach. Drugą rzeką na terenie DPN, na której odbywają się sptywy, jest Korytnica. Od wielu lat wyprawy po obu rzekach prowadzą wykwalifikowani organizatorzy. Skorzystanie z ich usług jest wygodnym rozwiązaniem dla każdego, kto chce przeżyć przygodę, nie martwiąc się sprawami organizacyjnymi. Dokonanie niezbędnych opłat, zapoznanie się z regulaminem, wybór noclegu (agroturystyki lub jednego z 6 miejsc biwakowych

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

w granicach parku), przygotowanie ekwipunku i prowiantu oraz wiele innych spraw, o które trzeba zadbać – tym wszystkim zajmują się specjaliści.

Kolejne niezwykle zakątki DPN odkrywać można pieszo, na rowerze, a zimową porą także na nartach. Przebiegają tędy liczne szlaki, których długość w granicach parku sięga 100 kilometrów.

Podczas wędrowki wytyczonymi ścieżkami turyści podziwiać mogą niezwykłą różnorodność tutejszych jezior. Do wyjątkowo malowniczych zaliczają się jeziora rynnowe, położone we wschodniej części parku, w zlewni rzeki Płocicznej. Urokliwe są także niewielkie śródlądne oczka podlegające ochronie ścisłej, zwane Głodnymi Jeziorkami (jeziorka torfowe, o ciemnej barwie). Na uwagę obserwatorów zasługują również jeziora Martew, Płociowe i Pecnik Duży – przy ładnej pogodzie ich wody wydają się wprost szmaragdowe.

Większość akwenów otaczają zwarte kompleksy leśne. Nic dziwnego, bowiem aż 87% powierzchni parku porastają drzewa. Szczególną opieką otacza się tu wyjątkowo piękne dęby i buki liczące nawet do 400 lat.

Najstarsze z nich znajdują się na obszarach ochrony ścisłej Radęcin.

Bogactwo drawieńskiego świata zwierząt to nade wszystko duża liczba ptaków – około 160 gatunków, z czego wiele jest zagrożonych. Mitośnicy ornitologicznego safari z przyjemnością podejrzają tu swoich rzadkich skrzydlatych ulubieńców: bielika, rybotowa, sóweczkę, gągola czy bociana czarnego. Zainteresowanie przyrodników wzbudzić mogą także przedstawiciele parkowej herpetofauny: rzekotka drzewna, żółt błotny, jadowita żmija zygzakowata i „łagodny” gniewosz płamisty. Dobre warunki tlenowe i czystość akwenów pozwalają utrzymać się rzadkim gatunkom ryb. W Drawie i Płocicznej tarto odbywa troć wędrowną, na stałe zadamowił się także pstrąg i lipień. W jeziorze Ostrowiec schronienie znajduje cenna troć jeziorowa. Ogółem w wodach parku występuje około 37 gatunków ryb, w tym także restytuowany łosoś. Za opłatą i w okresach wskazanych w regulaminie parku wędkarze mogą próbować swoich sił na Drawie i jeziorze Ostrowiec.

Łęczak

miejsca noclegowe w okolicy:

Alibi Grzegorz Lisiecki

ul. Szkolna 9, Drawno
tel. +48 602 738 267
www.pensjonat-alibi-drawno.pl

Agenda Pro

Zatom 33, Drawno
tel. +48 695 369 140
www.agenda-pro.pl

Natur Sport Magdalena Tymecka

ul. Młyńska 9, Człopa
tel. +48 608 085 039 (sptywy)
tel. +48 698 225 168 (noclegi)
www.natursport.pl

atrakcje w okolicy

30 km

Zoo Safari

Pierwszy ogród zoologiczny w Polsce typu safari. Około 600 zwierząt z całego świata na ponad 20 hektarach. Zwierzęta poruszają się po swoim terenie, ludzie obserwują je z okien samochodów przemierzających powoli wyznaczoną trasę.

Adres: Świerkocin 7a, Witnica
tel. +48 95 751 19 29, www.zoo-safari.com.pl

30 km

Park Dinozaurów

Wzdłuż długiej na 700 metrów, krętej leśnej ścieżki edukacyjnej, zobaczyć można kilkadziesiąt prehistorycznych gadów naturalnej wielkości. Ustawione zostały one w kolejności, w jakiej zamieszkiwały Ziemię.

Adres: ul. Kolejowa 1b, Nowiny Wielkie
tel. +48 95 781 41 08
www.park-dinozaurow.pl

15 km

Kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej

Kościół jest najstarszym i najpiękniejszym zabytkiem w Stońsku. Został zbudowany z cegły w latach 1474–1522. Reprezentuje architekturę późnogotycką. We wnętrzu znajduje się cenne wyposażenie, m.in.: ołtarz główny w stylu renesansowym z XVI stulecia, ambona wykonana z czarnego marmuru, barokowa chrzcielnica, organy.

Adres: pl. Wolności 1, Stońsk

Park Narodowy „Ujście Warty”

 Współrzędne GPS: N 52°35'36" E 14°44'54"

Chyrzyno 1, 69-113 Górzycza

tel. +48 95 752 40 27

www.pnujsciewarty.gov.pl

Rok założenia: 2001

Powierzchnia: 8074 ha

• Chyrzyno, Odra, DK 31 i DK 22

N 52°34'27" E 14°38'33"

• Czarnów, DK 22

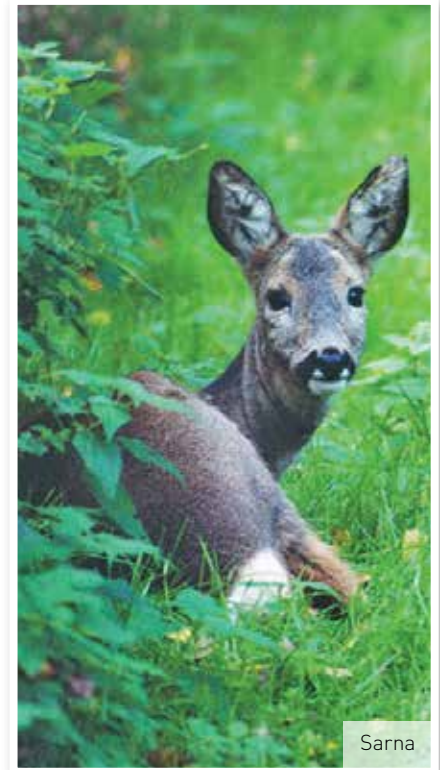
N 52°32'34" E 14°45'38"

Ów najmłodszy, bo założony w 2001 roku, z polskich parków narodowych ochrania niezwykle malownicze obszary łąk, pastwisk i terenów podmokłych, przez które przepływa trzecia co do wielkości rzeka w Polsce – Warta. W krajobrazie Kotliny Gorzowskiej, mimo widocznych śladów działalności człowieka, napotkać można wiele stanowisk roślinności pierwotnej, takiej jak zarośla wierzbowe, łęgi, pojedyncze okazałe wiązy. Tereny na południe od Warty to obszar zalewowy, na którym wahania poziomu wody dochodzą nawet do 4 metrów w ciągu roku. Jest to jedna z najcenniejszych właściwości tego obszaru, który stanowi miejsce

bytowania ponad 270 gatunków ptaków. Ponad połowa z nich wybiera region Parku na miejsce rozrodu, zaś blisko 30 gatunków gniazdujących tu ptaków jest zagrożonych w skali świata. Cierpliwi i dyskretni obserwatorzy mogą napotkać filigranowego, ważącego zaledwie 12 gramów wodniczka, długodziobego rycyka czy dumnego szaroskrzydłego żurawia. Na obszarze ponad 8 tysięcy hektarów nie brakuje również miejsca dla ssaków. W podmokłym środowisku znakomicie radzą sobie bobry, zwinne wydry, piżmaki, a nawet szopy pracze. Rozległe łąki z przyjemnością zasiedlają ssaki kopytne: jelenie, sarny i dziki. Warta i odchodzące od

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

Sarna

niej liczne kanały, rowy melioracyjne, starorzecza oraz rozlewiska obfitują oczywiście w ryby, z których aż 23 gatunki odbywają na terenie Parku tarło. Podwodnym królestwem rządzą przede wszystkim okoń, sandacz oraz największy krajowy gatunek ryby – sum.

Park jest wymarzonym miejscem dla miłośników przyrody, ceniących spokój i ogromne przestrzenie. Przemierzając jego tereny, mogą korzystać z oznakowanych szlaków turystycznych (szlak żółty z Dąbroszyna do Jeziora Sierżanta oraz szlak czarny ze Stacji Pomp w Warnikach do tzw. Śluzu) lub jednej z pięciu ścieżek przyrodniczych. Dla wygody gości Parku przygotowano liczne miejsca na ogniska, wiaty oraz punkty widokowe. PNUW odwiedzają także chętnie

wędkarce. Po wykupieniu zezwolenia (w siedzibie Parku w Chyrzynie lub w biurze konserwatora Obwodu Ochronnego Polder Północny) można rozpocząć połów ryb na brzegu jednego z akwenów (tylko na Warcie można łowić także z wody). Wędkarce chwają szczególnie łowisko na Postonii. Biorą tu leszcze, karasie i szczupaki. Niektórym zdarza się także trafić na jazia (do 1,5 kg). Na Warcie łowi się z kolei węgorze, sumy, sandacze i nierzadko okazałe miętusy. Przy wysokich stanach wody zarzucić wędkę warto także na Kanale Czerwonym i Starej Warcie (kanał Maszówek).

miejsca noclegowe w okolicy:

Hotel-Słowińska

ul. 3 Lutego 29, Stońsk
tel. +48 95 757 10 20
www.hotel-slowianska.pl

Motel Marago

ul. Paderewskiego 10, Stońsk
tel. +48 505 680 677
www.motelmarago.pl

atrakcje w okolicy

25 km

Lubuskie Święto Chleba

Dwudniowe święto, odbywające się w drugiej połowie sierpnia, z wypiekami w roli głównej. Trzeba spróbować bogdanieckiej specjalności – chleba pieczonego na liściach kapusty. Oprócz chleba rozmaite słodkie przysmaki.

Adres: Bogdaniec

25 km

Muzeum Kultury i Techniki Wiejskiej

W zabytkowym szachulcowym budynku należącym do dawnego młyna zgromadzono między innymi interesującą kolekcję młynków do kawy.

Adres: ul. Leśna 37, Bogdaniec
tel. +48 95 751 00 07
www.muzeumlubuskie.pl

Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy

 Współrzędne GPS: N 52°52'29" E 15°16'55"

Lipy 7, 66-415 Kłodawa

tel. +48 95 731 02 50

www.zpkwl.gorzow.pl

Rok założenia: 1991

Powierzchnia: 23 286 ha

- j. Lubieszewko
N 52°52'49" E 15°17'20"
- J. Dankowskie
N 52°56'21" E 15°21'04"

Udając się z Gorzowa Wielkopolskiego w kierunku północnym, w stronę Barlinka, zagłębiamy się w Puszczy Gorzowską. Buczynowe lasy i bory mieszane współtworzą obszar Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego. Liczne atrakcje przyrodnicze i turystyczne Parku nierzadko pozostają ukryte w gęstej puszczy. Trzeba mieć zatem dobre rozeznanie w terenie, by je wszystkie odnaleźć.

Barlinecko-Gorzowski park przecina gęsta sieć szlaków pieszych, rowerowych,

a nawet polsko-niemiecki szlak konny (ok. 27 km w granicach parku). Dodatkową atrakcją jest 11 niedługich ścieżek dydaktycznych. Na dystansach od kilku do kilkunastu kilometrów odkrywa się m.in. życie na torfowisku, okolice Jeziora Sulemińskiego czy kryjówki kuny leśnej. Parkowe szlaki i ścieżki prowadzą w najrozmaitsze zakątki Puszczy Gorzowskiej. Nierzadko w gęstwinie drzew oczom turystów ukazują się jeziorka rynnowe i łączące je rzeczki. Liczne zagłębienia terenu, ciekły i kanały sprawiają, że

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

ekosystem leśny wzbogacają również torfowiska. Na tym obszarze, popularnie zwanym bagnami, zachowało się wiele ciekawych i chronionych gatunków roślin. Wśród nich licznie występują: widłak jałowcowaty, bagno zwyczajne, żurawina błotna, torfowce i turzyce. Okoliczne jeziora stanowią natomiast królestwo wodnego ptactwa. Często spotkać można tu zimorodki, perkozy, kormorany, czaple, bieliki i myszotowy. Oś parku stanowią rzeka Santoczna i jej rynnowe jeziora: Sitno, Lubieszewko, Lubie, Mrowinko Małe i Mrowinko. Nad ostatnim położone jest Santoczno. Miejscowość przypomina o historycznym znaczeniu bogactwa okolicznej puszczy. W przeszłości wielu mieszkańców tych lasów trudniło się hutnictwem. W tym celu pozyskiwane były duże ilości drewna na potrzeby opałowe. Ukształtowanie terenu pozwoliło na postawienie wielu młynów wodnych, z których obecnie zachowała się niewielka część. Jedyną pozostałością z dawnych czasów w Santocznie jest mały wodospad, który z biegiem lat zmienił przeznaczenie z funkcji napędowej młyna na rekreacyjną dla licznych gości Santoczna.

Wędrówka po parku może dostarczyć wielu emocji, takich jak spotkanie oko w oko z jeleniem, łosiem, kuną leśną czy norką amerykańską. Wytrwali i wprawni obserwatorzy przyrody dojrzeć mogą nawet migrujące tędy wilki.

Każdy, kto chce, zwiedzając park, zobaczyć więcej, ten koniecznie powinien najpierw odwiedzić Leśną Stację Dydaktyczną w miejscowości Lipy nad jeziorem Lubie. Mieści się tutaj sala ekspozycyjno-dydaktyczna, w której prowadzone są zajęcia zarówno dla małych, jak i dużych odkrywców. Na miejscu udostępnione zostały najróżniejsze sprzęty badawcze – lupy, lornetki, mikroskopy, binokulary itp. Przy ich użyciu goście poznają z bliska wylinki, muszle, gniazda, torfowce, szkielety itp. Nauczą się także zasad ochrony bardzo rzadkiego węża gniewosza płamistego – *Coronella austriaca*. Ten niegroźny i niejadowity (choć często mylony ze żmiją

Perkoz dwuczuby

zygzakowatą) gatunek zamowił się w sąsiedztwie stacji i stanowi wyjątkową atrakcję przyrodniczą dla odwiedzających.

Przybywający w te strony turyści chwalą okoliczne ośrodki sportowo-rekreacyjne, np. nad jeziorami: Barlineckim, Nierzym, Lubie, Duże Wełmino. Można tu wypożyczyć kajaki, łódzie, rowery wodne oraz żaglówki. Także baza noclegowa na terenie BGPK daje dużą możliwość wyboru. Szczególnie popularne są hotele w Barlinku, Krzyncie, Lipach i Przyłęsku. Przyjezdni ceniący bardziej kameralny klimat skorzystają chętnie z agroturystyki i pól namiotowych, m.in. w Buszowie, Dankowie, Rybakowie czy Kinicach.

miejsca noclegowe w okolicy:

**Ośrodek Wypoczynkowy
Leśniczówka Przyłęsko**

tel. +48 691 940 155

www.przylesko.pl

Ośrodek Wypoczynkowy Grandel

tel. +48 95 731 02 55

www.lipy.com.pl

atrakcje w okolicy

10 km

Łąki Dobrosurowskie

Największe w Europie rykowisko jeleni. Spektakl zaczyna się we wrześniu.

Adres: Obszar położony na terenie gmin: Bytnica, Maszewo, Cybinka, Stubice, Torzym oraz Łągów

11 km

Dolina Pliszki

Dopływ Odry przecina Puszcze Rzepińską i właściwie na całej swojej długości, liczącej około 56 km, nie wypływa z lasu. Przyciąga wędkarzy i kajakarzy.

Adres: rzeka przepływa przez gminy: Bytnica, Cybinka, Torzym oraz Łągów

12 km

Forteczna rzeczka

Kanał Otoboku wyptywający z jeziora Niestysz i po 29 km uchodzący do Odry stanowi forteczny kanał – południową część Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego. Wybudowano tu 9 jazów i 6 mostów rolkowych (przesuwanych) oraz 19 schronów bojowych.

Adres: gmina Bytnica

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek Anapausis

Gryżyna 51, Bytnica
tel. +48 68 391 50 94
www.anapausis.pl

Dom pod Dębami Marzena Watrak

Gryżyna 6b, Bytnica
tel. +48 68 391 50 39
www.gryzyzna.com

Gryżyński Park Krajobrazowy

 Współrzędne GPS: N 52°9'11" E 15°16'46"

Zawisze 1

66-213 Skąpe

tel. +48 68 381 21 99

www.zpkwl.gorzow.pl

Rok założenia: **1996**

Powierzchnia: **3065,9 ha**

Wycieczka do najmniejszego z parków krajobrazowych województwa lubuskiego może się okazać niezapomnianą przygodą szczególnie dla uprawiających świadomą geoturystykę. To niezwykła okazja do zeknięcia się z wyjątkowym nagromadzeniem odmiennych form rzeźby polodowcowej. Jest to tym ciekawsze, że tutejsza różnorodność akumulacji pogłaczalnej silnie kontrastuje z okalającymi park równinami.

GPK obejmuje wyraźną bruzdę o układzie południkowym, wyciętą jakby nożem w płaskim, porośniętym sosną sandrze Otoboku, otwartą w kierunku pradoliny środkowej Odry. Owa „bruzda” to Rynna Gryżyńska, której trzy oddzielone wałami odnogi wypełniają jeziora, stawy, łąki, torfowiska, oraz stanowiący oś parku Gryżyński Potok. Park obejmuje większą część rzeki o wartkim nurcie, czyli prawie 17 kilometrów długości. Jej spadek, pomiędzy źródłami znajdującymi się w miejscowości Gryżyna a Odrą, wynosi aż 33 metry. Z tego powodu na Gryżynce nigdy nie wybudowano aż sześć młynów wodnych, po których w większości zostały już tylko relikty. W Rynnie Gryżyńskiej znajduje się aż 11 jezior polodowcowych o łącznej powierzchni 143,7 hektara oraz 12 stawów rybnych, które jako obręb hodowlany nie są udostępnione do zwiedzania. Dalej na wschód napotkamy kolejne formy polodowcowe, jak ozy, wytopiska bezodpływowe czy ostańce sandrowe. Przybywający do GPK przyrodnicy również nie mogą narzekać na brak atrakcji. Okolica

- Gryżyna – N 52°11'6" E 15°16'29"
- j. Jelito – N 52°05'47" E 15°16'53"

stynie m.in. z dużej populacji największego europejskiego chrząszcza – jelonka rogacza. Zamieszkuje on stare dębowe aleje, chronione przepisami zarówno prawa krajowego (pomniki przyrody), jak i europejskiego (Natura 2000), zlokalizowane w trójkącie Gryżyna – Zawisze – Grabin. Za największą florystyczną ciekawostkę można uznać stanowisko goździka siniego, jedno z kilkunastu w Polsce. Walory parku najlepiej podziwiać na ścieżce edukacyjnej o nazwie Gryżyńskie Uroczyska, doskonale przygotowanej do zwiedzania przez Nadleśnictwo Bytnica. Wędrówkę można rozpocząć przy ośrodku wypoczynkowym nad jeziorem Kałek albo na parkingu w miejscowości Gryżyna. ■

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

Przemęcki Park Krajobrazowy

Współrzędne GPS: N 51°55'27" E 16°17'49"

**Zespół Parków Krajobrazowych
Województwa Wielkopolskiego**
pl. Wolności 18, 61-739 Poznań
tel. +48 61 655 45 50, www.zpkww.pl
Rok założenia: 1991
Powierzchnia: 22 344 ha

Przemęcki Park Krajobrazowy to kolejne miejsce na mapie Lubuskiego (w dużej części także w Wielkopolsce), które zachwyca fantastycznym polodowcowym krajobrazem. Wraz z bogatymi zespołami leśno-jeziornotąkowymi stanowi idealny kierunek dla przyrodniczo-rekreacyjnych eskapad z elementami geomorfologii.

Przykładem polodowcowej rzeźby na terenie parku mogą być góry Karpaty przy drodze Bucz – Boszkowo Wieś czy Bycza Góra przy drodze z Barchlina do Poświętna. Natomiast z wód topniejącego lodowca powstały szerokie i płaskie rynny jeziorne, w których znajdują się 24 większe jeziora potączone ze sobą licznymi ciekami. Mimo że większość z nich jest płytka, głębokość na jeziorach Lgińsko i Dominickie dochodzi do 17 metrów.

Wspomniane Lgińsko cieszy się szczególnie dużą popularnością wśród wodniaków. Po stronie letniskowej miejscowości Lgiń znajduje się rozległe plażowe wybrzeże, strzeżone kąpielisko, wypożyczalnia sprzętu wodnego, sklepiki, knajpki itp. Na przeciwległym brzegu jeziora mieści się stacja harcerska z domkami, polem namiotowo-kempingowym oraz plażą dozorowaną przez ratownika WOPR. W tutejszej ofercie są m.in. wycieczki do niedalekiej stadniny koni, wycieczki po terenie Przemęckiego Parku Krajobrazowego, przeprawy i zjazdy na linach czy bitwy paintballowe. W przerwie od wypoczynku nad wodą turyści chętnie odwiedzają pobliskie zabytki: kościół parafialny

• Nowa Wieś – N 51°50'57" E 16°17'59"
• j. Krzycko – N 51°52'59" E 16°26'54"

św. Bartłomieja Apostoła z XV wieku i XIX-wieczny zespół dworski. Nierzadko korzystają także z wyjątkowo obfitych darów okolicznych lasów – podczas grzybo- lub jagodobrania. Warto wspomnieć, że Lgińsko to również lubiane przez wędkarzy łowisko leszcza, karasia, płoci i amura (zarząd PZW okręg Leszno, +48 65 520 71 17).

Z licznych szlaków pieszych, rowerowych oraz kajakowych w okolicy jeziora Lgińsko warto polecić żółty szlak ze Wschowy do Wielenia. Liczy około 25 kilometrów i pozwala na podziwianie m.in. malowniczego kościółka św. Jana Chrzciciela w Hetmanicach (1775 rok) oraz kościoła św. Jadwigi w Brennie. Ponadto można cieszyć się na nim spokojem i bujnością tutejszych lasów

atrakcje w okolicy

 11 km

Wschowa

Nad Rynkiem miasta wznosi się neogotycki ratusz miejski. Otaczają go kolorowe rzędy kamienic mieszczańskich o pięknych fasadach i bogatych wnętrzach. W jednej z nich znajduje się Muzeum Ziemi Wschowskiej. Jednym z cenniejszych obiektów zabytkowych w mieście jest zespół klasztorny Bernardynów. Do zespołu należą kościół pw. św. Józefa, klasztor, dziedziniec zewnętrzny i kaplica Świętego Krzyża. Kolejnym obiektem architektury sakralnej, który należy zwiedzić, jest kościół farny pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika.

Adres: Wschowa

 11 km

Cykliczne imprezy kulturalne

Ciekawą ofertę powiatowego miasta tworzą m.in. Boogie-woogie z Centryfugi (VI), Mieszczański Jarmark Produktów Tradycyjnych (VII), Królewski Festiwal Muzyki (IX), Festiwal Podróżników „100droga” (I/II).

Adres: Wschowa

miejsca noclegowe w okolicy:

Osrodek Wypoczynkowy Stodoła

ul. Pocztowa 1b, Boszkowo
tel. +48 65 537 11 63
www.boszkowo.info

Osrodek Konferencyjno-Wypoczynkowy Magda

ul. Plażowa 21, Wijewo
www.magda.brenno.com.pl

atrakcje w okolicy

19 km

Pętla Boryszyńska

Podziemna trasa umożliwiająca zapoznanie się z fortycznymi obiektami Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego powstałymi w latach 30. XX wieku.
www.petla-boryszynska.pl

Adres: Lubrza
tel. +48 601 700 274
www.bunkry.lubrza.pl

13 km

Lubrza

Łatwy i przyjemny spływ kajakowy Paklicą z Lubrzy do Gościkowa (15 km, 4–5 godz.), gdzie znajduje się pocysterski zespół klasztorny Paradyż, którego początki sięgają potowy XIII wieku. Obecnie mieści się tu seminarium duchowne, a sam obiekt jest perłą sztuki barokowej.

Adres: Lubrza

Łagowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy

 Współrzędne GPS: N 52°20'3" E 15°17'34"

Zawisze 1

66-213 Skąpe

tel. +48 68 381 21 99

www.zpkwl.gorzow.pl

Rok założenia: **1985**

Powierzchnia: **5367,2 ha**

- j. Buszno – N 52°24'27" E 15°18'58"
- J. Czarne – N 52°20'36" E 15°19'40"

Pierwotnie park nosił nazwę Łagowski i był znacznie mniejszy od obecnego. W roku 1985 stanowił pierwszy park krajobrazowy w regionie. Jego osią jest długa na 15 km i szeroka na kilkaset metrów połodowcowa Rynna Łagowska o stromych krawędziach porozcinanych licznymi jarami. Dnem rynny wiją się niczym meandrująca rzeka długie i wąskie jeziora: Łagowskie i Trześniowskie. Północną część parku pokrywają zwarte malownicze buczyny zwane Łagowską Wyspą Buczyn. Znajduje się tu także drugie co do wysokości wzniesienie województwa lubuskiego po Górze Żarskiej – Bukowiec.

Wędrując znad brzegu Jeziora Trześniowskiego na wzgórze Bukowiec, w linii prostej pokonujemy odcinek o długości 1,8 kilometra i 121-metrową deniwelację.

Na terenie parku rozpościera się aż 10 jezior (prawie 8% powierzchni), co sprawia, że nie brakuje tu ptaków wodno-błotnych. Licznie także występują ptaki związane z rolniczymi terenami otwartymi (skowronki, trznadłe, gąsiorki). Do typowych mieszkańców terenów nadwodnych należy wydra, choć ostatnio odkryto również populację bobra (okolice rynny Czarnej Wody).

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

Gąsiorek

Północ ŁSPK położona jest w strefie ochronnej poligonu wojskowego, dlatego zwiedzanie tego obszaru możliwe jest po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia (informacja: oficer dyżurny w jednostce w Wędrzynie, tel. +48 95 755 64 44). W pozostałej części parku znajduje się na szczęście gęsta sieć szlaków, które rekompensują ograniczenia związane z poligonem. Od niedawna, oprócz szlaków pieszych i rowerowych, można podziwiać parkowe krajobrazy z tras nordic walking. Szlaki wiodą terenami o urozmaiconej rzeźbie, pośród polodowcowych wydm, wąwozów i dolinek porośniętych buczyną, której wiek datuje się na 130 lat i więcej. Trasy na terenie Łagowsko-Sulęcińskiego Parku Krajobrazowego chwalą sobie szczególnie rowerzyści – szerokie ścieżki leśne bez wielu nierówności, szerokie odcinki do wyprzedzania pieszych, wspaniałe widoki (szczególnie piękne wokół Jeziora Łagowskiego).

Jednak oprócz dzikiej przyrody i malowniczych krajobrazów do niekwestionowanych atrakcji parku należy dziedzictwo historyczno-kulturowe. Dowodem tego jest Łagów. W czasach, kiedy posiadał prawa miejskie (lata 1809–1932), nazywany był najmniejszym miastem Prus. Łagów nosi także

miano perły Ziemi Lubuskiej. I nic dziwnego, umiejscowiony jest bowiem naprawdę baśniowo – na niewielkim przesmyku pomiędzy dwoma jeziorami. Jedyna droga, prowadząca przez historyczne centrum miejscowości, najpierw przekracza krótki kanał łączący jeziora (dawną fosę), po czym biegnie pod średniowieczną, ostrotukową, ceglana bramą, zwaną Bramą Polską. Za zakrętem ukazuje się zamek wzniesiony przed sześcioma wiekami przez zakon rycerski joannitów. Po chwili przejeżdża się przez kolejną bramę – Bramę Marchijską, której górna część ma konstrukcję szkieletową. Odległość między dwiema bramami, zamykającymi ten niezwykle układ urbanistyczny, wynosi jedynie 120 metrów. Zamek joannitów to obecnie hotel z restauracją, ale warto wspiąć się na zamkową wieżę (bilety do kupienia w recepcji) i rzucić okiem na leśno-jeziorną panoramę parku. Latem w okolicy zamku odbywają się także liczne imprezy plenerowe, m.in. turniej łuczniczy i jarmark joannitów. Drugim polecanym punktem widokowym jest ponad 100-letni wiadukt kolejowy (z 1909 roku) będący zabytkiem techniki. ■

miejsca noclegowe w okolicy:

Hotel Bukowy Dworek

Gronów 23
tel. +48 68 341 20 88

SPA Morena

ul. Chopina 2c, Łagów
tel. +48 68 321 20 35
www.spamorena.pl

Ośrodek Wypoczynkowy Bajka 3

ul. Paderewskiego 6, Łagów
tel. +48 515 694 853
www.bajka3.com

Ośrodek Wypoczynkowy Leśnik

ul. Chrobrego 10, Łagów
tel. +48 68 341 25 09
www.lesnik.ta.pl

atrakcje w okolicy

12 km

Cybinka

Cmentarze wojenne żołnierzy i oficerów radzieckich, największe na Ziemi Lubuskiej powstałe po 1945 roku.

Adres: ul. Lwowska, Cybinka
ul. Białkowska, Cybinka

15 km

Kościół pw. św. Wojciecha Biskupa i Męczennika

Nad zabudowaniami Maszewa majestatycznie góruje kościół pw. św. Wojciecha Biskupa i Męczennika, wzniesiony w XV wieku, a w XIX wieku gruntownie przebudowany. W jego bryle dominuje masywna wieża postawiona na planie prostokąta, nakryta namiotowym dachem. Na uwagę zasługują dwa dzwony z XV wieku. Okna i elementy dekoracyjne są charakterystyczne dla architektury neogotyckiej. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na jednokondygnacyjne drewniane empory z czasów baroku. Do najciekawszych elementów należą eklektyczny konfesjonał, chrzcielnica i ambona.

Adres: Maszewo 69

Krzesiński Park Krajobrazowy

 Współrzędne GPS: N 52°04'23" E 14°45'37"

Kłopot 24

69-108 Cybinka

tel. +48 68 391 29 35

www.zpkwl.gorzow.pl

Rok założenia: **1998**

Powierzchnia: **8546 ha**

j. Borek – N 52°03'32" E 14°46'37"

Zwiedzanie Krzesińskiego Parku Krajobrazowego to niecodzienne przeżycie dla każdego, kto choćby tylko na czas urlopu zamienia się w przyrodnika. Zwiedzanie najlepiej zacząć od bocianiej wioski Kłopot, położonej na północno-zachodnim krańcu parku, której historia sięga średniowiecza (łżycycka nazwa Kłopotica). To największe skupisko bocianów na Ziemi Lubuskiej jest corocznie domem dla ponad 30 par bociana białego. Z tego powodu w 2003 roku założono w miejscowości pierwsze w Polsce Muzeum Bociana Białego. Po zwiedzeniu go najlepiej

udać się w kierunku zachodnim do punktu widokowego i pamiętki techniki – ruin zburzonego odrzańskiego mostu. Obiekt ten funkcjonował niespełna 20 lat, gdyż cofający się żołnierze III Rzeszy 4 lutego 1945 roku wysadzili go, kierując się w głąb dzisiejszych Niemiec. Panorama z fragmentu betonowej konstrukcji biegnącego przez dolinę rzeczną zatrzymuje na dłużej chwilę.

Zmierzając dalej w kierunku południowym, możemy podziwiać przyrodę parku. W dalszą drogę najlepiej udać się pieszo lub na rowerze po wale przeciwpowodziowym.

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

Rejon ten jest siedliskiem licznych gatunków ptaków, w tym również rzadko spotykanych okazów. Oprócz wspomnianego wcześniej bociana białego spotkamy tu jego żerujących kuzynów: bociana czarnego, czaple białe i siwe, większość krajowych gatunków kaczek (rożeńca, świstuna, krakwę, cyraneczkę, głowienkę, czernicę) i ptaków siewkowych (czajkę, sieweczkę, bataliona, łączaka, krwawodzioba). Każdy zapalony ornitolog doceni również obecność kilku par kani rudej oraz kani czarnej. Nad Odrą oraz uchodzącym do niej Jeziorem Krzesińskim, gdzie jest dostatek ryb, najpewniej zobaczyć można polującego rybotowa, ptaka bardzo rzadkiego, z gatunku zagrożonego wyginieciem, którego populacja w kraju nie przekracza 40 par. Z kolei w okresie jesienno-zimowym zaobserwować można bieliki, których liczebność na Odrze w granicach parku wynosi do 20 osobników.

Podążając dalej w kierunku wschodnim, warto zwrócić uwagę na polder krzesińsko-bytomiecki. Jak sama nazwa wskazuje, położony na południe od miejscowości Krzesin i Bytomieć polder odgrywa rolę zbiornika retencyjnego, a poziom jego wód zależy od poziomu wody w Jeziorze Krzesińskim. Związana jest z nim historia osady Szydtów (dawna niemiecka nazwa Schiedlo), która była położona na prawym brzegu Odry naprzeciw ujścia Nysy Łużyckiej do Odry. Znajdujący się tu przed wiekami gród otrzymał prawa miejskie na początku XIII wieku i przetrwał aż do okresu wojen szwedzkich. Późniejsza niewielka wioska opustoszała w pierwszej połowie XX wieku. Do dawnej osady można trafić, jadąc na południe od Krzesina szlakami pieszo-rowerowymi. Do dziś znajdują się tam pozostałości fundamentów kościoła, cmentarza i innych obiektów.

Kontynuując wycieczkę w kierunku wschodnim, nie można pominąć niemałej atrakcji przyrodniczej na wysokości Potęcka. Otóż w tej okolicy stwierdzono do tej pory występowanie ponad 60 gatunków

motyli dziennych, z czego trzech chronionych: czerwończyka nieparka, modraszka nausitousa i modraszka telejusa. I to właśnie te dwa ostatnie gatunki przykuwają największą uwagę turystów i przyrodników. Obydwa modraszki są uzależnione od rośliny o nazwie krwiściąg lekarski. Na niej żerują i jednocześnie składają jaja. Wylęgające się po kilku dniach gąsienice spadają na ziemię, po czym są adoptowane przez mrówki z rodziny wścieklic. Taki układ jest korzystny dla obu stron, bowiem mrówki biorąc na przetrzymywanie gąsienicę motyla do swojego mrowiska, korzystają z cukrów wytworzonych w trakcie jego przeobrażeń. Pobyt w mrowisku trwa prawie rok, a wylatujący z niego na przetomie lipca i sierpnia osobnik żyje tylko trzy dni, po czym cykl zaczyna się na nowo.

Aby przedostać się na drugi brzeg Odry, a jednocześnie pozostać w granicach parku, należy udać się do Potęcka, gdzie przeprawa promowa rozpoczyna zwiedzanie południowej części parku. O ile rejon północny miał charakter w dużej mierze otwarty, o tyle południowy jest w znacznej części pokryty lasami. Wśród nich między miejscowościami Chlebowo, Łomy i Żytowań znajdziemy kilka torfowisk będących użytkami ekologicznymi. Rosną na nich dwa gatunki owadożernych roślin: rosiczka okrągłolistna oraz płuwacz zwyczajny. Z kolei pod miejscowością Kosarzyn znajduje się największe jezioro parku o nazwie Borek, które w sezonie letnim przyciąga rzesze turystów z regionu. Przybywający w te strony wędkarze chwalą sobie obfitość sandaczy, karpia, leszczy, okoni i płoci. Do przyjazdu zachęcają również świetna infrastruktura turystyczna, nowoczesne, lecz zgrabnie wpisujące się w naturalny pejzaż ośrodki z piaszczystymi plażami oraz bezpośredni dojazd do towiska.

Batalion

■ Muzeum Bociana Białego

Kłopot 24
tel. +48 68 391 29 35
www.mbb-kłopot.bermar.pl

miejsca noclegowe w okolicy:

Noclegi na terenie parku:

Zacisze Pod Brzozą

Krzesin 11
tel. +48 782 669 810
www.krzesin.pl

Ośrodek Wczasowy Nad Borkiem

tel. +48 68 359 43 92
www.nadborkiem.pl

atrakcje w okolicy

9 km

Ośrodek Kultury Łużyckiej

Przy trasie Żary-Łęknica położona jest niewielka wioska Buczyny. Znajduje się w niej Ośrodek Kultury Łużyckiej, który nazywany jest skansenem łużyckim. Jest to zespół około 250-letnich, najczęściej drewnianych budowli, które zostały sprowadzone z różnych miejscowości Łużyc Wschodnich.

Adres: Buczyny Lubuskie, Trzebieł
tel. +48 508 086 237
www.skansenluzycki.pl

36 km

Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej i wieża widokowa

Ośrodek funkcjonuje w strukturze Nadleśnictwa Lubsko w zasięgu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze. Został otwarty w 1998 roku.

Znajduje się tu ogród dendrologiczny, który został zbudowany od podstaw, drewniana leśniczówka z 1926 roku, w której mieści się pięć sal wystawowych oraz biuro. Obok ośrodka biegnie leśna ścieżka dydaktyczna „Na Wąwozach”.

Adres: Jezioro Wysokie 22, Brody

36 km

Zespół Pałacowo-Parkowy

Pałac w stylu neorenesansowym został wzniesiony w roku 1892 dla Paula von Pfluga. Otacza go park krajobrazowy o powierzchni 6,42 ha, urządzony w latach 70. XIX wieku. Do parku przylega obszerny folwark z przetomu XIX i XX wieku.

Adres: pl. Zamkowy 9, Brody
www.palacbrody.pl

Park Krajobrazowy „Łuk Mużakowa”

 Współrzędne GPS: N 51°33'41" E 14°43'34"

Kłopot 24, 69-108 Cybinka

tel. +48 68 391 29 35

www.park-muzakowski.pl

Rok założenia: 2001

Powierzchnia: 18 200 ha

• Łęknica, ul. Wybrzeżna
N 51°32'42" E 14°44'06"

Najmłodszy park krajobrazowy w województwie lubuskim w pełni zastępuje na nazwę geoparku, ponieważ otacza ochroną wyjątkowy na skalę europejską twór geologiczny – rozległą morenę czotową. Na współczesny obraz geoparku oddziaływały zarówno naturalne procesy rzeźbotwórcze, jak również eksploatacyjna, ponadstuletnia i odciskająca swoje piętno działalność człowieka. Oba te czynniki sprawiają, że obecnie okolice Łuku Mużakowa zachwycają niespotykanym wyglądem, momentami przywodzącym na myśl miejsce nie z tej planety. Nic zatem dziwnego, że z roku na rok przybywa turystów, którzy przyjeżdżają w te strony podziwiać to nadzwyczajne świadectwo dziedzictwa geologicznego. Obszar Łuku Mużakowa ma kształt otwartej ku północy podkowy położonej na

pograniczu Śląska i Łużyc. Zachodnie ramię Łuku znajduje się na terenie Brandenburgii i Saksonii, jego czóło w rejonie Weisswasser, Bad Muskau i Łęknicy, a wschodnie ramię między Łęknicą a Tuplicami. Łuk tworzy pas wąskich równoległych wzgórz o średniej wysokości względnej 20–30 metrów i szerokości nieprzekraczającej 6 kilometrów. Długość całego Łuku wynosi około 40, a szerokość około 25 kilometrów. Nysa Łużycka w rejonie Łęknicy i Bad Muskau przecina Łuk Mużakowa, dzieląc go na część niemiecką i polską. W przetomie względna wysokość wzgórz dochodzi do 40 metrów.

Na przetomie XIX i XX wieku zakładano w tym rejonie liczne kopalnie węgla brunatnego, początkowo podziemne, później odkrywkowe. Równolegle wydobywano ility ceramiki

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

budowlanej. W polskiej części Łuku Mużakowa prowadzono wydobycie węgla brunatnego i itów do 1974 roku. Pozostate po działalności górniczej wąskie i długie wyrobiska poeksploatacyjne wypełniono wodą, tworząc malowniczy krajobraz pojezierza antropogenicznego (ponad 100 zbiorników). Wody jezior pokopalnianych różnią się barwą: od pastelowozielonkawej do ciemnogrnatowej, co związane jest głównie z ich składem chemicznym. Występują tu wody zarówno zasadowe, jak i silnie zakwaszone, prawie całkowicie pozbawione fauny. Część zbiorników została zagospodarowana jako stawy rybne. Pozostate, ze względu na wysoki stopień zakwaszenia, nie są użytkowane gospodarczo.

Oprócz węgla eksploatowano na tym terenie także inne surowce mineralne, jak ity aluminowe i ceramiczne, które wykorzystywano do produkcji materiałów budowlanych w cegielniach w Łęknicy, Tuplicach i Chwaliszowicach. Ponadto rozwijało się hutnictwo szkła w związku z eksploatacją piasków kwarcowych. Huty utworzono m.in. w Trzebielu.

Pozostałości kopalnianej gospodarki człowieka na terenie parku oraz naturalne formy rzeźby terenu są przedmiotem eksploracji pasjonatów geoturystyki, kultury i historii, a także miłośników zabytków techniki. Dziedzictwo regionu można odkrywać na trasach pieszo-rowerowych o długościach nieprzekraczających 50 kilometrów oraz kilku ścieżkach dydaktycznych. Na szczególną uwagę zasługuje ścieżka o wdzięcznej nazwie „Od Hydro do Kucyka”. Licząca około 6 kilometrów droga, na której ustawiono 4 tablice edukacyjne, wiedzie przez rezerwat leśny Nad Młyńską Strugą. Początek bierze nad żelazistym zbiornikiem pogórnym o nazwie Hydro, a kończy się w miejscu, gdzie rzeczka Skroda zatacza niemal okrąg, tzw. kucyk. Kolejną ciekawą propozycją dla zwiedzających jest powstała niedawno ścieżka geoturystyczna Dawna Kopalnia Babina. Prowadzi przez obszary dawnej podziemnej i odkrywkowej eksploatacji węgla i pozwala zrozumieć zakres prac

rekultywacyjnych prowadzonych na terenach pokopalnianych, które umożliwiły zaistnienie procesów renaturyzacyjnych.

Obszar PKŁM odznacza się także bogactwem walorów kulturowych. Przykładem może być znajdujący się w Łęknicy rezerwat kulturowy Park Mużakowski – jedno z piękniejszych dzieł sztuki ogrodowej XIX wieku w Europie, będący dziełem księcia Hermana von Puckler-Muskau. Obejmuje teren o powierzchni 522 hektarów, na który składają się Park na Tarasach, Pola Bronowickie oraz arboretum. Jego osnową stało się naturalne ukształtowanie terenu – przetom Nysy Łużyckiej oraz formacje geologiczne Łuku Mużakowa. Rezerwat w 2004 roku rozporządzeniem prezydenta RP uznany został za pomnik historii. W tym samym roku wpisano go na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Jest to obecnie dwunasty polski wpis na liście.

Wyprawa do PKŁM może okazać się również niecodziennym doświadczeniem przybliżającym kulturę Łużyczan i Serbów Łużyckich, którzy zamieszkiwali te tereny. Pozostawili po sobie wiele pamiątek, a ich tradycja jest kultywowana przez liczną rodzinę w okolicy.

■ Park Krajobrazowy „Łuk Mużakowa”

miejsca noclegowe w okolicy:

Noclegi na terenie parku:

Pensjonat Queen

ul. Wybrzeżna 2, Łęknica

tel. +48 880 073 860

www.qcafe.pl

Agroturystyka Bronowice

ul. Partyzantów 4a, Bronowice

tel. +48 609 510 083

www.agroturystyka-bronowice.pl

Dom pod Sosnami Grężawa

Aneta Mazurek

Grężawa 21, Tuplice

tel. +48 501 774 502

www.dompodsosnami.agrowakacje.pl

Agroturystyka Halina i Tomasz

Charson

Grężawa 37a, Tuplice

tel. +48 605 534 403

www.agroturystyka-charson.pl

atrakcje w okolicy

17 km

Międzyrzecz

To jedno z najstarszych miast, pierwsza wzmianka o nim sięga roku 1005. Do jego najcenniejszych zabytków należy zamek z 1350 roku, który wchodzi w skład kompleksu muzealno-parkowego, wraz z siedzibą dawnego starostwa, oficyną dworską, domem bramnym i budynkiem karczmy dworskiej. Największą atrakcją muzeum jest najbogatszy w Polsce zbiór portretów trumiennych, tablic herbowych i inskrypcyjnych.

Adres: Międzyrzecz

17 km

Kościół pw. św. Wojciecha

Dzieje parafii w Trzcielu sięgają XIII wieku, ale tutejszy neogotycki kościół o konstrukcji szachulcowej pochodzi z 1824 roku. Na początku XX wieku dobudowano do niego wysoką na 42 metry wieżę z zegarem, nakrytą strzelistym hełmem z metalowym krzyżem w zwieńczeniu. We wnętrzu zachowało się barokowe wyposażenie. W prezbiterium warto zwrócić uwagę na XVII-wieczny wizerunek Chrystusa Ukrzyżowanego.

Adres: pl. Wolności 21, Trzciel

Pszczewski Park Krajobrazowy

 Współrzędne GPS: N 52°29'36" E 15°46'09"

Ośrodek Edukacji Przyrodniczej
ul. Szarzecka 14, 66-330 Pszczew
tel. +48 95 749 12 99

www.zpkwl.gorzow.pl

Rok założenia: **1986**

Powierzchnia: **12 220 ha**

- Pszczew, ul. Rynek
N 52°28'48" E 15°46'42"
- j. Chtop – N 52°27'20" E 15°47'45"

Walory Pszczewskiego Parku Krajobrazowego sprawiają, że jest destynacją obieraną przez pasjonatów różnych aktywności – miłośników kajakarstwa i wypoczynku nad wodą, wielbicieli wypraw rowerowych czy amatorów sylwaturystyki polegającej na eksploracji lasów. Położony około 8 kilometrów na wschód od miasta Międzyrzecz, na granicy województwa lubuskiego i wielkopolskiego, park składa się z dwóch części o łącznej powierzchni 12 220 hektarów otoczonych rozległą otuliną. Wschodnia część stanowi fragment niewielkiej rzeki Kamionki płynącej w dolinie porośniętej przez lasy,

z dużym udziałem buka, oraz bory mieszane, w otoczeniu licznych jarów i źródeł. Wnikliwy obserwator parkowej flory na pewno dojrzy w tej okolicy objętego ścisłą ochroną petnika europejskiego, o licznych żółtych kwiatach, lub buławnika czerwonego z rodziny storczykowatych. Tam gdzie podłoże staje się bardziej piaszczyste, las przybiera postać boru świeżego. W jego runie odnaleźć można rośliny o wdzięcznych nazwach, takich jak gruszyczki, kosmatka gajowa czy pomocnik baldaszkowy. Choć większą część parku porastają bory sosnowe, pośród nich natrafić można na fragmenty tęgów, nieco

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

Rokitno, Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Stuchającej

rzadziej buczyn. W otoczeniu zarastających jezior i na terenach podmokłych wykształciły się bagna i torfowiska. Uwagę najmłodszych wędrowców na pewno przykuje występująca w okolicy owadożerna rosiczka. Jak wiadomo, ta niebezpieczna roślina wabi ofiary słodkim nektarem i wyrazistą barwą, by następnie, zamykając w pułapce, skonsumować przy użyciu kwasu mrowkowego.

Zachodnia, znacznie większa część parku to obszar rynny polodowcowej z licznymi jeziorami, rzeką Obrą oraz nadal wyraźnie widoczną rzeźbą terenu polodowcowego – z morenami, kemami i ozami. Malownicza mozaika wód i wzniesień stanowi miejsce bytowania niezwykle bogatego świata roślin i zwierząt. W tej części znajduje się aż 25 naturalnych jezior, rozciągających się z północnego zachodu, od Lubikowa i Rokitna, na południowy wschód, po miasto Trzciel. Owe zbiorniki mają nie tylko istotną wartość przyrodniczą i krajobrazową, lecz jednocześnie są główną atrakcją dla wszystkich,

którzy chcą odpocząć na plaży, wędkować, nurkować lub żeglować. Największe z nich to: jeziora Chtop, Wielkie, Szarcz Duży oraz, będące jednocześnie najgłębszym w parku (35,5 m), Jezioro Lubikowskie (315 ha). Pomiędzy nimi rozciąga się sieć szlaków pieszych i rowerowych. Przebycie ich na pełnych odcinkach wymaga nieco wprawy, ponieważ nie należą do najkrótszych. Jednak wszystkie wysiłki rekompensują widoki na trasach prowadzących np. przez lasy między jeziorami Trzy Tonie, Wędromierz, Głębokie czy przecinających rzekę Kamionkę.

Nad jeziorami działają liczne ośrodki wypoczynkowe, większość z nich znajduje się nad Chtopem i Szarczem. Szczególnie nad tym drugim nierzadkim widokiem są surfingowcy. Jezioro przyciąga rozległymi, płytkimi i piaszczystymi plażami. W większych ośrodkach rekreacyjnych dostępne są wypożyczalnie sprzętu wodnego, łódzie wędkarskie, kąpieliska strzeżone, zezwolenia wędkarskie [również na okoliczne jeziora], stadniny koni oraz liczne boiska sportowe (korty tenisowe, boiska do piłki plażowej itd.). Dodatkową atrakcją okolicy, nieopodal drogi z Pszczewa do Szarcza, jest Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, gdzie prowadzone są zajęcia poświęcone walorom PPK, poznaniu ekosystemu lasu i jeziora, rzeźby polodowcowej czy zasad ochrony przyrody. Ich uczestnicy często ruszają w teren na obserwacje ornitologiczne lub przeprowadzają doświadczenia w pracowni biologiczno-chemicznej. Ośrodek dysponuje miejscami noclegowymi i udogodnieniami dla osób niepełnosprawnych.

Najcenniejsze pod względem przyrodniczym miejsca w okolicy dodatkowo objęto ochroną w ramach rezerwatów. Na terenie parku i otuliny jest ich pięć, z czego najbardziej wyjątkowym jest rezerwat ornitologiczny Jezioro Wielkie, przez który prowadzi szlak kajakowy Zbąszyń – Międzyrzecz na rzece Obrze.

Bocian czarny

miejsca noclegowe w okolicy:

Agroturystyka Borowy Młyn

Borowy Młyn 22b
tel. +48 606 575 720

Ośrodek Edukacji Przyrodniczej

ul. Szarzecka 14, Pszczew
tel. +48 95 749 12 99

www.zpkwl.gorzow.pl

atrakcje w okolicy

30 km

Zoo Safari

Pierwszy ogród zoologiczny w Polsce typu safari. Około 600 zwierząt z całego świata na ponad 20 hektarach. Zwierzęta poruszają się po swoim terenie, ludzie obserwują je z okien samochodów przemierzających powoli wyznaczoną trasę.

Adres: Świerkocin 7a, Witnica
tel. +48 95 751 19 29
www.zoo-safari.com.pl

30 km

Park Dinozaurów

Wzdłuż długiej na 700 metrów, krętej leśnej ścieżki edukacyjnej, zobaczyć można kilkadziesiąt prehistorycznych gadów naturalnej wielkości. Ustawione zostały one w kolejności, w jakiej zamieszkiwały Ziemię.

Adres: ul. Kolejowa 1b, Nowiny Wielkie
tel. +48 95 781 41 08
www.park-dinozaurow.pl

Park Krajobrazowy Ujście Warty

 Współrzędne GPS: N 52°36'23" E 14°53'49"

Lipy 7, 66-415 Kłodawa

tel. +48 95 731 02 50

www.zpkwl.gorzow.pl

Rok założenia: 1996

Powierzchnia: 20 534,46 ha

• Dąbroszyn – N 52°37'08" E 14°42'16"

• Twierdza Kostrzyn
N 52°34'45" E 14°38'19"

Brodziec piskliwy

Park Krajobrazowy Ujście Warty znajduje się na północno-zachodnim krańcu województwa lubuskiego, tuż przy granicy z Niemcami. Jego oniryczne krajobrazy dobrze oddaje symbol parku – dwie głowiaste wierzby pochylone nad błękitnym zakolem rzeki i swobodnie szybujące po niebie ptaki. Bowiem domeną tego bardzo rozległego obszaru są rozlewiska ujściowego odcinka rzeki Warty – raj dla wielu zagrożonych ptaków wodno-błotnych i zarazem wymarzone miejsce dla pasjonatów ornitologii. Są to tak unikatowe tereny, że w 2001 roku centralna część parku została objęta najwyższą formą ochrony w Polsce i utworzono w niej Park

Krajobrazowy Ujście Warty (ok. 2 km od centrum Kostrzyna nad Odrą).

Jeszcze w średniowieczu tereny obecnego Parku Krajobrazowego w znacznym stopniu stanowiły podmokłe bagna na licznych odnogach delty Warty. Dopiero przedsięwzięcia hydrotechniczne podjęte za czasów Fryderyka Wilhelma, oraz jego następców, doprowadziły do osuszenia bagien, ujarzżenia rzeki w granicach wałów ziemnych i utworzenia olbrzymiego terenu z przeznaczeniem pod hodowlę bydła i uprawę ziemi. Do czasów obecnych zachowały się waty i terpy z nielicznymi ruinami gospodarstw olęderskich – domostw pierwszych

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

osadników, przybytych z Fryzji i Niderlandów, którzy nie bali się ujarzmić tych trudnych dla budownictwa terenów. Wprawne oko dojrzy wiele sztucznie usypanych pagórków, na których przez wieki toczyło się życie i nierówna walka z żywiołem okresowo wylewającej rzeki Warty. Mimo tak znacznej antropresji obszar pozostał wyjątkowo atrakcyjnym miejscem bytowania ptaków. Pośród niezwykłego bogactwa skrzydlatych mieszkańców parku spotkamy m.in. kaczki, gęsi, brodzie, łabędzie, czaple, żurawie, a także drapieżne sokoły czy bieliki. Obecność gniazdujących ptaków związana jest z obfitością szaty roślinnej i pokarmu (np. bezkręgowców wodno-błotnych, ptażów oraz ryb). Jedyne niebezpieczeństwo czyha tu ze strony naturalnych wrogów – wydry, tchórze, łasicy i norki.

Chociaż dostępność części parku, szczególnie w okresie podwyższonych stanów wody, bywa w ciągu roku utrudniona, nie zniechęca to pasjonatów przyrody do eskapad. Przeciwnie, często po trudach wędrówki tym większa jest satysfakcja z osiągniętego celu – dotarcia do miejsca, w którym bez

przeszkód obserwować można niezwykle widowisko. I tak na oczach dyskretnego świadka odbywają się toki – ptasie tańce złożone ze skomplikowanych kombinacji figur, przybieranie szat godowych, odstraszenie natrętnych konkurentów, pierwsze próby wzbicia się w powietrze czy pikowanie podczas polowania na opieszłą ofiarę. Z myślą o ułatwieniu obserwacji na terenie parku postawiono wieże widokowe (m.in. wieżę obserwacyjną na trasie Kostrzyn – Stońsk) oraz wytyczono szlaki i ścieżki przyrodniczo-edukacyjne o wiele mówiących nazwach, jak szlak gęgawy, derkacza, dzięcioła. Wycieczkę po Parku Krajobrazowym Ujście Warty²⁴

można zorganizować z jednym z lokalnych biur turystyki, np. w Stońsku. Dysponują one doświadczonymi przewodnikami (także anglo- i niemieckojęzycznymi), wypożyczalnią rowerów i kajaków. Często oferują dłuższe pobyty, dopasowane do potrzeb różnych grup turystów (amatorów birdwatchingu, pasjonatów splywów rzecznych czy wycieczek poznawczych).

Żuraw

Tchórz

miejsca noclegowe w okolicy:

Dom Turysty

ul. Piastowska 8, Kostrzyn nad Odrą
tel. + 48 95 752 30 41
www.domturysty.ta.pl

atrakcje w okolicy

6 km

Opactwo Cystersów

Zespół klasztorny opactwa cysterskiego w Gościkowie-Paradyżu z kościołem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Marcina. Obecnie w tym największym i najlepiej zachowanym założeniu klasztorным w województwie lubuskim znajduje się siedziba Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej oraz Muzeum Paradyskiego. Dla zwiedzających udostępniono kościół, muzeum oraz ogrody. Terminy i zasady zwiedzania można znaleźć na stronie internetowej: www.paradisus.pl. Są one uzależnione od sakralno-formacyjnego charakteru tego miejsca.

Adres: Gościkowo

Rezerwat Nietoperek i Nietoperek II

Współrzędne GPS: N 52°22'18" E 15°30'21"; N 52°23'28" E 15°31'02"

Pniewo 1, 66-300 Międzyrzecz

tel. +48 95 741 99 99, +48 509 868 965

www.bunkry.pl

Rok założenia: 1980; 1998

Powierzchnia: 2,5 ha; 44 ha

• Pniewo, Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy
N 52°22'19" E 15°30'21"

Nocek duży

Rezerваты Nietoperek i Nietoperek II to słynne obszary chronione, zlokalizowane na terenie Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego. Pierwszy z nich, starszy, otacza opieką zimowe siedlisko nietoperzy znajdujące się w podziemiach fortyfikacji. To miejsce, w którym hibernuje każdej zimy ponad 30 tysięcy osobników. Jednocześnie rezerwat stanowi fragment obszaru siedliskowego

Natura 2000. Drugi ochrania zadrzewienia oraz zakrzewienia działek fortecznych i inne tereny przylegające do otworów wlotowych do podziemi MRU. O wyjątkowości rezerwatów decyduje nie tylko fascynujący bohater, od wieków wzbudzający zainteresowanie i przyprawiający o dreszczyk emocji „ptak nocy”. Samo miejsce, owiane tajemnicami z czasów II wojny światowej, jest bodaj

W stronę dzikiej przyrody. Najpiękniejsze parki, rezerваты i obszary chronione

największą atrakcją Ziemi Lubuskiej. System poniemieckich fortyfikacji wybudowanych w latach 30. XX wieku rozciąga się na odcinku około 100 kilometrów w łuku rzek Odry i Warty. Początki kompleksu sięgają 1928 roku, kiedy podjęto badania terenowe poprzedzające, rozpoczętą w 1934 roku, budowę. Początkowo był to system składający się głównie ze schronów bojowych, zlokalizowanych w miejscach przepraw przez rzeki i kanały, oraz z budowli hydrotechnicznych. Fortyfikacje miały zamknąć najkrótszą drogę ze wschodu do Berlina. Dwa lata później rozpoczęto wznoszenie Frontu Ufortyfikowanego Łuku Odra – Warta. Cały system obronny zaczęto rozbudowywać o m.in. podziemny system dróg, kolejkę wąskotorową, elektrownie, studnie i magazyny. W czasie II wojny światowej działała w podziemiach nawet fabryka części silników lotniczych. Pomimo badań i poszukiwań prowadzonych przez naukowców oraz zainteresowania wielu entuzjastów nie udało się jeszcze odkryć wszystkich sekretów podziemi.

Właśnie te bunkry stały się schronieniem dla aż 12 gatunków nietoperzy (m.in. nocka dużego, nocka wąsatka, nocka rudego, mroczka późnego, karlika małego, gacka wielkouchego). Idealne warunki bytowania zapewnił im labirynt podziemnych korytarzy o żelbetowej konstrukcji, znajdujący się na głębokości 35–50 metrów pod powierzchnią ziemi. Część korytarzy zalana jest wodą, w wielu jej kropelki pokrywają sklepienie. W ścianach tuneli znajdują się liczne zagłębienia, nisze i wnęki, w których zaszywiają się nietoperze. Rezerwat to prawdziwe królestwo tych nocnych ssaków. Dlatego osoby udające się na wyprawę w głąb MRU muszą zachować wyjątkową wrażliwość na potrzeby tych w rzeczywistości delikatnych zwierząt – nie narażać ich na hałas, dotyk lub błyski fleszy aparatów. Wbrew pozorom wybudzenie ze stanu hibernacji może grozić nietoperzom śmiercią. Dlatego w okresie snu zimowego dostęp do rezerwatu jest ograniczony wyłącznie do celów badawczych. W Pniewie,

Gacek szary

niewielkiej wsi położonej około 2 kilometrów na zachód od Kąławy, na trasie ze Świebodzina do Międzyrzecza, działa Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy. Catoroczna podziemna trasa turystyczna prowadzi po jednej z najciekawszych części Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego i stanowi największą atrakcję muzeum. Tuż obok działa wypożyczalnia rowerów. Nadziemne i podziemne drogi doskonale nadają się do rowerowych wycieczek – oczywiście z przewodnikiem. Ciekawy fragment fortyfikacji, tak zwaną Pętlę Boryszyńską, można zwiedzić w Boryszynie, w gminie Lubrza. Podziemną wycieczkę można odbyć pieszo, rowerem, a nadziemną nawet quadem.

Wszystkich miłośników historii z pewnością zainteresują organizowane imprezy związane z Międzyrzeckim Rejonem Umocnionym, takie jak zimowy Rajd Karabanowa w Pniewie nawiązujący do manewru czołgów przebijających się przez obronę niemiecką i Złot Miłośników Fortyfikacji w Boryszynie. ■

miejsca noclegowe w okolicy:

Gościniec na Półwyspie

Wysoka 45
tel. + 48 506 176 466
www.gosciniectwysoka.pl

Agroturystyka Maya

Gorzycy 35
tel. +48 95 741 23 91

Jezioro Stawskie

Wodna kraina.

Płynąca turystyka Lubuskiego

Lady J

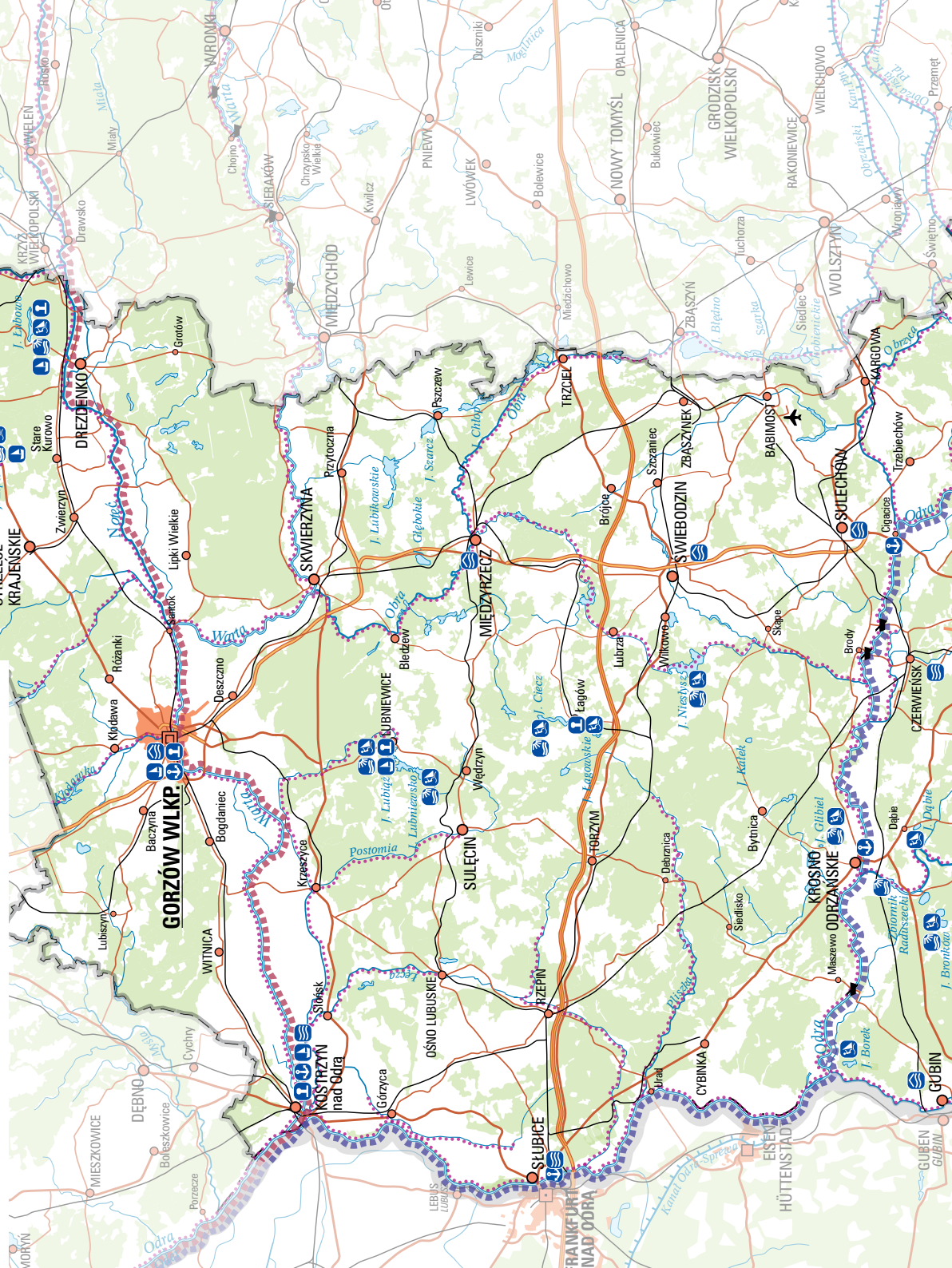
Whiteheaven Beach

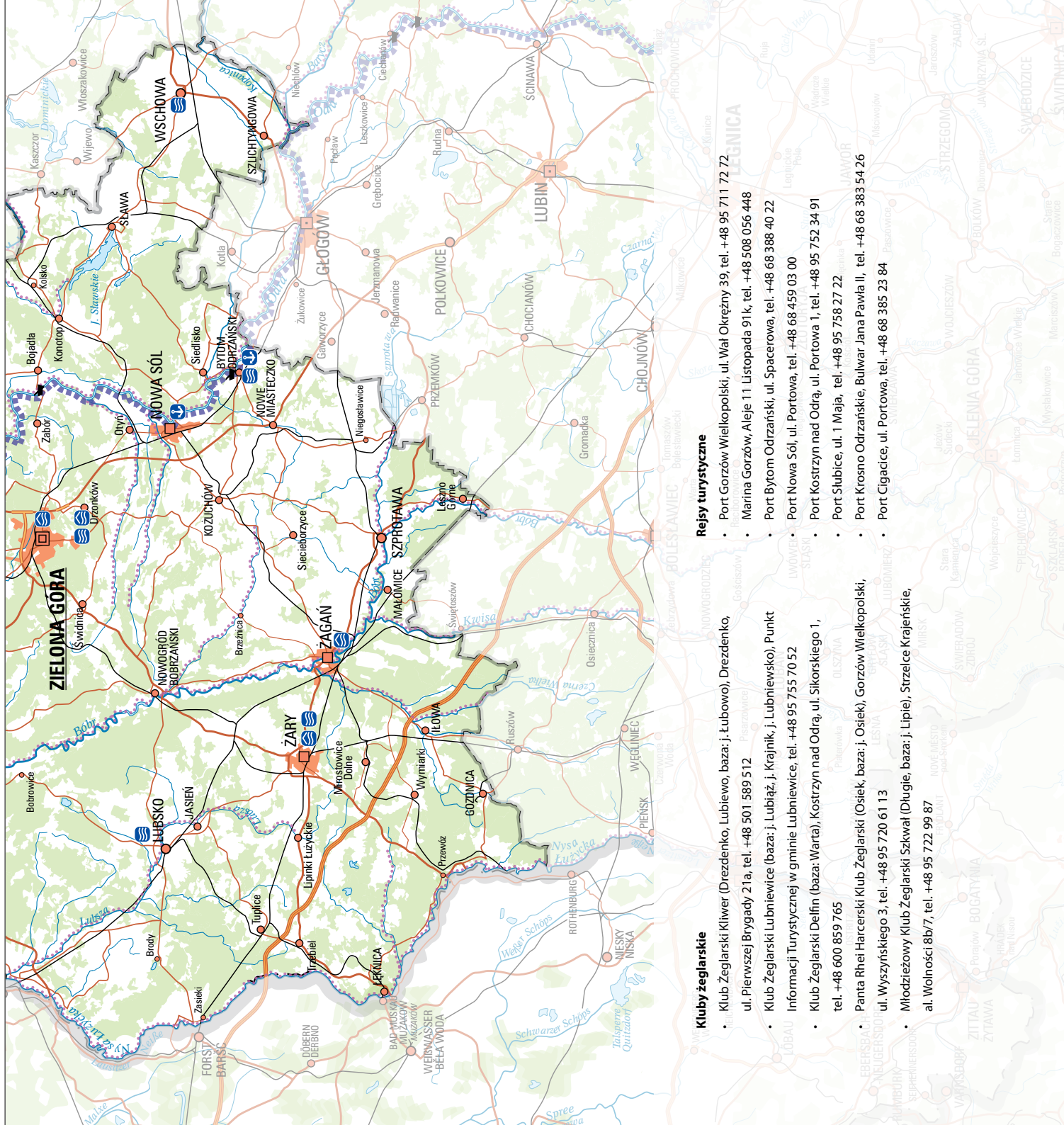
Kelsa

Morze przygody w Lubuskiem

Mapa lubuskich atrakcji wodnych

- Autostrady
- Drogi krajowe dwujezdniowe
- Drogi krajowe jednojezdniowe
- Drogi wojewódzkie
- Drogi imie
- Promy: lotnisko
- Szlaki kajakowe
- Porty rzeczne; ośrodki żeglarskie
- Baseny kryte; baseny odkryte
- Przystanie wodne i miejsca do cumowania
- Wypożyczalnie sprzętu wodnego; kąpieliska
- Międzynarodowe drogi wodne:
- E30
- E70

ZIELONA GÓRA

LUBSKO

JASIEŃ

ŻARY

ŻAGAŃ

MAŁONIE SZPOTAWA

ŻŁONA

GOZDZINICA

Wschowa

Nowa Sól

Bytom Odrzański

Nowe Miasteczko

Głogów

Polkowice

Lubin

Chojnów

Kluby żeglarskie

- Klub Żeglarski Kliwer (Drezdenko, Lubiewo, baza: j. Lubowo), Drezdenko, ul. Pierwszej Brygady 21a, tel. +48 501 589 512
- Klub Żeglarski Lubniewice (baza: j. Lubiąż, j. Krajnik, j. Lubniewsko), Punkt Informacji Turystycznej w gminie Lubniewice, tel. +48 95 755 70 52
- Klub Żeglarski Delfin (baza: Warta), Kostrzyn nad Odrą, ul. Sikorskiego 1, tel. +48 600 859 765
- Panta Rhei Harcerski Klub Żeglarski (Osiek, baza: j. Osiek), Gorzów Wielkopolski, ul. Wyszynskiego 3, tel. +48 95 720 61 13
- Młodzieżowy Klub Żeglarski Szwwał (Długie, baza: j. Lipie), Strzelce Krajeńskie, al. Wolności 8b/7, tel. +48 95 722 99 87

Rejsy turystyczne

- Port Gorzów Wielkopolski, ul. Wał Okrzejny 39, tel. +48 95 711 72 72
- Marina Gorzów, Aleje 11 Listopada 91k, tel. +48 508 056 448
- Port Bytom Odrzański, ul. Spacerowa, tel. +48 68 388 40 22
- Port Nowa Sól, ul. Portowa, tel. +48 68 459 03 00
- Port Kostrzyn nad Odrą, ul. Portowa 1, tel. +48 95 752 34 91
- Port Słubice, ul. 1 Maja, tel. +48 95 758 27 22
- Port Krosno Odrzańskie, Bulwar Jana Pawła II, tel. +48 68 383 54 26
- Port Cigacice, ul. Portowa, tel. +48 68 385 23 84

Jezioro Niestysz

Na piękno lubuskiej przyrody składają się zarówno rozległe lasy, bogate w owoce runa leśnego i zwierzyne, jak i rzeki oraz jeziora. Region określany jest mianem Krainy Pięciuset Jezior, choć w rzeczywistości jest ich okolo sześciuset! To jednoznacznie wskazuje na charakter terenu. Akweny wykorzystywane są gospodarczo, rekreacyjnie lub pozostają „dzikie”, co urozmaica naturalny pejzaż. Wyjątkowy krajobraz Ziemi Lubuskiej został ukształtowany przez działalność lodowców, które przed milionami lat przemieszczały się po tym obszarze. Efektem postoju lodowca i jego późniejszego topnienia są liczne dominujące w krajobrazie jeziora. Dziś stanowią one ogromny potencjał turystyczny województwa. Do największych akwenów należą jeziora: Stawskie, Osiek, Niestysz, Myśliborskie i Lubikowskie. Mekką dla nurków jest natomiast najgłębsze jezioro w województwie – Ciecz (Trześniowskie). Wiele urokliwych jezior połączonych jest siecią wodną utworzoną przez liczne rzeki i kanały. Jest to więc doskonałe miejsce do spędzania wolnego czasu przez wodniaków. Ośrodki wypoczynkowe stale poszerzają swoją ofertę turystyczną, a czyste duże jeziora i nieskazitelna przyroda sprawiają, że coraz więcej plażowiczów, kajakarzy, żeglarzy i windsurferów odwiedza województwo lubuskie. Są tutaj zarówno gwarne, tętniące życiem miejscowości wypoczynkowe jak Łągów, Niesulice czy Stawa, jak i spokojne Łochowice czy Gryżyna. Przejrzysta woda oraz liczne kładki i pomosty nad akwenami czynią ten region rajem dla wędkarzy. Nie brakuje tu również piechurów i rowerzystów. W pobliżu ukrytych wśród lasów jezior utworzono szlaki, które pozwalają zapoznać się z fauną i florą. Niewątpliwie każdy znajdzie coś dla siebie, na długo pozostając pod urokiem miejsca.

Na tafli jezior. Miejsca aktywnego i spokojnego wypoczynku nad wodą

Pojezierze Dobiegniewskie

Położone na skraju Puszczy Drawskiej Pojezierze Dobiegniewskie usiane jest ponad setką jezior, każde o wielkości przekraczającej jeden hektar. Wodniacy upodobili sobie szczególnie okolice Strzelec Krajeńskich i Dobiegniewa. Rozwinięta infrastruktura turystyczna zachęca do spędzania wolnego czasu. Tu rozpoczyna się najbardziej znany szlak wodny Ziemi Lubuskiej – „Lubuskie Mazury” – dostępny zarówno dla kajakarzy, jak i żeglarzy. Szlak rozpoczyna się w miejscowości Długie, nad jeziorem Lipie i prowadzi przesykiem do jeziora Stowa, a dalej czystym kanałem (1500 m) do jeziora Osiek. Cały teren objęty jest programem Natura 2000. Ten odcinek szlaku nosi nazwę „Ku Bałtykowi” (7,6 km). Ciekawostką jest, że w zależności od pogody, każde z tych jezior posiada inny odcień wody. Aby przedłużyć sobie wycieczkę można płynąć Mierzęcką Strugą do jeziora Wielgie-Dankowskie, a dalej przez Mierzęcin (tu warta uwagi jest winnica w Pałacu Mierzęcin) do Drawy, następnie do ujścia Drawy do Noteci (długość: 30 km). Jest to obecnie najdłuższy poza Mazurami szlak wodny w Polsce! System kanałów i przesyków umożliwia dotarcie do Warty, Odry i do Morza Bałtyckiego lub kanałami Hawella do Berlina.

Jeziro Lipie (174 ha)

Liczne zatoczki, ciekawa linia brzegowa (9,7 km) prawie w całości otoczona lasami, wyspa o powierzchni 0,2 ha i możliwość przepłynięcia stąd do jeziora Stowa, a dalej do jeziora Osiek sprawia, że jest to jezioro wprost stworzone dla kajakarzy, nurków i fanów deski surfingowej. Zlokalizowany w miejscowości Długie Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy posiada dobrze rozwiniętą bazę noclegową i gastronomiczną z boiskami i wypożyczalnią sprzętu turystycznego i wodnego. Przylega do niego piaszczysta plaża i kąpielisko z pomostem. Można wypożyczyć kajaki i rowery

wodne oraz małe żaglówki. Jezioro Lipie zachwyca turystów, w tym również nurków, czystą wodą. Przy ośrodku wypoczynkowym czeka baza nurkowa, wypożyczalnia strojów i sprzętu. Bardzo często organizowane są szkolenia i obozy nurkowe (www.bestdivers.pl). Nieopodal ośrodka pod wodą znajdują się zatopione łodzie i platformy do ćwiczeń. W miejscowości Długie rozpoczyna się urokliwy szlak kajakowy „Ku Bałtykowi”, który jest początkiem szlaku „Lubuskie Mazury”.

Jeziro Stowa (62,1 ha)

Jeziro otoczone jest lasami, ale można dopłynąć do niego kajakiem, ponieważ potocznie jest przesykiem z jeziorem Lipie i kanałem z jeziorem Osiek. Określane jest również Szmaragdowym, za sprawą niezwykłego koloru wody wynikającego z wapiennego dna akwenu. Jest to idealne miejsce dla nurków, przejrzysta woda umożliwia podziwianie podwodnych łąk osok aloesowatych. Baza

turystyczna, w tym nurkowa, znajduje się nad jeziorem Lipie. Choć brakuje pomostów dla wędkarzy, a żeglarze pokonujący to jezioro muszą przepłynąć przesyki ze zwiniętym żaglem, to bajkowy kolor wody wynagradza tę niedogodność.

informacje
dodatkowe

JEZIORO LIPIE

Co roku w sierpniu nad jeziorem Lipie odbywa się Festiwal Piosenki Żeglarskiej „Keja” – impreza szantowa potoczona z pokazami płetwonurków i ratowników wodnych. Warto zaplanować tu urlop właśnie w tym okresie.

Dla wędkarzy:

Na wędkarzy czekają kładki i pomosty, ale łowić można zarówno z brzegu, jak i łodzi, które można wypożyczyć. Jezioro znajduje się w strefie ciszy.

miejsca noclegowe w okolicy:

Hotel Wodnik

ul. Dobiegniewska 30, Długie
tel. +48 95 761 22 88
www.hotel-wodnik.de

Młodzieżowy Klub Żeglarski Szkwał

al. Wolności 8b/7,
Strzelce Krajeńskie
Baza: jezioro Lipie
tel. +48 603 376 586
www.szkwal.gorzow.org

informacje dodatkowe

JEZIORO OSIEK

Dla turystów

Panta Rhei Harcerski Klub Żeglarski

Osiek, tel. +48 95 720 61 13

(przystań dla małych jednostek pływających, organizacja obozów żeglarskich, pochylnia do wodowania łodzi)

miejsca noclegowe w okolicy:

Pole kempingowe nad jeziorem Osiek

Dobiegniew

tel. +48 95 761 15 41

JEZIORO WIELGIE-DANKOWSKIE

Dla turystów

W Dobiegniewie warto wybrać się do Muzeum Woldenberczyków, w którym zgromadzone zostały pamiątki przedstawiające historię jeńców Oflagu II C Woldenberg.

■ **Muzeum Woldenberczyków**

ul. Gorzowska 11, Dobiegniew

tel. +48 95 761 10 95

www.muzeum.dobiegniew.pl

Jeziro Osiek (532,9 ha)

Nad największym na Pojezierzu Dobiegniewskim jeziorem Osiek znajduje się duże pole biwakowe wraz z kąpieliskiem z wypożyczalnią sprzętu wodnego wyposażoną w kajaki, rowery wodne i łodzie wiostowe. Na kąpielisku w miejscowości Osiek wybudowany jest pomost o długości 130 m. Jezioro cieszy się też popularnością wśród żeglarzy, jednak trzeba

tu uważać. Silne wiatry zachodnie wywołują na długiej rynnicy jeziora fale o wysokości ponad 0,5 m. Jest tutaj także przystań żeglarska „Panta Rhei”. Południową odnogą akwenu jest jezioro Zabie, nad którym jest miejsce do rozbijania namiotów we wsi Ługi. Zachodnią część jeziora stanowi Ogardzka Odnoga. ■

Jeziro Wielgie-Dankowskie (136,9 ha)

Południowo-zachodnia część jeziora przylega do zabudowań miasta Dobiegniewa. W przeszłości jezioro było odbiornikiem ścieków komunalnych. Od kilku lat, po wybudowaniu oczyszczalni dla miasta, ścieki odprowadzane są poza zlewnię jeziora. W 2014 roku jezioro poddane zostało rekultywacji. W pobliżu

akwenu znajduje się kilkanaście domków wypoczynkowych. Przy plaży jest altana, miejsce na grilla i boisko. Jezioro cenione jest szczególnie przez wędkarzy. Przepływa przez nie rzeka Mierzęcka Struga. Wokół jeziora poprowadzone są ścieżki turystyczne. ■

Jeziro Osiek

Na tafli jezior. Miejsca aktywnego i spokojnego wypoczynku nad wodą

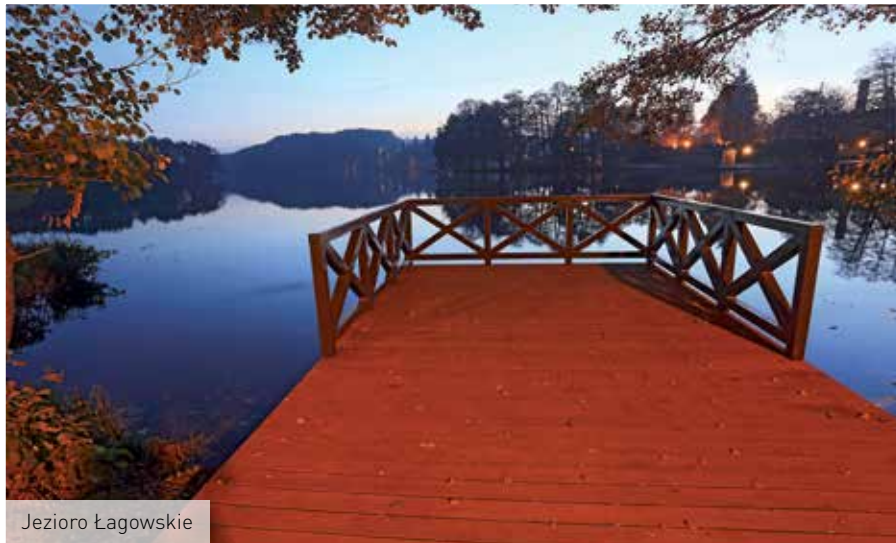
Pojezierze Łagowskie

Niezwykle malownicze tereny Pojezierza Łagowskiego tworzą liczne wzgórza morenowe porzecznane wąskimi i głębokimi jeziorami rynnowymi. Znajduje się tu także najwyższe wzniesienie Pojezierza Lubuskiego – Bukowiec (227 m n.p.m.). Duże obszary leśne w północnej części pojezierza objęte są ochroną w ramach Łagowskiego Parku Krajobrazowego. Dnem stromej rynny polodowcowej, będącej osią parku, wiją się jeziora Łagowskie i Ciecz (Trześniowskie). Niedgdy były ze sobą połączone, teraz oddziela je wąska smużka jeziora. Akweny te są szczególnie popularne wśród nurków, zachwycają bowiem stromymi, pięknie wyrzeźbionymi podwodnymi skałami i urwistymi podwodnymi ścianami. Miejscowość ma szeroką ofertę wypoczynkową i rekreacyjną. Na ceniących aktywny wypoczynek w Łagowie czekają wypożyczalnie sprzętu wodnego. Nad jeziorem znajdują się miejsca odpowiednie do wodowania łodzi (ul. Paderewskiego). Wśród większych akwenów na pojezierzu warto wyróżnić także jeziora Niestysz i Paklicko Wielkie.

Jezioro Łagowskie (84,4 ha)

Większość nieregularnej linii brzegowej jeziora jest zagospodarowana, nie oznacza to jednak, że nie można tu natknąć się na dziką naturę. Wręcz przeciwnie, to miejsce doskonałe dla poszukiwaczy wrażeń przyrodniczych, którzy

uciekając na urlop od zgiełku miasta, nie chcą mimo wszystko mieszkać w całkowitej głuszy. Zachodnie i południowe brzegi akwenu porasta las mieszany z dominacją buku.

Jezioro Łagowskie

informacje
dodatkowe

POJEZIERZE ŁAGOWSKIE

Sercem Łagowskiego Parku Krajobrazowego, na którego terenie leżą jeziora Ciecz i Łagowskie, jest historyczny Łągów z Zamkiem Joannitów wzniesionym przed sześcioma wiekami, z którego zamkowej wieży roztacza się piękny widok na pojezierze. W Łagowie odbywają się cykliczne imprezy, m.in. Jarmark Smakosza, Turniej Rycerski, Jarmark Joannitów, Lubuskie Lato Filmowe, Turnieje Wędkarskie, pikniki i festyny.

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek wypoczynkowy Mundi-Recrea

ul. 1 Lutego 1, Łągów
tel. +48 68 341 20 30

Ośrodek Wypoczynkowy Bajka 3

ul. Paderewskiego 6, Łągów
tel. +48 515 694 853

Ośrodek Wypoczynkowy Leśnik

ul. Chrobrego 10, Łągów
tel. +48 68 341 25 09

JEZIORO WIELGIE-DANKOWSKIE

Dla wędkarzy

Jezioro Łagowskie należy do najintensywniej zarybianych wód ogólnodostępnych. Wędkarze poza płocią mają okazję złowić sumą, sandacza, karpia, węgorza czy ogromnego okonia. Nad brzegami jest wiele pomostów wędkarskich, również przystosowanych dla osób niepełnosprawnych. Koto PZW prowadzi wypożyczalnię łodzi wędkarskich, jego działacze chętnie udzielą wszelkich wskazówek dotyczących wędkowania.

informacje dodatkowe

JEZIORO TRZEŚNIEWSKIE (CIECZ)

Dla nurków

■ Submariner

ul. 1 Lutego 1, Łagów
tel. +48 889 399 396
www.submariner.pl

JEZIORO NIESŁYSZ

Dla turystów

■ Pole golfowe Kalinowe Pola

ul. Golfowa 1, Kalinowo k. Niesulic
tel. +48 515 292 034
www.kalinowepola.pl

Pole golfowe przystosowane jest zarówno dla zaawansowanych golfistów, jak i amatorów, którzy chcą spróbować swych sił w tej elitarnej dyscyplinie sportu. Odbývają się tu także turnieje. Dla chętnych dostępne są również noclegi. Na nie pogody dla zawodników przygotowano najwyższej klasy symulator z 55 polami golfowymi z całego świata.

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek Wypoczynkowy Kormoran w Niesulicach

Niesulice 17e
tel. +48 68 381 21 28
www.kormoran-niesulice.pl

Pole kempingowe Słoneczne

Mostki 5b
tel. +48 510 481 263
www.krzeczkowo.republika.pl

Ośrodek Wczasowy Ada Niesulice

tel. +48 726 442 331
www.niesuliceada.pl

Jeziro Trześniowskie (Ciecz) (183 ha)

Brzegi jeziora niemal w całości są dzikie i niezagospodarowane, ale nie utrudniają wydostania się na ląd podczas przeprawy wodnej przez jezioro. Dla kajakarzy to idealne miejsce na spływ – rynnna jeziora jest dość długa, a przy brzegach można obserwować ptaki. Jezioro Ciecz jest najgłębszym akwenem, dlatego tak chętnie przyjeżdżają tu nurkowie. Jego

maksymalna głębokość wynosi 58,8 m, dla porównania Jezioro Łagowskie w najgłębszym miejscu ma 13,5 m. Baza turystyczna umożliwia nurkowanie w jeziorach przez cały rok, kiedy tylko jezioro nie jest zamrożone. Nad jeziorem znajdują się pomosty dla wędkarzy oraz miejsce odpowiednie do wodowania todzi. ■

Jeziro Niestysz (560 ha)

Położone w okolicach miejscowości Niesulice jezioro Niestysz zachwyca licznymi zatoczkami. Wzdłuż linii brzegowej jest wiele odosobnionych, całkiem rozległych plaż. Liczne sezonowe ośrodki wypoczynkowe posiadają kąpieliska i pomosty umożliwiające nurkowanie. Jezioro stanowi idealny akwen do uprawiania wędkarstwa i różnorodnych sportów, szczególnie żeglarstwa i wioślarstwa, a zimą – boje-rów. Są tu również miejsca ustronne, gdzie za-znać można spokoju i ciszy, usłyszeć odgłosy

wodnego ptactwa oraz poczuć prawdziwą dzi-kość natury. Wysokie, porośnięte lasem brzegi oraz wyspy są miejscem lęgu czapli, tabędzia niemego, żurawia, a nawet bielika, warto więc zabrać ze sobą aparat fotograficzny.

Nad samą wodą znajdują się trasy spacerowe oraz ławki umożliwiające odpoczynek turystom pieszym i rowerowym. Na półwyspie wrzynającym się w jezioro od strony wschodniej znajduje się dobrze zachowane grodzisko z XII–XIV wieku otoczone wałem i fosą. Obok

Jeziro Niestysz

Na tafli jezior. Miejsca aktywnego i spokojnego wypoczynku nad wodą

grodziska jest punkt widokowy z ławkami do odpoczynku. Dookoła jeziora prowadzi niebieski szlak rowerowy (20 km). W Kalinowie koło

Niesulic, niecałe 2 km od jeziora, znajduje się pole golfowe Kalinowe Pola.

Okolice Lubniewic

Otoczone jeziorami Lubniewice są atrakcyjną turystycznie miejscowością. Wiele ośrodków wypoczynkowych dysponuje pomostami, zorganizowanymi miejscami do kąpieli oraz wypożyczalniami sprzętu pływającego. Czysta woda zachęca do kąpieli, pływania wptaw oraz na rowerze wodnym czy kajakiem. W Lubniewicach działa klub żeglarski. Sama okolica jest niezwykle piękna, dlatego warto czasem wyjść na ląd. Wokół lubniewickich akwenów wytyczono ok. 60 km ścieżek rowerowych, są tutaj również szlaki piesze. W odległości 4,5 km od Lubniewic położony jest rezerwat przyrody Janie im. Włodzimierza Korsaka, który jest miejscem gniazdowania wielu gatunków ptaków.

Jezioro Lubiąż (150 ha)

Urozmaicony kształt, rozwinięta linia brzegowa, dwie wyspy (Mitości i Mała), zatoczki, półwyspy – to wszystko sprawia, że jezioro Lubiąż nie bez powodu uznawane jest za jedno z piękniejszych na terenie województwa lubuskiego. Bogata oferta turystyczna Lubniewic – hotel i spa, liczne ośrodki wypoczynkowe z pomostami, kąpieliska, zjeżdźalnia, plaże – sprawiają,

że latem miejsce to tętni życiem. Motorówki i żaglówki są tu również mile widziane. Na jeziorze odbywają się rejsy wycieczkowe małymi, dwunastoosobowymi stateczkami.

Jezioro Lubiąż

informacje dodatkowe

JEZIORO LUBIAŻ

Dla turystów

- **Rejsy wycieczkowe po jeziorze Lubiąż**
Krzysztof Gwizdata
tel. +48 691 271 997
www.watertaxitours.pl

Dla wędkarzy

Nad jeziorem Lubiąż na wędkarzy czeka sporo kładek, pomostów i zacisznych miejsc nad wodą. Są też przystanie, a na miejscu można wypożyczyć łódkę. Jezioro jest regularnie zarybiane. Można tu złowić m.in. sandacza, dużego szczupaka, lina czy karpia.

miejsca noclegowe w okolicy:

Hotel Woński SPA

ul. Ratuszowa 3, Lubniewice
tel. +48 95 755 7555
tel. +48 95 755 77 00
www.wońskispa.pl

Apartament wypoczynkowy

ul. Zamkowa 4a/10, Lubniewice
tel. +48 691 136 106
tel. +48 603 320 274
www.wlubniewice.czystejeziora.pl

Centrum Wypoczynkowo-Rekreacyjne Stilon

ul. Świerczewskiego 18, Lubniewice
tel. +48 95 755 75 87
www.centrumstilon.pl

informacje dodatkowe

JEZIORO KRAJNIK

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek Wypoczynkowy Mewa
ul. Skwierzyńska 26, Lubniewice
tel. +48 606 984 940
www.meeva.pl

JEZIORO LUBNIEWSKO

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek Wypoczynkowy Laguna
os. Świerczów, Lubniewice
tel. +48 95 755 83 27, +48 501 439 308
www.laguna-ow.pl

Jeziro Krajnik (38 ha)

Kolejne, znacznie mniejsze, jezioro Krajnik połączone jest z jeziorem Lubiąż wąskim przesmykiem. Akweny te są zupełnie różne. Krajnik ma owalny kształt i dużą głębokość. Ryby są tutaj podobno kapryśne, ukryte wśród głębin i łatwiej uchwycić je podwodnym aparatem niż złapać na wędkę. Ale cierpliwych wędkarzy nie brakuje. Jezioro Krajnik nie jest już tak dobrze zagospodarowane turystycznie,

wprawdzie jest tutaj ośrodek wypoczynkowy z pomostem i plażą, ale po wodzie nie pływają łodzie motorowe, więc cisza jest niewątpliwym atutem tego miejsca. Woda jest przejrzysta, zachęca to do kąpeli lub nurkowania, szczególnie, że dno w niektórych miejscach znajduje się nawet 40 m poniżej tafli wody. ■

Jeziro Lubniewsko (241 ha)

Jeziro Lubiąż łączy się wąskim przesmykiem ze zdecydowanie dłuższym jeziorem Lubniewsko. Kanał łączący jeziora jest wąski, po drodze mijają się niski most-tunel, dlatego do jeziora Lubniewsko można przepłynąć tylko kajakiem lub rowerem wodnym. Po przepłynięciu przesmyku warto zatrzymać się na

kąpiel, ponieważ woda w niektórych miejscach sięga do pasa, a dno jest przyjemnie piaszczyste. Bezpośrednio przy jeziorze nie ma wielu ośrodków, dlatego wybierają je osoby ceniące spokojny wypoczynek na tonie natury. Urozmaicona linia brzegowa zachęca do spacerów wzdłuż jeziora wytyczonymi szlakami, jak

Jeziro Lubniewsko, bocian czarny

Na tafli jezior. Miejsca aktywnego i spokojnego wypoczynku nad wodą

również pływania kajakiem, rowerem wodnym, żaglówką czy na desce surfingowej. Jezioro otaczają lasy i wspaniałe wzgórza morenowe, a niezwykła okolica sprawiła, że ustanowiono tu Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy

określany jako Uroczysko Lubniewsko. Z ciekawych gatunków ptaków można tu spotkać bielika, bociana czarnego, żurawia, zimorodka. ■

Okolice Pszczewa

Jezioro Lubikowskie (309 ha)

Otoczone lasami jezioro jest częścią Pszczewskiego Parku Krajobrazowego. Krystalicznie czysta woda, piękne plaże, zadbane pomosty wysunięte daleko w taflę jeziora, a do tego urokliwe krajobrazy – to wszystko, co oferuje turystom Jezioro Lubikowskie. Corocznie liczne zatoczki, przewężenia, rozwidlenia i małe wysepki zachwycają plażowiczów, żeglarzy, kajakarzy, nurków i wędkarzy.

Otoczające jezioro piaszczyste plaże są długie, chociaż wąskie, za to wejście do wody jest

łagodne. Piaszczyste jest również dno zbiornika, które dzięki czystej wodzie pozwala na obserwację ryb. Nic więc dziwnego, że jest to miejsce licznie odwiedzane przez miłośników nurkowania (głębokość 35 m). Świetne warunki wiatrowe i szeroka przestrzeń płytkiej wody (nawet 150 m w głąb) sprzyjają nauce windsurfingu oraz żeglugi. Mimo licznie przybywających amatorów sportów wodnych, nad jeziorem można odnaleźć ciszę i spokój. ■

informacje dodatkowe

JEZIORO LUBIKOWSKIE

Dla nurków

Na jeziorze znajduje się baza Centrum Nurkowego Coco Dive (siedziba w Poznaniu), które organizuje szkolenia dla początkujących i zaawansowanych. W akwenie odnaleźć można m.in. 10-metrowy wrak jachtu „Kaper”, wrak todzi metalowej „Piękna Helena”, kamienny obelisk, zatopiony korzeń wielkiego drzewa, znak drogowy STOP oraz tor przeszkód: kota, trójkąty, kwadraty. Dostępne są także platformy do ćwiczeń oraz istnieje możliwość nurkowania nocą. tel. +48 61 865 82 79, www.cocodive.pl

Jezioro Lubikowskie

informacje dodatkowe

JEZIORO SZARCZ

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek Wypoczynkowy Wodnik

Pszczew

tel. +48 95 749 11 93

tel. +48 601 737 068

www.piasecki.turystyka.pl

Ośrodek Wypoczynkowy Karina

ul. Wybudowanie 15, Pszczew

tel. +48 95 749 10 71

tel. +601 749 182

www.o-karina.pl

Ośrodek Jeziorak

ul. Wybudowanie 12, Pszczew

tel. +48 95 749 12 78

tel. +48 517 210 907

www.jeziorakpszczew.pl

JEZIORO CHŁOP

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek Wypoczynkowy Borowa Zatoka

Borowy Młyn 6

tel. +48 95 749 10 61

tel. +48 601 856 429

www.borowazatoka.pl

Agro Tęcza – domki i namioty

Regina i Henryk Cyranik

Borowy Młyn 12

tel. +48 95 749 12 15,

tel. +48 606 819 893

www.agro-tecza.pl

Ośrodek Wypoczynkowy Baba nad Chłopem

Borowy Młyn 8a

tel. +48 500 307 692

Jeziro Szarcz (170 ha)

Położone niedaleko Pszczewa jezioro jest doskonałym miejscem na wakacyjny wypoczynek. Jezioro można polecić zarówno plażowiczom (latem jest ich tu naprawdę sporo), lubiącym pływać wptaw, kajakarzom, a nawet tym, którzy chcą spróbować swoich sił w windsurfingu. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom wczasowiczów, stale rozwija się tu infrastruktura turystyczna. Nad jeziorem znajduje się kilka ośrodków dysponujących własnymi kąpieliskami, pomostami i wypożyczalniami sprzętu wodnego (w tym również do windsurfingu). Plaża jest szeroka, z łagodnym

zejściem do wody, która jest niezwykle czysta i przejrzysta, aż miło wskoczyć do jeziora i popływać wptaw. Początkującym nurkom na pewno przypadną do gustu ciekawe dno i interesujące rośliny wodne, które można podziwiać. Nad akwenem zorganizowano również pola namiotowe i miejsca na przyczepy kempingowe. Latem jezioro tętni życiem, dlatego wędkarze powinni wybrać to miejsce już po sezonie, mogą wówczas spokojnie łowić z wypożyczonej łódki lub z brzegu. ■

Jeziro Chłop (227 ha)

Ceniącym sobie spokojny wypoczynek nad wodą z pewnością przypadnie do gustu jezioro Chłop w okolicach Pszczewa. Piękne, ukryte wśród lasów, jest oazą spokoju z dala od miejskiego zgiełku.

Urozmaicona linia brzegowa z licznymi zatoczkami i półwyspami lubianymi szczególnie przez wędkarzy oraz cisza i spokój czynią to miejsce rajem dla miłośników przyrody. Niedaleko znajduje się jeszcze kilka małych

Jeziro Chłop

Na tafli jezior. Miejsca aktywnego i spokojnego wypoczynku nad wodą

jeziorek, dzięki czemu obszar ten jest ostoją dla wielu gatunków fauny i flory – koniecznie trzeba zabrać ze sobą aparat, aby uchwycić to dziewicze piękno podczas spacerów leśnymi ścieżkami. Koszyk na grzyby też na pewno się przyda.

W kilku ośrodkach można wypożyczyć kajaki i inny sprzęt wodny. Przy brzegu jeziora można znaleźć wiele miejsc, które pozwalają

wysiąść z kajaka i popływać wptaw, do czego zachęca czysta woda. Jezioro jest długie, a wąski przesmyk łączy je z jeziorem Szarcz. Przybrzeżne kładki oraz długi pomost oblegane są przez wędkarzy. Mogą oni również wypożyczyć łódkę i spróbować łowów na środku jeziora.

Pozostałe jeziora

Jezioro Borek (64,3 ha)

Jezioro Borek w Koszarzynie położone jest na terenie Krzesińskiego Parku Krajobrazowego. W północnej części łączy się, poprzez kanał, z rzeką Łomianką, będącą dopływem Odry. Położony z dala od hałasu i zgiełku miejskiego gwarantuje odpowiedni wypoczynek w oazie

ciszy i spokoju. Na wędkarzy czeka tu przystań i pomost. Nad jeziorem jest zorganizowana plaża i wypożyczalnia sprzętu wodnego, a także liczne obiekty noclegowe, gastronomiczne oraz rekreacyjno-sportowe.

Jezioro Borek, tabędz niemy

informacje dodatkowe

JEZIORO BOREK

Dla wędkarzy

Jezioro Borek jest systematycznie zarybiane. Na niezrzeszonych w PZW wędkarzy czekają położone w pobliżu komercyjne stawy hodowlane.

miejsca noclegowe w okolicy

Ośrodek Wczasowy nad Borkiem (baza noclegowa, pole namiotowe)

Koszarzyn
tel. +48 68 359 43 92
tel. +48 607 034 780
www.nadborkiem.pl

Ośrodek Wypoczynkowy Oaza-Bis

Koszarzyn
tel. +48 68 359 99 83
tel. +48 502 034 561
www.oaza-borek.pl
(domki letniskowe, wypożyczalnia kajaków, rowerów wodnych, łodzi wioślarskich i wędkarskich)

informacje dodatkowe

JEZIORO BRONKÓW

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek Wypoczynkowy Park

Magnolia

Bronków

tel. +48 68 391 33 74

www.magnolia-park.pl

Ośrodek Wypoczynkowy Kotatka

Temar

Kotatka (Bronków)

tel. +48 68 383 54 21

tel. +48 509 044 949

www.osrodekkotatka.pl

Stadnina Bronków

Bronków 71a

tel. +48 68 391 31 85

JEZIORO DĄBIE DUŻE

Dla wędkarzy

Spotkać tu można głównie płoć o ciężarze nawet ponad 0,7 kg. Leszcze dorastają do kilku kilogramów, a okonie od 1 do 1,5 kg. Trafiają się także węgorze, niezwykle duże białe amury i tołpygi. Wokół brzegów znajduje się duża ilość kładek, co umożliwia wygodne i swobodne wędkowanie.

miejsca noclegowe w okolicy:

Ośrodek Wypoczynkowy Temar

Dąbie

tel. +48 508 133 554

www.osrodek dabie.pl

(na terenie ośrodka: pole kempingowe, strzeżone kąpielisko z piaszczystą plażą, wypożyczalnia łodzi wędkarskich, kajaków i rowerów wodnych, kula zorba, mosty linowe)

Jeziro Bronków (52,1 ha)

W miejscowości Bronków położonej nad jeziorem o tej samej nazwie (znanym również jako jezioro Błeszno) znajduje kilka ośrodków wypoczynkowych. Są tutaj plaża oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego. W przysiółku Kotatka mieści się ośrodek wypoczynkowy z domkami letniskowymi i dwoma pomostami. Dla gości przygotowane są rowery wodne, kajaki, łodzie wędkarskie, a także rowery górskie. Ponadto na terenie ośrodka znajdują się Eurobungee, place zabaw, miejsca na ogniska, ścianka

wspinaczkowa i tyrolka. W okolicy jeziora znajduje się Stadnina Bronków, która poza jazdą konną oferuje również miejsca noclegowe. Blisko stąd do jeziora Piaszno, którego inna nazwa to Bronków Mały (25 ha). Otoczone jest lasami, charakteryzuje się dobrą przejrzystością wody. Akwen jest szczególnie lubiany przez wędkarzy. W pobliżu przepływa natomiast atrakcyjna wędkarsko rzeka Bóbr.

Jeziro Dąbie Duże (31,8 ha)

Wbrew nazwie jezioro Dąbie Duże jest niewielkie, mimo to jest jednym z najbardziej popularnych miejsc letniego wypoczynku zielonogórczan, znajduje się w gminie Dąbie. Szczególnie akwen ten upodobał sobie wędkarze – jest to jedno z najlepiej zarybionych towarzysk PZW Okręgu Zielona Góra. Dla nich przygotowano specjalne pomosty. Na molościach

wodnych atrakcji czekają zorganizowana plaża wraz z wypożyczalnią sprzętu wodnego oraz obiekty rekreacyjno-sportowe w Ośrodku Wypoczynkowym Temar. Nad jeziorem nie brakuje również dzikich kąpielisk.

Jeziro Dąbie Duże

Na tafli jezior. Miejsca aktywnego i spokojnego wypoczynku nad wodą

Jeziro Glibiel (26,3 ha)

Jeziro Glibiel w Łochowicach położone jest wśród starodrzewu sosnowego, stanowiącego południowy skraj Puszczy Rzepińskiej. Potudniowy brzeg jest dobrze zagospodarowany turystycznie. Są tutaj plaże, pomosty, wypożyczalnie sprzętu wodnego, zaplecze rekreacyjno-sportowe. Ośrodek WDW Łochowice

oferuje bazę noclegową, w tym również domki letniskowe, pokoje oraz pole namiotowe. Jest to miejsce szczególnie popularne wśród mieszkańców Krosna Odrzańskiego. Często spotkać tu można również wędkarzy.

Jeziro Głębokie (120 ha)

Jedno z najczystszych jezior na Pojezierzu Lubuskim położone jest kilka kilometrów od Międzyrzecza. Wschodni brzeg jest dobrze zagospodarowany turystycznie, jest tutaj dużo miejsc noclegowych, pole namiotowe, bary i wypożyczalnie sprzętu wodnego. Duże, szerokie plaże i łagodne zejścia do wody na wyznaczonych kąpieliskach zapewnią komfort zarówno maluchom, jak i rodzicom.

Jeziro objęte jest strefą ciszy bez możliwości korzystania z łodzi motorowych i skuterów wodnych, posiada pierwszą klasę czystości,

dzięki której jest rajem dla płetwonurków. Zorganizowano dla nich profesjonalną bazę nurkową. Średnia głębokość jeziora to tylko 9 m, ale podwodne uskoki dochodzą do 25 m, co stwarza doskonałe warunki do podziwiania bujnej roślinności, na tle której nierzadko spotkać można ławice ryb.

Wędkarzom polecamy odwiedzenie jeziora poza sezonem, wtedy panuje tu cisza i spokój. Jest tutaj też kilka pomostów i kładek. Można również wypożyczyć łódź.

Jeziro Dąbie Duże

informacje
dodatkowe

JEZIORO GLIBIEL

**miejsca noclegowe
w okolicy:**

Ośrodek Wypoczynkowy

Łochowice
tel. +48 68 383 86 67
tel. +48 501 653 515

JEZIORO GŁĘBOKIE

**miejsca noclegowe
w okolicy:**

Ośrodek wczasowy

Archimedes-Tourist

Głębokie 3
tel. +48 95 741 19 14
tel. +48 606 786 739
www.archimedes-tourist.com

Pensjonat pod Strzechą

Głębokie
tel. +48 601 576 593
tel. +48 95 742 18 88
www.hotelduet.com

informacje dodatkowe

JEZIORO KAŁEK

Wokół jeziora biegnie ścieżka edukacyjna o długości 7,5 km, prowadząca m.in. przez strome wąwozy porośnięte stuletnimi bukami, które powstały po ustąpieniu lodowca. Podczas spacerów można się natknąć na barwne jaszczurki, zaskrońca, dzięciota, żurawie i puszczyki, a niekiedy szmaragdowego niczym jezioro zimorodka. Wzniesienia wokół akwenu porośnięte są wielkimi dębami, bukami oraz liczącym sobie 130 lat borem sosnowym.

miejsca noclegowe w okolicy

Ośrodek Wypoczynkowy Anapausis

Gryżyna 51
tel. +48 68 391 50 94
www.anapausis.pl

JEZIORO SŁAWSKIE

Z Jeziora Sławskiego prowadzą malownicze szlaki kajakowe

- Lubuski Szlak Wodny (długość: 220 km)
Jezioro Sławskie – Santok
- Ze Stawy do Odry (długość: ok. 60 km)
Jezioro Sławskie – rzeka Obrzyca – jezioro Rudno – ujście Obrzyca do Odry
- Ze Stawy do jezior Męcno-Wieleńskich (długość: 50 km)
- Jezioro Sławskie – rzeka Obrzyca – jezioro Rudno – Potudniowy Kanał Obry – grupa jezior Męcno-Wieleńskich

Jezioro Kałek (23,7 ha)

Jezioro Kałek (Gryżyński), ukryte w lesie, jest jednym z największych jezior Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Czysta, przejrzysta woda oraz duża głębokość sprawiają, że jest to doskonałe miejsce dla lubiących się kąpać, pływać wpraw, wędkować lub po prostu wypoczywać na tonie natury. Niedaleko plaży

(na prawo od pomostu) można zobaczyć niezwykle czyste źródło wpadające do jeziora. W Gryżynie nad jeziorem znajduje się ośrodek wypoczynkowy z dużą plażą, pomostem do wędkowania i wypożyczalnią sprzętu wodnego. ■

Jezioro Sławskie (828 ha)

Jest to największy zbiornik na Pojezierzu Sławskim. Urozmaicona linia brzegowa pełna zatoczek, półwyspów i wysepek jest dużą atrakcją dla miłośników rekreacji nad wodą. Bardzo czysta, przejrzysta woda nie tylko umila wrażenia podczas żeglugi – jest także zaletą docenianą przez plażowiczów, których przyciąga kąpielisko w miejscowości Stawa.

To idealne miejsce do rodzinnej rekreacji: dostępna jest zjeżdżalnia wodna, boisko do piłki plażowej oraz kort tenisowy. Na terenie ośrodka znajduje się wypożyczalnia sprzętu wodnego (m.in. kajaków, rowerów i kul wodnych). Dla zainteresowanych istnieje możliwość rejsu statkiem spacerowym. Dzięki bazie noclegowej (domki i pokoje gościnne, pole namiotowe,

Jezioro Sławskie

Na tafli jezior. Miejsca aktywnego i spokojnego wypoczynku nad wodą

pole karawaningowe) nad Jeziorem Stawskim można spędzić cały urlop, a przy tym nigdy się nie nudzić. W okresie wakacji na terenie kąpieliska organizowane są imprezy cykliczne

spod znaku rocka i reggae: Summer Rock oraz Stawska Noc Reggae, a także Dni Stawy, wybory miss stawskiej plaży i Noc Świętojańska. ■

Jeziro Reduszeckie (190 ha)

Okolice Krosna Odrzańskiego określane są mianem wędkarskiego eldorado. Rzeka Bóbr wpływa tutaj do zbiornika Dychów i przez turbiny elektrowni szczytowo-pompowej do zbiornika Raduszec, który jest rezerwuarem dla kolejnej elektrowni koto wsi Raduszec Stary. Wędkarze najtłumniej oblegają odnogę zbiornika Raduszec w pobliżu elektrowni – jak mówią miejscowi, żyją tu ogromne okonie, ale

nie tylko. Łowienie na tym akwenie nie należy jednak do najłatwiejszych. Północna część zbiornika stanowi rozległy obszar wodny. Na przedłużeniu cypla pomiędzy odnogami znajduje się podwodna grzęda, a najlepsze miejsca na niej są oddalone od brzegu o kilkadziesiąt metrów. ■

informacje dodatkowe

JEZIORO REDUSZECKIE

Dla wędkarzy

W miejscowości Raduszec znajduje się dobrze wyposażony sklep wędkarski. Można tułowić również na pobliskim Zbiorniku Dychowskim. Na wędkę złowić się może leszcz, okoń, karp, płoć, kleń, jelec, lin, węgorz czy szczupak.

Polski Związek Wędkarski
Okręg w Zielonej Górze
ul. Głowackiego 9, Zielona Góra
tel. +48 68 453 73 33

Jeziro Stawskie

Rzeka Odra

informacje dodatkowe

SPŁYWY KAJAKOWE Na co zwrócić uwagę?

Podczas wyboru trasy należy kierować się przede wszystkim doświadczeniem osób biorących udział w spływie. Trzeba pamiętać, że częstokroć przebycie krótkiej trasy o wysokim stopniu trudności wymaga więcej czasu i energii niż pokonanie stosunkowo dłuższego odcinka o niższym stopniu trudności. Istotne jest także zapoznanie się z prognozą pogody na wybrany dzień.

Małowniczy obszar Ziemi Lubuskiej poprzecinany jest siecią rzek i kanałów. Stanowią one poniekąd uzupełnienie krajobrazu tworzonego z rozległych obszarów leśnych, łąk i licznych jezior. To właśnie rzeki są ostoją dzikiej przyrody. W ich zakolach i starorzeczach znajdują się najpiękniejsze rezerваты i tajemnicze mokradła. Niezależnie od pory roku nad lubuskimi jeziorami i rzekami spotkać można wędkarzy i obserwatorów ptaków. Nikt nie odjedzie stąd zawiedziony. Odcinek Odry na Ziemi Lubuskiej nazywany jest „krajną leśnica”, ale właściwie każda rzeka oferuje miejsca dogodne do wędkowania. W poszukiwaniu miejsc na wypoczynek i rekreację warto odwiedzić liczne plaże utworzone nad rzekami naturalnie lub przy udziale człowieka. Ponadto lubuskie rzeki są świetnie przystosowane do spływów kajakowych. Czekają tu na turystów szlaki prowadzące do Wielkopolski, na Dolny Śląsk i Pomorze oraz do Niemiec. W zależności od potrzeb i wyboru rzeki na spływ można zarówno oddać się spokojnemu, rodzinnemu wypoczynkowi, podziwiać piękno obszarów chronionych, obserwować ptactwo wodne, jak i zaznać intensywnych wrażeń sportowych.

Na dużych rzekach, jak Odra, Wartaczka, Noteć, wytyczonych jest wiele szlaków żeglownych. Podziwianie najpiękniejszej lubuskiej przyrody, niedostępnej często od strony lądu, umożliwiają rejsy turystyczne Odrą i Wartą. Porty znajdują się w Gorzowie Wielkopolskim, Bytomiu Odrzańskim, Nowej Soli, Kostrzynie nad Odrą, Słubicach, Krośnie Odrzańskim. Z portu w Cigacicach możemy udać się w godzinny rejs galarem wzdłuż winnic położonych na zboczach pagórków.

Wodne podróże. Żeglowne odcinki rzek, wskazówki dla kajakarzy i wędkarzy

Odra

Główna rzeka województwa lubuskiego płynie wstęgą o długości ponad 200 km przez cały region, przecinając go od południowego wschodu po północny zachód. Odcinek ten, mimo że jest jedynie częścią wielkiej rzeki, która swój początek ma w Czechach i toczy wody przez teren trzech państw, niewątpliwie należy do najpiękniejszych. Rzeka płynie tu szeroką na 5-10 km doliną, której brzegi okolone są licznymi łąkami i pastwiskami upstrzonymi kępami drzew i krzewów, po stronie północnej urozmaiconymi wieloma stromymi zalesionymi zboczami. Szeroki leniwy nurt rzeki biegnący przez te przepiękne krajobrazy nie będzie stanowił wyzwania dla kajakarzy. Malownicze starorzecza Odry są miejscem lęgowym dla wielu gatunków ptaków, a zróżnicowana flora nadaje rzece niepowtarzalny charakter. Dlatego też obszary nadrzeczne okolic Odry są objęte ochroną w ramach Krzesińskiego Parku

Krajobrazowego oraz Parku Narodowego „Ujście Warty”. Na północ od Stubic znajdują się Błota Odrzańskie, będące ostoją ptaków wodnych, a zarazem idealnym punktem do ich obserwacji. Podobnie urokliwym miejscem jest Las Odrzański, który przed regulacją rzeki był wykorzystywany przez mieszkańców Zielonej Góry do celów rekreacyjnych. Obecnie tworzy malownicze mokradła i starorzecza. W Dolinie Środkowej Odry można wybrać się w niezapomniany rejs statkiem, który pozwoli zapoznać się z pięknem lubuskiej przyrody, a także historią potożonych nad rzeką miejscowości. Do dyspozycji są dwa statki pasażerskie: „Zefir” – przepływający przez miejscowości Krosno Odrzańskie, Eisenhüttenstadt, Stubice, Frankfurt nad Odrą i Kostrzyn nad Odrą; oraz „Laguna” – Głogów, Bytom Odrzański, Nowa Sól i Cigacice (informacje na temat rejsów na stronie www.odra2014.pl

informacje dodatkowe

ODRA

„Dla turystów 2014”

Wraz z uruchomieniem projektu mającego na celu pobudzenie rozwoju turystyki wodnej zaplanowana została budowa portów, przystani i marin, które w przyszłości będą ułatwiać nie tylko spływy kajakowe, lecz także żeglugę rzeczną.

Spływy kajakowe

- **Marek Konatowski (Odra, Pliszka, Ilanka)**
tel. +48 601 641 512
www.makajak.pl

Dla wędkarzy

Odra stanowi bardzo dobre i ważne łowisko. Potwierdzeniem tego jest organizacja na różnych odcinkach jej biegu lokalnych zawodów i imprez o znaczeniu krajowym, jak: „Spinningowe Mistrzostwa Polski”, „Sptawikowe Zawody o Mistrzostwo Euroregionu”, „Złota Rybka” oraz „Boleń Odry”.

Mariny

- **Bytom Odrzański, ul. Spacerowa**
www.bytomodrzański.pl
(10 bezpłatnych miejsc do cumowania. W porcie znajduje się świetne miejsce do tawienia ryb)
- **Nowa Sól, al. Wolności 1a**
www.mosir-novasol.pl
(W porcie jest odpłatne miejsce do cumowania małych jednostek – 40 miejsc przy pomostach pływających)
- **Cigacice, ul. Portowa 1**
www.osirsulechow.pl
(W porcie znajduje się 40 płatnych miejsc do cumowania dla łodzi do 12 m długości)

Rzeka Odra

informacje dodatkowe

ODRA

Mariny

- **Krosno Odrzańskie, Bulwar Jana Pawła II**
www.osirkrosno.pl
(W porcie znajduje się 40 płatnych miejsc do cumowania dla 12 niewielkich łodzi lub jednego dużego statku wycieczkowego o długości do 80 m)
- **Stubice, ul. 1 Maja**
tel. +48 95 752 37 16
- **Kostrzyn nad Odrą, ul. Sikorskiego 1**
tel. +48 95 752 37 50
(Przystań znajduje się nad Wartą, w odległości 2,5 km od Odry. Na jej terenie prężnie działa Klub Żeglarski Delfin, www.klubdelfin.pl)

WARTA

Dla wędkarzy

Na obu brzegach Warty występują ostrogi rzeczne zwane „główkami” zapewniające dogodne miejsca do wędkowania. Zróżnicowane warunki sprawiają, że można napotkać tu tososia, troć wędrowną, certę czy minoga rzeczne. Dominują leszcz, płoć, szczupak, kleń, boleń oraz krąp.

„Kuna”

W Gorzowie Wielkopolskim podziwiać można jeden z najstarszych lodotamaczy na świecie – powstały w 1884 roku – odrestaurowany przez Stowarzyszenie Wodniaków „Port Gorzów”. Nie jest to jednak eksponat muzealny, lecz sprawna jednostka, która regularnie odbywa rejsy wycieczkowe po Warcie.
Port Gorzów Wielkopolski,
ul. Wał Okrężny 39
tel. +48 95 711 72 72, www.portgorzow.pl

i pod numerem tel. +48 531 013 193). Wśród kajakarzy szczególnie popularny jest szlak Nietkowice – Szydłowo (Nietkowice – Radnica – Krosno Odrzańskie – Osiecznica – Potęcko – Szydłowo; długość spływu: 60 km). Inna trasa prowadzi z Krosna Odrzańskiego do Kostrzyna nad Odrą (szlak podzielony na kilka odcinków: Krosno Odrzańskie – Urad, Urad – Stubice, Stubice – Kostrzyn nad Odrą). Spokojny nurt wody, niewielkie, łatwe do pokonania przeszkody, a przy tym wiele miejscowości wartych odwiedzenia sprawiają, że Odra jest idealną rzeką na aktywny kajakowy

wypoczynek. Ciekawą alternatywą dla spływów kajakowych czy wycieczki statkiem są rejsy galarem. Jedna z tras rozpoczyna się na przystani na Odrze i dalej prowadzi Obrą do urokliwej zatoczki. Wzdłuż trasy podziwiać można Winnicę Stara Winna Góra, a także siedliska bobrów i wielu gatunków ptaków (1 godz.). Druga wycieczka prowadzi Odrą do miejscowości Wielobłota (3 godz.), skąd turyści przewożeni są do Winnicy Miłosz, gdzie skosztować mogą lokalnego trunku i zapoznać się z tajnikami produkcji wina. ■

Warta

Kłopotowo [prom] – Kostrzyn nad Odrą
(Długość spływu: około 20 km)

Warta od południa omija Puszcę Notecką i kierując się ze wschodu na zachód, w miejscowości Santok powiększa się o wody swego największego dopływu – Noteci. Następnie wpywa w obręb Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, której strome, miejscami urwiste

krawędzie podchodzą niemal pod sam brzeg rzeki. Warta Dolna (od Santoka do ujścia) jest częścią Międzynarodowej Drogi Wodnej E70. Na tym odcinku przepływa przez Gorzów Wielkopolski, a następnie przez Park Narodowy „Ujście Warty”. Uchodzi do Odry

Rzeka Warta

Wodne podróże. Żeglowne odcinki rzek, wskazówki dla kajakarzy i wędkarzy

w okolicach Kostrzyna nad Odrą. Na całym odcinku rzeka jest żeglowna, obwałowana, a jej koryta nie przegradza żadne spiętrzenie.

Warta – zwłaszcza na terenie parku narodowego – stanowi obowiązkowy punkt na mapie

każdego miłośnika birdwatchingu. Są tutaj bowiem objęte ochroną stanowiska lęgowe wielu gatunków ptaków wodno-błotnych.

Noteć

ujście rzeki Drawy do Noteci – Drezdenko – Gościemiec – Lipki Małe – Santok
(Długość sptywu: około 50 km)

Ten najdłuższy, prawy dopływ Warty spokojnie przepływa przez północno-zachodnią część Polski aż do ujścia pod Santokiem. Większość krajobrazu stanowią podmokłe łąki, wśród których odnaleźć można wiele ptasich siedlisk – zwłaszcza na odcinku pomiędzy Drezdenkiem a Santokiem wchodzącym w skład obszarów chronionych Natura 2000. Przy ujściu Starej Noteci do głównego nurtu postawiono dużą stację pomp. Dzięki zmeliorowaniu i obustronnemu obwałowaniu rzeka jest żeglowna niemal na całej długości. Warto zaznaczyć, że ta ingerencja w naturalny kształt rzeki nie pozbawiła Noteci malowniczych

starorzeczy oraz okresowych rozlewisk. Na całej długości sptywu można znaleźć dogodnie miejsca do biwakowania. Podczas dłuższych upałów z nurtem płyną duże ilości rzęsy wodnej i spirodelli, co jako jedyne może stanowić pewnego rodzaju uciążliwość. Koryto tworzy wyjątkowo tagodne, płaskie łuki. Od Nakta do ujścia Noteć stanowi także element Międzynarodowej Drogi Wodnej E70.

Rzeka Noteć

informacje dodatkowe

Sptywy kajakowe

■ PTTK Ziemia Gorzowska (Warta, Odra)

ul. Mieszka I 15/1,
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 604 207 243
www.pttk-ziemiagorzowska.pl

NOTEĆ

Dla wędkarzy

Noteć regularnie zarybiana jest czterema gatunkami z rodziny karpiowatych: jaziem, kleniem, boleniem i wędrowną cęta, a ponadto sandaczem i szczupakiem. Lewy brzeg rzeki – na odcinku od Santoka do ujścia do Warty – objęty jest zakazem połowu w okresie od 1 grudnia do 31 maja.

Sptywy kajakowe

■ Centrum Turystyki Kajakowej i Aktywnego Wypoczynku Kajak-Fan (Odra, Drawa, Warta, Noteć, Myśla, Pliszka)

Kłodawa
tel. +48 663 441 798
www.kajak-fan.pl

informacje dodatkowe

DRAWA

Spytwy kajakowe

■ Podrawie Jarostaw Dworecki (Drawa, Noteć, Mierzęcka Struga, Stara Noteć)

ul. Portowa 21, Drezdenko
tel. +48 728 589 419
www.podrawie.pl

MIERZECKA STRUGA (MIERZEĆINKA)

Spytwy kajakowe

■ Traper 23 (Drawa, Obra, Mierzęcka Struga, Piława)

ul. Wańkowicza 1, Gorzów Wielkopolski
tel. +48 608 300 303
www.traper23.net

■ Centrum Turystyki Aktywnej Active Center (Drawa, Korytnica, Mierzęcka Struga)

Głusko 15/3
tel. +48 602 233 304
www.activecenter.com.pl

NYSA ŁUŻYCKA

Spytwy kajakowe

■ Wypożyczalnia sprzętu wodnego i turystycznego – Sławomir Głąb (Nysa Łużycka, Kwisa)

Łęknica
tel. +48 68 362 41 04
www.kajaki-leknica.pl

Drawa

fragment szlaku na terenie województwa lubuskiego

Drawieński Park Narodowy – Sitnica (miejsce biwakowe) – elektrownia wodna Kamienna (przełaska, miejsce biwakowe) – Mostniki – Stare Osieczno – ujście Mierzęckiej Strugi – Przeborowo – ujście Drawy do Noteci
(Długość spływu: około 43 km)

Osobom ceniącym sobie różnorodność ponad monotonię otwartych przestrzeni ten prawy doptyw Noteci niewątpliwie przypadnie do gustu. Szlak kajakowy rzeką Drawą określany jest mianem najpiękniejszego szlaku w północno-zachodniej Polsce. Jest łagodny, w niektórych tylko miejscach kajakarze mogą napotkać trudności, szczególnie przepływając przez Drawieński Park Narodowy, gdzie rzeka ma niemal górski charakter. Podczas spływu należy przygotować

się na pewne utrudnienia w postaci zwalonych drzew, gałęzi i innych przeszkód, które niejednokrotnie trzeba będzie omijać lub przekraczać. Zlokalizowane na trasie pola biwakowe, dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze (pomosty, wiaty, ławki, miejsca na ogniska, miejsca do biakowania), zachęcają turystów do odpoczynku. Rzeka wyznacza granicę pomiędzy województwem lubuskim i wielkopolskim. ■

Mierzęcka Struga (Mierzęćinka)

jezioro Lipie – jezioro Osiek – Jezioro Wielgie – Grzmiąca – Nowy Młyn – Mierzęćin
(Długość spływu: około 33 km)

Źródła rzeki mają swój początek w rozległych torfowiskach niedaleko Chtopowa w gminie Choszczno. Górny bieg potocznie zwany Strugą Ogardna wpada do jeziora Osiek, natomiast dolny fragment przechodzi przez leśne tereny Puszczy Drawskiej. Całość Mierzęckiej Strugi stanowi najładniejszy odcinek szlaku kajakowego „Lubuskie Mazury”, zaczynającego się na jeziorze Lipie. Rzeka przepływa przez kilka jezior o różnicowanej wielkości, za ostatnim z nich, Jeziolem Wielgim, płynie przez niezbyt

ciekawe obszary łąk i pól, przy tym niezbędne jest przenoszenie kajaków. O wiele bardziej interesujący jest dolny bieg, gdzie rzeka wiję się przez rozległe, przepiękne tereny leśne. Kolejne przeniesienie kajaków konieczne jest w pobliżu elektrowni wodnej (dawnego młyna) w miejscowości Nowy Młyn. Dalej szlak prowadzi przez wieś Mierzęćin, gdzie znajduje się przepiękny pałac, zamieniony obecnie na hotel. Przy pałacu działa winnica. Dalej rzeka uchodzi do Drawy. ■

Nysa Łużycka

Lewy doptyw Odry – tak jak i sama rzeka Odra – stanowi granicę polsko-niemiecką oraz wyznacza część zachodniego konturu województwa lubuskiego. Rzeka jest w wielu odcinkach uregulowana, a jej brzegi umocnione kamieniami. Występują jednak również odcinki o bardziej naturalnym biegu, gdzie brzegi są

malowniczo zalesione. Można je obserwować podczas spływu wzdłuż Parku Krajobrazowego „Łuk Mużakowa” oraz Krzesińskiego Parku Krajobrazowego. Przeszkodami na trasie są elektrownie i sztuczne progi. ■

Wodne podróże. Żeglowne odcinki rzek, wskazówki dla kajakarzy i wędkarzy

Bóbr

Nowogród Bobrzański – Krzystkowice – Podgórzyce – Żaków – Tarnawa – Bobrowice
(Długość sptywu: 52 km)

Nazwa rzeki, widniejąca w dokumentach i publikacjach po 1945 roku, przez krótki okres brzmiała Bobrawa, następnie Bober. Jest to największy lewobrzeżny dopływ Odry toczący swe wody z południa na północny zachód województwa, po drodze przepływając przez Żagań i Nowogród Bobrzański, by wreszcie dotrzeć do ujścia w okolicach Krosna

Odrzańskiego. Na tej jednej z najbardziej dziewiczych polskich rzek występują duże wahania poziomu wód. Natrafić można na budowle hydrologiczne lub przeszkody, co w połączeniu z wartkim nurtem stanowi wyzwanie nawet dla wprawnych kajakarzy.

Obra

Trzciel – Międzyrzecz – Górzycza – Bledzew – Skwierzyna – Santok
(Długość sptywu: 143 km)

Leniwa rzeka będąca elementem pejzażu Pszczewskiego Parku Krajobrazowego przepływa przez kilka dużych jezior województwa lubuskiego, które tworzą grupę Jezior Obrzańskich: Lutol, Młyńskie, Konin, Wielkie i Rybojadto. Stanowi lewy dopływ Warty. Koryto Obry wyznaczają liczne zakola przepływające m.in. przez moczary. Rzeka na całej długości jest dość łatwa do przebycia, chociaż

jej początkowy odcinek może być miejscami uciążliwy ze względu na roślinność porastającą niskie brzegi. W dolnym biegu, przy miejscowości Bledzew, Obra została sztucznie spiętrzona zaporą, w wyniku czego dla potrzeb elektrowni wodnej powstał Zalew Bledzewski. Zbiornik ten potożony jest w zalesionym wąwozie. Nad jego brzegiem znajduje się ośrodek wypoczynkowy oraz pole namiotowe.

informacje dodatkowe

BÓBR

Sptywy kajakowe

- **Wypożyczalnia sprzętu kajakowego A-TOM (Czerna, Bóbr, Kwisa, Lubsza, Nysa Łużycka, Paklica, Pliszka)**
ul. Cmentarna 9c, Gubin
tel. +48 509 519 227
tel. +48 531 086 490
www.kajaki-gubin.pl

Sptywy pontonami

- tel. +48 665 625 625
tel. +48 506 625 42
www.splyw-bobrem.pl

OBRA

Sptywy kajakowe

- **Ośrodek Wypoczynkowy Nad Obrą (Obra, Paklica, Pliszka, Ilanka)**
ul. św. Wojciecha 52, Międzyrzecz
tel. +48 95 741 63 40
tel. +48 696 438 127
www.obra.pl

Obra, sptyw kajakowy

informacje dodatkowe

LUBRZAŃSKI SZLAK KAJAKOWY

Spytwy kajakowe

- **Ośrodek Wypoczynkowy Martinez (Paklica, jezioro Niestysz – Kanat Niesulicki, Ptiszka)**

ul. Świebodzińska 74, Lubrza
tel. +48 68 381 32 95
www.martinez.com.pl

LUBUSKI SZLAK WODNY

Spytwy kajakowe

- **Towarzystwo Turystyczne Chapacz (Obra, Warta)**

ul. Tylna 3, Zielona Góra
tel. +48 68 327 16 52
tel. +48 503 811 929
www.chapacz.pl

Obra połączona jest siecią kanałów z innymi rzekami. Kanałem Mosińskim łączy się z Wartą w okolicach Mosiny, poprzez kanały

Południowy, Środkowy i Północny z Obrzycą i Odrą. Płynię też przez Jeziora Zbąszyńskie. ■

Lubrzański Szlak Kajakowy

rzeka Rakownik – rzeka Paklica – jezioro Lubrza – jezioro Paklicko Wielkie – jezioro Rudny
(Długość spływu: 15 km)

Malownicza trasa spływu prowadzi od miejscowości Lubrza do Gościkowa. Nieduży dystans sprawia, że jest to wycieczka popularna wśród turystów weekendowych. Nawet niezbyt wykwalifikowany wioślarz poradzi sobie z tą trasą, zbierając jednocześnie wiele doświadczeń i niezapomnianych wrażeń. Podczas spływu można cieszyć się pięknem przyrody otaczającej rzeki i urokliwe jeziora. W okolicy wsi Nowy Dworek przepływa się przez rezerwat Dębowy Ostrów, który może poszczycić się

ciekawą fauną i florą. Między innymi występuje tutaj: perkoz dwuczuby, czapla siwa, zimorodek, bielik. Można także spotkać bobry. Na trasie mija się również zabytki, np. zabudowania klasztoru w Gościkowie-Paradyżu, zapory, skrywające tajemnice budowle hydrotechniczne Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego oraz fragmenty bunkrów z II wojny światowej. ■

Lubuski Szlak Wodny

Wilcze – Kargowa – Zbąszyń – Trzciel – Międzyrzecz – Bledzew – Skwierzyna – Santok
(Długość spływu: 220 km)

Obra stanowi główny odcinek Lubuskiego Szlaku Wodnego, jednego z najpopularniejszych szlaków kajakowych w Polsce. Na jego

pokonanie potrzeba około 10 dni. Prowadzi rzekami Obrzycą, Obrą i Wartą. W dolinie Obrzycy i Obrzy można zaobserwować zjawisko bifurkacji, polegające na rozdzieleniu się nurtu rzeki na dwa lub więcej ramion, które dalej płyną w różnych, czasem zmiennych kierunkach. Trasa Lubuskiego Szlaku Wodnego jest bardzo urozmaicona: wiedzie przez jeziora i dzikie odcinki rzeki, gdzie występują przeszkody w postaci m.in. przewalonych drzew (fajda dla lubiących ekstremalne wyzwania), które niekiedy wymagają przeniesienia kajaka. Co roku Towarzystwo Turystyczne Chapacz organizuje ogólnopolski spływ kajakowy „Lubuski Szlak wodny” na rzekach Obrze i Warcie. Na trasie spływu liczącego 150 km znajdują się miejscowości: Kopanica, Zbąszyń, Trzciel, Międzyrzecz, Bledzew, Skwierzyna, Santok. Dziennie pokonuje się 20 km, spływ połączony jest ze zwiedzaniem okolic. ■

Kanat Otobok, spływ kajakowy

Wodne podróże. Żeglowne odcinki rzek, wskazówki dla kajakarzy i wędkarzy

Inne szlaki wodne

Paklica

Lubrza – Gościkowo – Szumiąca – Skoki – Kuźnik – Międzyrzecz
(Długość sptywu: około 30 km)

Rzeka wyptywa z jeziora Paklicko Małe, ale nie jest ono jedynym, które przecina na swej trasie, przebiega także m.in. przez Paklicko Wielkie. Po przepłynięciu urozmaiconej trasy,

na której napotkać można niewiele przeszkód, dociera się do Obrzy w Międzyrzeczu. ■

Obrzyca

Lubiatów – Konotop – Kargowa – Smolno Wielkie – Podlegórz – Cigacice
(Długość sptywu: 47 km)

Wyptywająca z Jeziora Stawskiego Obrzyca jest doskonałym przykładem rzeki o nierównym stopniu trudności: w początkowym etapie jej przebycie może sprawiać problemy, lecz wraz z biegiem nurtu staje się coraz łatwiejsza.

U podnóża górzycowskich winnic łagodnie prowadzi w kierunku Cigacic. Na całym szlaku Obrzyca czysta woda zachęca do kąpieli. ■

Kanał Ołobok

jeziro Niestysz – Cibórz – Przetocznica – Bródki
(Długość sptywu: 24 km)

Obecny fortecny kanał leżący na terenie Międzyrzecznego Rejonu Umocnionego jeszcze do XX wieku był niewielkim ciekim wodnym, wyptywającym z jeziora Niestysz i uchodzącym do Odry w okolicach wsi Nietkowiec. Na Ołoboku utworzono łącznie 15 obiektów hydrotechnicznych: 9 jazów (w tym tzw. zamek wodny w Ołoboku, który spiętrza wody jeziora Niestysz) oraz 6 mostów przesuwnych.

Szlak kajakowy umożliwia nie tylko podziwianie walorów przyrodniczych doliny Ołoboku, lecz co ważniejsze, również wspomnianych zabytków techniki. Niestety przez liczne przeszkody oraz konieczność częstego przenoszenia kajaków (13 przenosek) należy do bardzo uciążliwych, pomimo praktycznie stojącego nurtu. W okresie letnim dodatkowym utrudnieniem są zbiorniki zalewowe silnie

zarastające wodną roślinnością. Szlak poleca-ny dla małych grup, najlepiej bez bagażu. ■

informacje dodatkowe

PAKLICA

Sptywy kajakowe

- **Ośrodek Wypoczynkowy Bajka 3 (Jeziora Łagowskie, rzeki Pliszka i Paklica)**

ul. Paderewskiego 6, Łagów
tel. +48 515 694 853
www.bajka3.com

KANAŁ OŁOBOK

Sptywy kajakowe

- **P.W. Kargus Jerzy Jaszczak (Obrzyca, Obrza, Pojezierze Stawskie, Kanał Ołobok)**

ul. Rynek 14, Kargowa
tel. +48 68 352 51 60
tel. +48 607 649 245
www.kargowa-kajaki.pl

Paklica, sptyw kajakowy

informacje dodatkowe

PLISZKA

Dla wędkarzy

Pliszka stanowi miejsce najważniejszych tarlisk i odchowu licznie występującego pstrąga potokowego. Trzeba jednak pamiętać, że na odcinku pomiędzy ruinami młyna a mostem w Kosobudkach istnieje całkowity zakaz wędkowania.

Spytvy kajakowe

■ Kajaki Wodnik (Paklica, jezioro Niestysz – Kanał Niesulicki, Pliszka)

ul. Szpitalna 7/2, Sulęcín
tel. +48 781 327 103
www.splywy-kajakowe.org.pl

■ Kajakarnia.pl (Pliszka, Ilanka, Odra)

ul. Wrzosowa 3, Rzepin
tel. +48 667 215 413
tel. +48 504 540 180
www.kajakarnia.pl

ILANKA

Fauna i flora

W wodach pomiędzy Maczkowem a Rybolicami wypatrzyć można żółwia wodnego, natomiast na całej długości rzeki obserwować można zielone kolonie nadcznika, które porastają zanurzone drewno oraz korzenie olch.

Spytvy kajakowe

■ Ośrodek Wypoczynkowy Martinez (Ilanka, Pliszka, Postomia, Obrá, Paklica)

ul. Świebodzińska 74, Lubrza
tel. +48 68 381 32 95
www.martinez.com.pl

Pliszka

Kosobudki – Drzewce – Pliszka – Gądków Wielki – Sądów – Koziczyn – Urad
(Długość spływu: około 80 km)

Ten prawy dopływ Odry w całości przepływa przez tereny Pojezierza Lubuskiego, rozpoczynając swój bieg w jeziorze Malcz. Następnie zatacza szeroki łuk w kierunku południowo-zachodnim, po drodze zbierając wody licznych jezior, m.in. Bobrzego, Ratno i Wielickiego. Trasa trudna ze względu na liczne przeszkody

spowodowane zalesionymi brzegami, a także dzikim, meandrującym korytem. Utrudnienia rekompensują jednak walory przyrodnicze lasów mieszanych z dużym udziałem buka oraz leśnych łąk. Po drodze mijane są również ruiny młyna Zamęt.

Ilanka

Torzym – Bielice – Rzepin – Nowy Młyn – Maczków – Rybocice – Świecko
(Długość spływu: około 75 km)

Początku małowicznej Ilanki należy szukać na południe od Torzymia. Ogólnodostępne łowisko poszerza się, tworząc płytką rzekę, która płynie aż do ujścia do Odry na południe od Świecka. Dzięki rozwidleniu część wód Ilanki zmierza poprzez dorzecze rzeki Postomia do Warty.

Płynąc poprzez wąski, kamienisty jar i śródleśne enklawy, przecinając jeziora, szerokie dno łąkowej doliny i tereny o sporym zabagnieniu, omijając ruiny czterech młynów oraz

torfowiska na terenie rezerwatu „Dolina Ilanki” – rzeka niewątpliwie nadaje się na ciekawą spływ. Duży odcinek linii brzegowej stanowią dobrze zachowane, naturalne łąki olszowe oraz roślinność szuwarowa.

Rzeka Pliszka, spływ kajakowy

Wodne podróże. Żeglowne odcinki rzek, wskazówki dla kajakarzy i wędkarzy

Kłodawka

Mironice – Kłodawa – Gorzów Wielkopolski (Park Wiosny Ludów)
(Długość sptywu: 10 km)

Rzeka rozpoczyna swój bieg na terenie województwa zachodniopomorskiego, w większości jednak przepływa przez północny obszar lubuskiego. Po drodze zbiera wody kilku innych rzek, by na końcu przekształcić się w prawobrzeżny dopływ Warty. Uregulowanym korytem przecina Gorzów Wielkopolski. Trasa

bardzo wymagająca ze względu na zalegający w korycie gruz lub mielizny, które zmuszają do dłuższego przenoszenia kajaków. Atrakcjami są malownicze okolice gorzowskiego amfiteatru, mijany dawny młyn oraz kilka miejskich skwerów.

Kwisa

Piękna, ale równie nieobliczalna rzeka, będąca lewym dopływem Bobru, do którego wpada powyżej Żagania. Niezmiennie zachwyca swym górskim charakterem, częstokroć jednak napawa także niepokojem ze względu na

rwący nurt. Rzeka znana jest z występującego tutaj licznie pstrąga potokowego i lipienia, a także kilkunastu innych gatunków ryb.

informacje dodatkowe

KWISA

Sptywy po Kwisie

- Po rzece organizowane są sptywy zarówno kajakowe, jak i pontonowe. Do dyspozycji jest również pole biwakowe w miejscowości Ławszowa, położone nad samą Kwisą. Po zakończonym sptywie istnieje możliwość zorganizowania ogniska.

Pont-Car Sptywy Pontonowe

tel. +48 603 508 265

tel. +48 601 862 357

www.pontcar.pl

Rzeka Pliszka

informacje dodatkowe

POSTOMIA

Dla wędkarzy

W Sulęciniu znajduje się duży kompleks stawowy z czterema komercyjnymi łowiskami wędkarskimi należący do ośrodka agroturystycznego.

Ośrodek Agroturystyczny Kormoran

tel. +48 95 755 26 28

tel. +48 95 755 94 43

www.kormoran.org.pl

Spytawy kajakowe

■ Biuro Turystyki Przyrodniczej Dudek

Stacja Pomp 2, Stońsk

tel. +48 95 757 22 12

tel. +48 607 081 317

www.hoopoe.com.pl

LUBRZA

Spytawy kajakowe

■ Wypożyczalnia sprzętu kajakowego A-TOM (Czerna, Bóbr, Kwisa, Lubrza, Nysa Łużycka, Paklica, Pliszka)

ul. Cmentarna 9c, Gubin

tel. +48 509 519 227

tel. +48 531 086 490

www.kajaki-gubin.pl

Postomia

Postomia swój początek ma w Trzemesznie. Płynie w kierunku zachodnim najpierw wśród pól, a później otoczona lasami. Przed dotarciem do Warty w okolicach Kostrzyna nad Odrą, przemierza Park Narodowy „Ujście Warty”, tworząc na jego terenie liczne rozlewiska. W swoim środkowym i dolnym biegu przecina Pojezierze Łagowskie i Kotlinę Gorzowską (w uregulowanym Kanale Postomskim, trasa w tym miejscu ma niski stopień trudności).

Przez resztę biegu pozostaje dzika, o bystrym nurcie, nierzadko stawiając przed kajakarzami wiele wyzwań. Po drodze przepływa pod nieczynnym mostem kolejowym; mijają dawny młyn z piętrzeniem bez przepławki, obecnie służący do celów energetycznych; wcinają się pomiędzy stawy rybne w Sulęciniu i również w tym mieście stacza się z niewielkiego piętrzenia małej elektrowni wodnej. ■

Lubsza

To najdłuższa rzeka w całości znajdująca się w województwie lubuskim, mająca na jego obszarze zarówno źródło, jak i ujście. Początkowy odcinek na zachód od Żar, gdzie ciek się rozpoczyna, przebiega wartko. Szybki nurt zwalnia jednak, staje się spokojny, a poziom wód w korycie znacząco opada. Na Ziemi

Gubińskiej płynie już leniwie, mimo że jest zasilana kilkoma dopływami. Lubsza przepływa przez rozległe leśne ostępy i bagniste doliny, należy więc przygotować się na ciągłe przepychanie się przez mielizny oraz uciążliwość zwalonych konarów. ■

Spytaw kajakowy

Żeglując przez Europę... Międzynarodowe Drogi Wodne

E30 łączy Morze Bałtyckie z Dunajem. Jest to sieć dróg wodnych prowadzących ze Sztokholmu, wzdłuż szwedzkich wód przybrzeżnych po stronie wschodniej, przecinająca Bałtyk i wkraczająca w Świnoujście na teren Polski. Dalej wiedzie Odrą, a później kanałem łączącym tę rzekę z Dunajem aż do Bratysławy.

Najważniejszymi elementami polskiej trasy MDW E30 są: Zalew Szczeciński oraz korytarz Dunaj – Odra – Łaba, które wspólnie przywróciły intensywną żeglugę na tej drugiej co do wielkości rzece w kraju. Płynąc szlakiem E30, mijamy kolejno lubuskie miasta jak Kostrzyn nad Odrą, Stubice, Krosno Odrzańskie, Cigacice, Nową Sól i Głogów.

◆ Stubice

Najpiękniejszym obiektem historycznym w Stubicach jest stadion znajdujący się przy Ośrodku Sportu i Rekreacji. Nie jest to jednak zwykły obiekt sportowy, a prawdziwe dzieło sztuki przywodzące na myśl antyczne areny. W pobliżu znajdują się również ruiny zniszczonej wieży Kleista. Przy współpracy

polsko-niemieckiej organizowany jest Międzynarodowy Festiwal Sztuki Most w Stubicach i Frankfurcie.

◆ Krosno Odrzańskie

Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim jest najbardziej na północ wysuniętym zamkiem średniowiecznego Śląska. Wielokrotnie rozbudowywane i przebudowywane mury powstałe na początku XIII wieku mieszczą obecnie Punkt Informacji Turystycznej, artystyczne Stowarzyszenie „Homo Artifex” oraz Centrum Artystyczno-Kulturalne „Zamek”.

◆ Cigacice

To chyba jedna ze stynniejszych przystani województwa lubuskiego, skąd można

Od lat na mapach Polski zaznaczone są jedno z ważniejszych szlaków transportowych Europy, w tym trasy E30 i E70 przebiegające przez województwo lubuskie. Międzynarodowe Drogi Wodne mają ogromne znaczenia dla regionów, na których się znajdują, zwłaszcza tych, których stawy rozwój zależy w dużej mierze od turystyki wodnej. A do takich niewątpliwie należy Lubuskie! Wzmoczony tranzyt międzynarodowy oraz współpraca z zachodem to główne czynniki rozwoju całego regionu. Województwo lubuskie ma do zaoferowania wyjątkowe walory kulturowe (imprezy cykliczne, produkty regionalne, Szlak Wina i Miodu), architektoniczne oraz – przede wszystkim w odniesieniu do rzek i jezior – niezwykle piękno pojezierskich krajobrazów. W trakcie spływu kajakowego czy żeglugi po Drogiach Wodnych warto więc zatrzymać się w lubuskich miastach, by poznać ich bogatą ofertę turystyczną. Każdy znajdzie tu coś dla siebie!

Rzeka Odra

Nowa Sól, Odra

informacje dodatkowe

Port rzeczny

Jego powstanie wiąże się z uruchomieniem w 1563 roku warzelni soli. Zlokalizowany w starorzeczu Odry, które zostało zamknięte w roku 1592. Nadanie Nowej Soli praw miejskich w 1743 roku, było asumptem do rozwoju portu. W 1831 roku rozpoczęto prace nad regulacją basenu i kanału portowego. W roku 1897 odbyło się uroczyste otwarcie. W okresie międzywojennym przy basenie portowym uruchomiono bazę paliwową. Na początku lat 30. XX wieku przebudowano nabrzeża kanału portowego, a port zaczął pełnić funkcję stacji bunkrowej.

Adres: ul. Portowa, Nowa Sól

wybrać się w niezapomnianą podróż galemanami rzeczny po Odrze i Obrzycy. Trasa przebiega pomiędzy Cigacicami a Górzyszkowem. Przy końcowej stacji warto wybrać się do winnicy Stara Winna Góra na degustację przepysznych trunków i potraw regionalnych.

◆ Nowa Sól

Nowa Sól to miasto, które koniecznie powinny odwiedzić rodziny z dziećmi, ponieważ mieści się tutaj Park Krasnała – jedyny tego rodzaju plac zabaw na świecie, stynący z największej figury krasnała. Krasnał Soluś ma

541 cm wysokości i został wpisany do Księgi Rekordów Guinnessa. Dla kajakarzy atrakcją jest zabytkowy most w kanale portowym w Nowej Soli. To stalowa, podnoszona konstrukcja wybudowana w 1927 roku w zastępstwie wcześniejszego, drewnianego mostu dwukłapowego. Ze względu na zastosowane rozwiązania konstrukcyjne zaliczany jest do jednych z najcenniejszych zabytków techniki w Polsce i w Europie. W mieście organizowany jest regionalny Festiwal Jadła Cepeliada.

Drugą międzynarodową drogą wodną na terenie województwa lubuskiego jest trasa E70, będąca europejskim szlakiem komunikacyjnym wschód-zachód. Łączy atlantycki port Antwerpia u wybrzeży Belgii z wybrzeżem Bałtyku w miejscowości Kłajpeda na Litwie.

Trasa przebiega przez Holandię, Niemcy, Polskę i Rosję aż do punktu docelowego. Na terenie Polski droga wyznaczona jest od śluzu w Hehensaaten przy przejściu granicznym z Osinowem Dolnym do Kostrzyna, gdzie następuje połączenie z drogą wodną Odra – Wisła. Szlak wiedzie 294 km kolejno

Wartą, Notecią, Kanatem Bydgoskim i Brdą, aż do styku z Wisłą w Bydgoskim Węźle Wodnym. Stąd 114 km Wisłą, Nogatem i Zalewem Wiślanym do granicy z Rosją. Trasa przebiega między innymi przez Gorzów Wielkopolski, Bydgoszcz i okolice Elbląga. Na teren województwa lubuskiego trasa E70 dostaje

Twierdza Kostrzyn

się przygraniczną Odrą, która w Kostrzynie stanowi pętlę ze szlakiem E30. Dalej już prosto ciągnie się wzdłuż Warty na wschód przez przepiękny Park Narodowy „Ujście Warty”, Gorzów Wielkopolski, Santok i Skwierzynę, do granicy z województwem wielkopolskim.

◆ Kostrzyn nad Odrą

Osoby przemierzające województwo drogą wodną od strony Warty natrafią na bardzo przyjemną przystań. To tutaj prężnie działa Klub Żeglarski „Delfin”. W ośrodku można dokonać niezbędnych, drobnych napraw lub przechować sprzęt przez okres zimowy.

Miłośnicy historii powinni wybrać się na dłuższe zwiedzanie miasta, a zwłaszcza pozostałości Twierdzy Kostrzyn, czyli warowni z XVI wieku. Zaś smakosze miodu powinni udać się do Skansenu – Pasieki Hodowlanej na Osiedlu Warniki. Od 2004 roku w Kostrzynie nad Odrą w okresie letnim odbywa się słynny festiwal Woodstock – jeden z najgłośniejszych festiwali muzycznych w Polsce!

◆ Gorzów Wielkopolski

Jest to jedna z dwóch kolebek kultury lubuskiej, gdzie między innymi odnaleźć

można wiele zabytków architektury sakralnej: zarówno katolickiej, prawosławnej, jak i żydowskiej. W przerwie podczas zwiedzania koniecznie należy wybrać się na spacer przepięknym bulwarem nad brzegiem Warty – majestatycznie sunące rzeką barki i żagłówki to niezapomniany obraz na długo pozostający w pamięci. W Gorzowie Wielkopolskim podziwiać można jeden z najstarszych lodołamaczy na świecie, pochodzący z 1884 roku. Organizowanych jest tu wiele cyklicznych imprez muzycznych, więc każdy meloman znajdzie coś dla siebie: Romane Dyvesa, Festiwal Reggae nad Wartą czy w końcu Festiwal Brzmienia i Podniebienia.

◆ Santok

W Santoku koniecznie trzeba odwiedzić Muzeum Grodu Santok, czyli rezerwat archeologiczny. Historię tego miejsca można poznać podczas oglądania stałej ekspozycji prezentowanej w budynku przy starej przeprawie przez Wartę, gdzie obecnie znajduje się prom.

informacje dodatkowe

Port rzeczny w Kostrzynie nad Odrą

Port handlowy do obsługi towarowej potożony jest w bardzo dobrym miejscu – u zbiegu Odry i Warty.

Adres: ul. Portowa 3,
Kostrzyn nad Odrą

Marina Gorzów

Marina nad rzeką Wartą dysponuje basenem jachtowym o powierzchni 0,70 ha, pozwalając na przebywanie w nim jednorazowo 15 jachtów motorowych. Jest to również nowoczesny Kompleks Hotelowo-Rekreacyjny.

Adres: al. 11 Listopada 91k,
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 508 056 448
www.marinagorzow.pl

A child wearing a blue and white jacket, a striped beanie, and light blue pants with a reflective stripe is walking through a forest. The ground is covered in a thick layer of fallen autumn leaves in shades of orange, yellow, and brown. A large tree trunk is visible on the left side of the frame. The text is overlaid on a semi-transparent white banner across the middle of the image.

Do źródeł natury.
Wielkie i małe wycieczki
szlakiem przyrody

Wycieczka kajakowa po Drawie

Stare Osieczno – Ieśniczówka Dębina – Przeborowo – Nowe Bielice

Czas trwania: 6–8 godz. Trasa o długości 24 km

Drawieński Park Narodowy

trasa wycieczki

■ **Spytwy kajakowe Drawą**
www.podrawie.pl

Drawa jest jednym z najpiękniejszych szlaków kajakowych w Polsce (im. Jana Pawła II). Ma zmienny charakter, od rzeki górskiej o szybkim nurcie w środkowym biegu po leniwe meandry wśród lasów i podmokłych łąk w dolnej części. Jest szlakiem łatwym, ale w miejscach występowania spiętrzeń lub powalonych drzew wymaga uwagi i zachowania ostrożności (s. 58).

Drawa przepływa przez **Drawieński Park Narodowy** leżący w dużej części w województwie lubuskim (s. 16). Jej dolny bieg wytycza granicę administracyjną między Wielkopolską a Ziemią Lubuską. Proponujemy odbycie całodzienną (6–8 godz. z przerwami na odpoczynek) wycieczki o długości 24 km. Na tym odcinku Drawa jest głęboka o szybkim nurcie. Spływ rozpoczynamy w wiosce Stare Osieczno, do której możemy dojechać drogą krajową nr 22 (Gorzów Wielkopolski – Elbląg).

Jadąc ze wschodu od Człoty, około 2 km za wsią Przesieki dojeżdżamy do parkingu na kilkadziesiąt samochodów oraz baru „Złota korona” po lewej stronie. Tuż za nimi znajduje się wypożyczalnia kajaków, 200 m dalej most oraz zejście nad Drawę. 100 m przed mostem w prawo odbija droga leśna prowadząca do pola biwakowego. Jadąc dalej, za mostem vis a vis neogotyckiego kościoła znajduje się na wysepce **1 camping**.

◆ **0,0 km** – To świetne miejsce do rozpoczęcia spływu. Drawa szeroko meandruje wśród lasów i łąk.

◆ **5,6 km** – Po kilku zakrętach z prawej mijamy **2 ujście Mierzęckiej Strugi**, dalej z lewej **3 strumienia Szczyczna**. Przepływamy przez rejon żerowania bobrów. Widoczne są ślady ich obecności.

◆ **10,3 km** – Na prawym brzegu, **4 osada leśna Hutnik**, tu dawniej znajdowała się huta szkła.

◆ **11,5 km** – Po lewej **5 Ieśniczówka Dębina**, a przy niej bardzo interesujące skupisko pomników przyrody – grab, a przede wszystkim 11 starych dębów bezszypułkowych. Ich korony widoczne są z rzeki. Dalej po lewej XIX-wieczna **6 Ieśniczówka „Zwierzyniec”** z czerwonej cegły.

◆ **13,8 km** – Na zakolu przed widoczną wsią Przeborowo, z prawej **7 miejsce biwakowania** w suchym borze sosnowym. Obok wznoszą się ruiny niewielkiego bunkra wchodzącego w skład linii Wału Pomorskiego. Po chwili, nad samą rzeką następnym bunkier.

Do źródeł natury. Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody

Drawieński Park Narodowy

- ◆ **14,6 km** – Wieś Przeborowo na prawym brzegu. Pomost dla kajaków, miejsce do kąpeli oraz **8 pole namiotowe nad Drawą** wyposażone w bieżącą wodę, toaletę, wiaty oraz miejsce na ognisko. W wiosce kościół konstrukcji ryglowej z 1715 roku. Większość zabudowy stanowią stare domy ryglowe. Za wsią kończy się Puszcza Drawska. Dalej rzeka płynie wśród łąk.
- ◆ **18,1 km** – Na prawym brzegu **9 wieś Drawiny**, osada założona przez przybyłych z Żuław holenderskich mennonitów.
- ◆ **20,9 km** – Kładka dla pieszych i most kolejowy (linia Szczecin – Poznań). Blisko do stacji kolejowej Drawiny. Uwaga – pod mostem bystrze!
- ◆ **24,0 km** – We wsi Nowe Bielice **10 most drogowy** na trasie Krzyż – Drezdenko. Tu kończymy wycieczkę, 2,5 km przed ujściem Drawy do Noteci. Stąd tylko 3 km do stacji kolejowej w Krzyżu.

noclegi i gastronomia

Pokoje gościnne La Mirage

Adres: ul. Krótka 1, Dobiegniew
tel. +48 95 761 15 12

Pokoje gościnne Grażyna i Franciszek Wawrzyniak

Adres: ul. Konopnickiej 12, Dobiegniew
tel. +48 95 761 11 61, +48 507 578 250

Pokoje gościnne Aleksander Płaskoń

Adres: Chomętowo 40
tel. +48 95 761 20 17

Pokoje gościnne Zbigniew Stępień

Adres: Chomętowo 16
tel. +48 95 761 10 28, +48 726 350 389

Pokoje gościnne Barbara Jurasz

Adres: ul. Mickiewicza 6, Dobiegniew
tel. +48 95 761 11 54

Hotel Pałac Mierzęcin

Adres: Mierzęcin 1, Dobiegniew
tel. +48 95 713 15 00
www.palacmierzecin.pl

Restauracja Stara Piekarnia

Adres: ul. Staszica 2, Dobiegniew
tel. +48 95 761 18 50
tel. +48 510 610 888

Wycieczka kajakowa po Obrzycy

Kargowa – Chwalim – Smolno Wielkie – Podlegórz – Sadowa – Górzynowo

Czas trwania: 5–6 godz. Trasa o długości 20,4 km

Winnica Stara Winna Góra, widok na dolinę Obrzycy

trasa wycieczki

■ **Spytwy kajakowe Obrzycą**
www.kargowa-kajaki.pl

Obrzyca jest rzeką nizinną o wolnym nurcie i małej głębokości (s. 61). Na całej swej długości od Jeziora Stawskiego aż do ujścia do Odry w pobliżu Górzynowa jest spławna. W lecie poziom wody znacznie się obniża, przez co powstają płycizny utrudniające pływanie kajakami.

Wycieczkę proponujemy rozpocząć w Kargowej przy nowo wybudowanej przystani kajakowej. Dostać się tu można, jadąc 90 km drogą krajową nr 32 z Poznania lub zjeżdżając z drogi ekspresowej S3 na węzle Sulechów i dalej jadąc 19 km w kierunku wschodnim.

Trasa spływu licząca 20,4 km jest łatwa i nie wymaga dużego doświadczenia wodniackiego. Jedynym znaczącym utrudnieniem na trasie spływu jest 50 metrowa przenoska przez zapórę przeciwpowodziową w Głuchowie na 18. kilometrze.

- ◆ **0,0 km** – Kargowa, **1 przystań kajakowa** dobrze przygotowana na przyjęcie kajakarzy (N 52°03'33" E 15°51'38"). W odległości 2 km znajduje się urokliwe centrum miasta z Ratuszem i bazą gastronomiczną.
- ◆ **0,7 km** – Most drogowy na drodze wojewódzkiej nr 313 Kargowa – Klenica oraz jaz (można nim spłynąć).
- ◆ **1,6 km** – Most kolejowy na nieczynnej linii Sulechów – Wolsztyn.
- ◆ **3,3 km** – Chwalim, most drogowy. Wpływamy w szeroką dolinę, na brzegach rozpościerają się łąki.
- ◆ **4,2 km** – Chwalim, **2 most drewniany** i jaz, który może być zamknięty. Przenoska z prawej strony. We wsi znajduje się cmentarz ewangelicki z XIX-wiecznymi nagrobkami śląskich osadników.
- ◆ **6,5 km** – Po prawej stronie **3 ujście Gnitej Obry (Obry Leniwej)**. Można nią popłynąć przez Jezioro Wojnowskie do Babimostu. Po drodze w Wojnowie warto obejrzeć pałac książąt holenderskich – obecnie Ośrodek Leczenia Chorób Układu Oddechowego u Dzieci. W wiosce jest możliwość przenocowania na biwaku lub w jednym z gospodarstw agroturystycznych.
- ◆ **7,7 km** – Smolno Wielkie, most drogowy i jaz.
- ◆ **8,7 km** – Miejsce na odpoczynek i **4 most kolejowy** w Smolnie Wielkim.

Do źródeł natury. Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody

- ◆ **11,8 km** – Ostrzyce, mostek drewniany.
- ◆ **13,4 km** – Po lewej ujście Kanalu Obrzyckiego.
- ◆ **14,2 km** – Podlegórz, **5 most kolejowy**. Tu warto zatrzymać się i zwiedzić kościół pw. Krzyża Świętego z lat 1876–1902, wybudowany w stylu neoromańskim z pięknymi witrażami oraz cmentarz z rodzinnym grobowcem książąt Reussów.
- ◆ **15,9 km** – Radowice, most drogowy na drodze wojewódzkiej nr 272 Sulechów – Klenica.
- ◆ **17,5 km** – Sadowa, most kolejowy na rozebranej linii kolejowej Sulechów – Głogów. Za mostem warto obejrzeć **6 obiekty hydrotechniczne**, które wybudowano dla potrzeb wodociągu zielonogórskiego, gdyż zasadniczym źródłem wody dla miasta jest rzeka Obrzyca. Ujęcie wody powierzchniowej „Sadowa” znajduje się na przyujściowym odcinku rzeki, w pobliżu miejscowości Głuchów. Jest ono typowym ujęciem brzegowym – na wlocie wody do komór czerpnych

pompowni znajdują się kraty i sita. Ujęta woda przetaczana jest magistralą $\varnothing$ 800 o długości około 10 km do Stacji Uzdatniania Wody w Zawadzie.

- ◆ **17,9 km** – Głuchów (Sadowa), **7 most drogowy** i potężny jaz zmuszający do 50 metrowej przenoski prawą stroną.
- ◆ **19,9 km** – Górzynkowo, po prawej stronie dochodząca wiejska droga z możliwością **8 zakończenia splywu**. We wsi ulokowana jest winnica Stara Winna Góra rodziny Krojcing. Można tu też dotrzeć galarami z portu w Cigacicach.
- ◆ **20,4 km** – Ujście Obrzycy do Odry.

Dla osób, które chcą kontynuować sptyw istnieje możliwość zakończenia wycieczki po przepłynięciu 2 km z nurtem Odry, **9 w porcie rzeczonym Cigacice**.

noclegi i gastronomia

CIAO - CIAO

Pokoje Gościnne i Restauracja Dorota i Eugeniusz Materna

Adres: ul. Wolsztyńska 6, Kargowa
tel. +48 68 352 61 32

Gościniec U Ani

Adres: ul. Babimojska 12, Kargowa
tel. +48 68 352 50 57, +48 694 731 582

Dom Nad Odrą

Adres: ul. Portowa 2, Cigacice
tel. +48 786 856 453

Restauracja Pizzeria

Adres: Rynek 9, Kargowa
tel. +48 68 352 65 91

Cafe Bar

Adres: ul. Browarna 7, Kargowa
tel. +48 503 934 468
tel. +48 513 399 291

Zabytki Łagowa i lubuskie rezerваты

Łagów – Wzgórze Pożrzadelskie
Trasa o długości 9,5 km

Łagów, most kolejowy

trasa wycieczki

■ Łagów – Perła Ziemi Lubuskiej
www.lagow.pl

Wędrówka po południowej części Łagowsko-Sulęcińskiego Parku Krajobrazowego daje możliwość zapoznania się z piękną przyrodą oraz ogromnym bogactwem form powierzchniowych będących wynikiem działalności lodowca.

Łagów, nazywany perłą Pojezierza Lubuskiego, leży w pobliżu autostrady A2 i drogi ekspresowej S3. Najłatwiej dostać się do niego, zjeżdżając z autostrady w Torzymiu na drogę krajową nr 92 w kierunku wschodnim (17 km) lub z drogi ekspresowej w Świebodzinie Południe (24 km) w kierunku zachodnim. Można tu też dojechać PKS-em ze Świebodzina.

Wycieczkę rozpoczynamy w centrum miejscowości na parkingu (N 52°20'03" E 15°17'36") przed wejściem do ① **Zamku Joannitów**. Obok wznosi się zbudowany w 1726 roku kościół

neoklasycystyczny pw. św. Jana Chrzciciela. Ruszamy ulicą Kościuszki w prawo, mijamy punkt informacji turystycznej, przechodzimy pod XVI-wieczną Bramą Marchijską. Ulicami Chrobrego i Toporowską docieramy po 700 metrach do rozwidlenia ulic. Z ulicy Toporowskiej skręcamy w lewo, w ulicę Paderewskiego.

Zbliżyliśmy się do ② **Jeziora Łagowskiego** (s. 43). Z prawej strony budynki mieszkalne, pensjonaty, pokoje gościnne, a z lewej szereg pomostów wędkarskich i wypożyczalnia sprzętu pływającego. Idąc brzegiem jeziora, opuszczamy teren zabudowany i wkraczamy w bukowy las. Od tego miejsca przez 2,8 km wędrujemy po naturalnym tarasie na nadjeziornej skarpie. Ścieżka cały czas wije się wzdłuż linii brzegowej jeziora. Towarzyszą nam czarne znaki szlaku pieszego. Docho- dzimy do miejsca (N 52°18'43" E 15°16'24"),

Do źródeł natury. Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody

Łagów, Brama Zamkowa

w którym odbijamy od jeziora, podążając czarnym szlakiem. Przez 400 metrów idziemy **3 wawozem** porośniętym lasem sosnowym, by dojść do brukowanego traktu. Jesteśmy u podnóża **4 Wzgórza Pożrzadelskiego** (178 m n.p.m.). Rozpoczyna się kilometrowa wspinaczka na szczyt. Początkowo trasa łagodnie pnie się w górę, pod koniec jest już stromo. Wzgórze porasta bór sosnowy z domieszką dębów i buków.

Po krótkim odpoczynku wracamy tą samą trasą do drogi brukowanej, skręcamy w prawo. Idziemy w kierunku **5 rzeczki Łagowej** wypływającej z Jeziora Łagowskiego. Po 500 metrach jesteśmy na mostku i skręcamy w lewo. Docieramy do miejsca wypływu rzeki z jeziora. Stąd, wędrując ścieżką po wysokiej

skarpcie nad jeziorem, a później brukowaną i betonową drogą przez **6 Ośrodek Wypoczynkowy Zacisze** (N 52°19'06" E 15°17'14"), po 2,6 km dochodzimy do szosy. Skręcamy w lewo w ulicę 1 Lutego i zmierzamy do centrum miejscowości, by po 1,5 km dotrzeć do parkingu – gdzie kończy się nasza wycieczka. ■

noclegi i gastronomia

Nevada

Adres: Pożrzadto 5a/c
tel. +48 683 411 223
www.hotelnevada.pl

Motel Picaro Stok

Adres: Stok 4
tel. +48 68 411 68 00
www.picaro.pl

Bajka 3

Adres: ul. Paderewskiego 6, Łagów
tel. +48 515 694 853
www.bajka3.com

Park Rekreacyjny Mundi Recra

Adres: ul. 1 Lutego 1, Łagów
tel. +48 68 341 20 30
www.mundi-recra.pl

Restauracja Pod Lipami

Adres: ul. Zamkowa 11, Łagów
tel. +48 68 341 22 57

Restauracja Pod Basztą

Adres: ul. Kościuszki 5, Łagów
tel. +48 886 618 900
tel. +48 68 341 21 19

Górki Noteckie – Santoczno

Górki Noteckie – rezerwat „Zdroiskie Buki” – Zdroisko – Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy – Santoczno. Trasa o długości 12,3 km

Rzeka Przytęzek, Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy

trasa wycieczki

Trasa wycieczki prowadzi przez lasy Puszczy Gorzowskiej wzdłuż rzeczki Santocznej. Tutejszy krajobraz tworzą rozległe bory sosnowe porastające faliste i strome z pochyłościami ku korytu rzeki zboczami. Czystość wód stwarza dogodne warunki dla rozwoju wielogatunkowej fauny.

Wycieczkę proponujemy rozpocząć w Górkach Noteckich, do których dostać się można pociągiem, dojeżdżając w kilkadziesiąt minut z Gorzowa Wielkopolski lub Krzyża Wielkopolski Samochodem najszybciej można dojechać z Gorzowa, kierując się drogą krajową nr 22, aby po 21 km w miejscowości Przytęg skręcić na Górki Noteckie i po 5 km dotrzeć do stacji PKP. Tu możemy zaparkować samochód.

Ruszamy zielonym szlakiem spod stacji kolejowej w **1 Górkach Noteckich**. Po przejściu kilometra na charakterystycznym

skrzyżowaniu pięciu dróg skręcamy lekko w lewo. Cały czas idziemy prosto leśną drogą. Po 1,5 km docieramy do Santocznej, aby dalej iść malowniczą doliną głęboko wcinającą się w teren. Za chwilę wkraczamy na teren rezerwatu leśnego **2 „Zdroiskie Buki”** (75,57 ha). Rezerwat położony jest w przepięknym krajobrazie leśnym doliny rzeki – nie przekształconej, naturalnej, meandrującej licznymi zakolami z charakterystycznymi terasami. Obszar rezerwatu stanowi ciągły pas po obu stronach rzeki o łącznej długości około 5 km i szerokości od 50 do 350 m. Rezerwat założono w celu zachowania fragmentu naturalnego lasu mieszanego o charakterze buczyny pomorskiej. Po niecałych 4 km wędrówki zalesionym wąwozem dochodzimy do **3 budynku Ośrodka Wypoczynkowego Grupy Energetycznej ENEA**. Stąd szeroką

Do źródeł natury. Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody

drogą wychodzimy z lasu, przechodząc obok domków wypoczynkowych. Dochodzimy do **4 Zdroiska** – dużej wsi letniskowej. Działą tu warta zwiedzenia izba historyczna. W ekspozycji znajdują się zbiory starych zdjęć, monet i sprzętów domowych. W lesie koto wsi można zauważyć pozostałości po przedwojennej plantacji borówek amerykańskich. Wędrując przez wieś, przecinamy drogę krajową nr 22. Mamy za sobą już 8 km. Idziemy dalej asfaltową drogą wzdłuż rzeki Santocznej. Wkraczamy ponownie w las Puszczy Gorzowskiej. Jesteśmy w otulinie **Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego** (s. 20). Zauważamy bardziej suche, piaszczyste podłoże. Po 3 km leśnej wędrowki skręcamy w lewo, w piaszczystą drogę prowadzącą do **5 Santoczna**, miejscowości leżącej nad rynną połodowcową z jeziorami Mrowino i Mrowinko, na skraju Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego. Turyści, którzy mają jeszcze siłę i chęci mogą kontynuować wycieczkę czerwonym szlakiem do **6 Rezerwatu „Rzeka Przyłęzek”**. W Santocznie znajduje

się XVIII-wieczny, szachulcowy, jednona-wowy kościół z salką mieszczącą kącik historyczny. Są też sklepy, bar, pub, pole namiotowe, plaża oraz urokliwe gospodarstwa agroturystyczne. Z Santoczna możemy dojechać autobusem m.in. do Gorzowa Wielkopolskiego.

Buczyna pomorska

noclegi i gastronomia

Gospodarstwo Agroturystyczne Sanus Stefan Urban

Adres: ul. Kasztanowa 5, Santoczno
tel. +48 95 731 08 51

Ekologiczne Gospodarstwo Agroturystyczne Leśne Zacisze

Adres: Lipy 1c
tel. +48 95 731 03 89
www.lesne-zacisze.pl

Kwaterna agroturystyczna Pod Spragnionym Jeleniem

Adres: ul. Dębowa 44, Santoczno
tel. +48 605 112 706

Kwaterna agroturystyczna U Jasia

Adres: Lipy 3
tel. +48 95 731 02 41

Gospodarstwo agroturystyczne Chata Za Wsią w Santocku

Adres: ul. Dębowa 12
tel. +48 95 731 11 07
tel. +48 880 870 250

Bar Łabuda Małgorzata

Adres: Zdroisko 11c
tel. +48 95 731 15 66

W Parku Krajobrazowym „Łuk Mużakowa”

Łęknica – rezerwat Nad Młyńską Strugą – ujście Skrody do Nysy – Łęknica
Trasa o długości 13,5 km

Geopark Łuk Mużakowa – widok z wieży

trasa wycieczki

■ Ścieżka geoturystyczna –
Dawna Kopalnia Babina

www.geosciezkaababina.pl

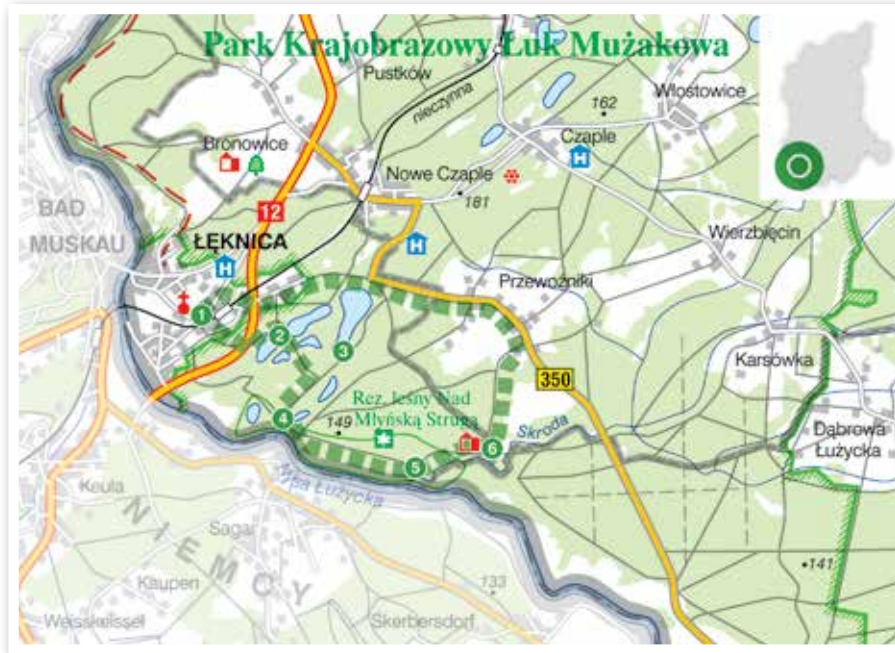
Trasa jest świetną propozycją dla entuzjastów wycieczek na rowerach crossowych. Podczas wędrowki zobaczyć można Geopark Łuk Mużakowa, malowniczo meandrującą rzeczkę Skrodę, naturalne zbiorowiska leśne, pomniki przyrody, okazałą skarpe doliny, wzniesienia moreny czołowej, naturalne wąwozy oraz bagniska. Trasa, oprócz wartości przyrodniczych bogatej flory i fauny, posiada wyraźną specyfikę związaną z walorami geologicznymi tego terenu.

Łęknica leży przy granicy polsko-niemieckiej. Najwygodniej jest do niej dojechać drogą krajową nr 18, będącej odgałęzieniem autostrady A4. 14 km przed granicą należy zjechać na drogę krajową nr 12, na Łęknice. Stąd tylko 17 km do miasta. Wycieczkę rozpoczynamy spod **1 Urzędu Miejskiego w Łęknicy** (N 51°32'11" E 14°44'40"). Na środku Placu

Pokoju znajduje się parking, na którym można zostawić swoje auto. Kierujemy się w stronę wschodnią do ulicy Leśnej. Mijamy stację benzynową Tank. Dojeżdżamy do tunelu pod obwodnicą Łęknicy (droga krajowa nr 12). Po drugiej stronie tunelu zaczyna się Geościeżka. Wjeżdżamy na tereny byłej kopalni węgla brunatnego „Babina”.

Przejeżdżamy (1200 m) pomiędzy **2 dwoma zbiornikami**, będącymi początkiem pojezierza antropogenicznego (N 51°32'06" E 14°45'36"). Wydłużone nieckowate zagłębienia wypełnione są silnie kwaśną wodą o dużej zawartości żelaza, stąd ich pomarańczowo-rdzawa barwa. Po 500 metrach kolejne dwa rdzawe jeziorka. Wokół mnóstwo zniszczonych pni obumartych drzew. Dojeżdżamy do prostopadłej drogi leśnej (500 m), skręcamy w prawo na pd.-zach. (gdyby odbić w lewo, dotarlibyśmy do

Do źródeł natury. Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody

największego **3** zbiornika poeksploatacyjnego „Afryka”). W pobliżu na zboczu dawnego wyrobiska znajduje się wychodnia węgla, wyglądająca jak brązowa kreska o długości 600 m i szerokości 2 m. Zmierzamy (800 m) w kierunku malowniczego **4** rezerwatu leśnego „Nad Młyńską Strugą” (N 51°31'33" E 14°45'32") położonego w urozmaiconej pagórkami i wąwozami dolinie Nysy Łużyckiej i Skrody.

Rezerwat jest jedną z najciekawszych przyrodniczych i krajobrazowych atrakcji w tym rejonie. Stanowi fragment charakterystycznego lasu naturalnego mieszanego z bogatym runem, właściwym dla borów bukowo-dębowych. Przeważa w nim buk i dąb, ale występuje także sosna, lipa, wiąz, modrzew, grab, jarzębina, klon, jodła czy świerk. W runie występują paprocie: orlica pospolita i nerecznica samcza, śmiałek darniowy, borówka czernica, turzyce, kosmatka owłosiona, fiotek leśny, satatnik

leśny, szczawik zajęczy. Trasa prowadzi leśną drogą wzdłuż Nysy Łużyckiej, by po 2,5 km dotrzeć do **5** ujścia Skrody do Nysy Łużyckiej. Teraz trasa wiedzie (1,5 km) w pobliżu licznych meandrow rzeczki Skrody, do **6** ruin dawnego młyna „Kucyk” (N 51°31'21" E 14°48'05").

Od „Kucyka” jedziemy przez 1,7 km na północ drogą wojewódzką nr 350 Przewóz – Łęknica (N 51°32'08" E 14°48'08"). Skręcamy w lewo, kierując się na Łęknice. Za 300 metrów wjeżdżamy do wsi Przewoźniki. Po 2,2 km droga skręca pod kątem prostym w prawo, my zjeżdżamy na drogę leśną w lewo, by po 1 km dojechać do ulicy Dworcowej w Łęknicy. Jeszcze tylko 1,5 km i jesteśmy na parkingu przed Urzędem Miejskim.

noclegi i gastronomia

Hotel Mużakowski

Adres: ul. 1 Maja 8, Łęknica
tel. +48 68 362 41 66
www.hotel-muzakowski.pl

Pensjonat Queen

Adres: ul. Wybrzeżna 2, Łęknica
tel. +48 880 073 860
www.qcafe.pl

Dana bar i noclegi

Adres: ul. Dworcowa 6, Łęknica
tel. +48 68 375 35 84

Ranczo Gniewoszycze

Adres: Gniewoszycze
tel. +48 68 375 69 59
www.gniewoszycze.pl

Skansen Łużycki

Adres: Buczyny
tel. +48 508 086 237
www.skansenluzycki.pl

Restauracja Pod Bukami

Adres: ul. 20-lecia 2a, Łęknica
tel. +48 68 375 39 47

Pętla Słońsk – Lemierzyce – Słońsk

Słońsk – rzeka Postomia – Kłopotowo – rezerwat Lemierzyce – rezerwat Dolina Postonii – Słońsk
Trasa o długości 24,2 km

Rybitwa rzeczna

trasa wycieczki

Bardzo ciekawa pod względem poznawczym i nietrudna wyprawa po obrzeżach Parku Narodowego „Ujście Warty”.

Do Słońska najprościej dostać się samochodem. Dla osób wybierających się z północy, wschodu i południa Polski polecamy jazdę drogą ekspresową S3 do zjazdu Gorzów Pd. i później 40 km drogą krajową nr 22 lub do zjazdu Skwierzyzna Zach., a następnie 55 km drogą krajową nr 24 i 22. Jadący z zachodu lub południa po dotarciu w okolice zjazdów z autostrady A2 Świecko, Rzepin, Torzym powinni kierować się drogami wojewódzkimi na północ na Kostrzyn nad Odrą, by po 40 km dojechać do Słońska.

Wycieczkę zaczynamy na parkingu [N 52°34'12" E 14°48'19"] **1** przed **kościółem pw. Matki Bożej Częstochowskiej**. Kościół jest najstarszym, najpiękniejszym i najlepiej zachowanym zabytkiem

w Słońsku wybudowanym w XV wieku. Jedziemy w prawo. Mijamy ruiny **2 Zamku Joannitów na Palcu Zamkowym**. Dojeżdżamy do żwirowej drogi, w którą skręcamy w lewo. Po przejechaniu 1,2 km zatrzymujemy się na **3 drewnianym mostku nad rzeką Postomią**, zbudowanym w latach 1901–1902. Możemy popatrzeć na rosnące tu olsze, wiązy i topole.

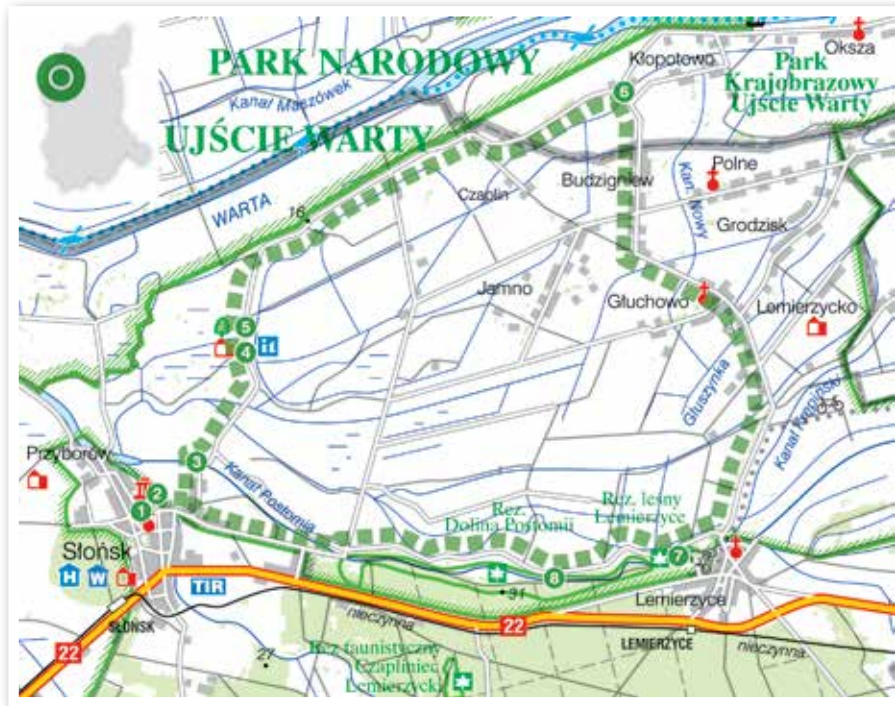
Dalej Wałem Wschodnim jedziemy przez 1 km do **4 zabytkowej pompowni** zbudowanej na początku XX wieku. Pompownia jest ciągle czynna. Jej współczesne elektryczne silniki mają za zadanie osuszać łąki i pola przy bardzo wysokiej wodzie. Przy budynku mieszkalnym znajduje się informacja turystyczna i wypożyczalnia kajaków w Biurze Turystyki Przyrodniczej Dudek. Naprzeciwko budynku rośnie pomnik przyrody – topola czarna, o obwodzie ponad 680 cm. Po 500 metrach dojeżdżamy do miejsca zwanego **5 Pierwszym Zjazdem** [N 52°35'21" E 14°49'06"], które jest świetnym punktem do obserwacji ptaków wodnych. Z łatwością zobaczymy tu gęsi, różne gatunki kaczek i perkozy.

Dalej cały czas jedziemy wałem, mijając po kolei Wojskowy Most na zakręcie po lewej stronie, Ownicki Most i Kłopotowo Most. Na tym odcinku poruszamy się wzdłuż granicy **Parku Narodowego „Ujście Warty”** (s. 18). Jedziemy po płaskim terenie, patrząc na łąki pełne ptactwa, czaple i mewy śmieszki, łabędzie nieme, perkozy dwuczube, różne gatunki kaczek, rybitwy rzeczne i czarne. Po drodze mijamy stare, ogławiane co kilka lat wierzyby.

Po 6,5 km dojeżdżamy do **6 Kłopotowa**. Na początku wioski musimy skręcić w prawo, aby dojechać do utwardzonej drogi prowadzącej do Lemierzyc (w wiosce można

Do źródeł natury. Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody

zaopatrzyć się w prowiant na dalszą drogę). To 7 km jazdy po płaskim terenie. Przed wioską i mostem nad Postomią skręcamy w prawo w drogę gruntową biegnącą wzdłuż watau przeciwpowodziowego.

Po drugiej stronie kanału zaczyna się las, to **7 Rezerwat leśny „Lemierzyce”** o powierzchni 3,32 ha. Rezerwat powstał w celu ochrony fragmentów dobrze wykształconego, wielogatunkowego lasu liściastego, o naturalnym charakterze. Dominuje tu dąb i buk, występuje również klon, grab, jawor, wiąz, lipa drobnolistna, brzoza brodawkowata, sosna zwyczajna oraz modrzew europejski.

Po 500 metrach musimy wjechać na wał. Tutaj zaczyna się kolejny rezerwat – **8 Dolina Postonii** o powierzchni 68,6 ha. Ochronie podlega tu obszar lasu nizinnego. Rzeka

Postomia stanowi jego północną, liczącą 5 kilometrów granicę. Dno doliny zajmują zbiorowiska szuwarowe i łąkowe zarastające zaroślami wierzbowymi. Na wyższych terasach zachowały się fragmenty lasów grądowych. Rezerwat jest ostoją wielu ginących i zagrożonych gatunków roślin (żonkil zwyczajny, konwalia majowa, śnieżyczka przebiśnieg, cis pospolity), ptaków i owadów.

Po 5 kilometrach jazdy po wałe dojeżdżamy do asfaltowej drogi prowadzącej do Stoszka. Skręcamy w lewo, żeby za chwilę za mostem skręcić w prawo w ulicę Poniatowskiego. Jeszcze tylko 2,5 km i jesteśmy na parking, skąd rozpoczęliśmy wycieczkę. ■

noclegi i gastronomia

Zajazd Hubertus

Adres: ul. 3-go Lutego 17, Stoszek
tel. +48 95 757 27 57

Zajazd Lucyna

Adres: ul. Sikorskiego 1, Stoszek
tel. +48 95 757 23 51

Motel Kępes

Adres: ul. Lipowa 1a, Stoszek
tel. +48 501 726 180

Motel Marago

Adres: ul. Paderewskiego 10, Stoszek
tel. +48 505 680 677
www.motelmarago.pl

Dom Pod Klonami U Janickich

Adres: ul. Stoneczna 16, Stoszek
tel. +48 95 757 26 57

Restauracja Słowiańska

Adres: ul. 3-go Lutego 29, Stoszek
tel. +48 95 757 10 20
www.hotel-slowianska.pl

Łagów – Gryżyński Park Krajobrazowy – Krosno Odrzańskie – Rzepin

Łagów – rzeka Pliszka – Gryżyna – Krosno Odrzańskie – Kłopot – Rzepin
Trasa o długości 112 km

Łagów, widok na Wieżę

trasa wycieczki

■ Zespół Parków Krajobrazowych
Województwa Lubuskiego

1 Łagów jest bardzo dobrze skomunikowany z resztą kraju. Leży w pobliżu autostrady A2 i drogi ekspresowej S3. Najłatwiej dostać się do niego, zjeżdżając z autostrady w Torzymiu na DK92 w kierunku wschodnim (17 km) lub z ekspresówki w Świebodzinie Południe (24 km) w kierunku zachodnim.

Przed wyjazdem z miejscowości warto poświęcić kilkanaście minut na obejrzenie jej najciekawszych zabytków, które znajdują się „w zasięgu ręki”. Wiadukt kolejowy – mury z cegły o wysokości 25 m, z 1909 roku na ul. Mostowej, Zamek Joanitów (N 52°20'04" E 15°17'35") i Brama Polska przy ul. Zamkowej oraz Brama Marchijska na ul. Kościuszki.

Wycieczkę rozpoczynamy w centrum miejscowości w pobliżu Urzędu Gminy na parkingu przy ulicy 1 Lutego (N 52°20'00" E 15°17'48"). Z parkingu skręcamy w lewo w ul. Pileckiego. Dalej jedziemy głównymi ulicami Łagowa do ul. Toporowskiej będącej wylotem na Połęcz. Mijamy Rezerwat leśny „Pawski Ług” założony na zarastającym jezioru z typową dla torfowisk roślinnością. Przejeżdżamy ruchliwą DK92 i kierujemy się na Skąpe.

W pobliżu przepływa **2 Pliszka** – jedna z najbardziej malowniczych i zróżnicowanych pod względem krajobrazu rzek Pojezierza Lubuskiego. Ze względu na krystalicznie czystą wodę oraz podobny do górskiego charakter koryta, rzeka cieszy się dużą popularnością wśród kajakarzy.

W miejscowości **3 Węgrzynice** (kościół neogotycki z 1885 roku) skręcamy w lewo, by po 5 km dojechać do **4 Gryżyny**. Wioska leży na obszarze **Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego** charakteryzującego się

dużym bogactwem i różnorodnością rzeźby polodowcowej. Mnóstwo zagłębień bezodpływowych, kemów i ozów, głębokie wąwozy porośnięte stuletnimi bukami. Wszystko to znajdziemy w pasie o szerokości 2–3 km i długości 12,5 km. W parku wytyczono ścieżkę przyrodniczą o długości 7,5 km z 17 barwnymi tablicami opisującymi przyrodę i gospodarkę leśną. W wiosce, przy drodze do Kosobudza rośnie aleja dębów wpisana do Rejestru Zabytków Przyrody.

Wyjeżdżamy z Gryżyny prostą drogą, by po 10 km dotrzeć do Bytnicy.

Jest to stara wieś powstała w połowie XIII wieku z zabytkowym wybudowanym w latach 1745–50 kościołem pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła.

5 Bytnica jest siedzibą Urzędu Gminy.

Droga z Bytnicy do Krosna Odrzańskiego prowadzi przez rozległe lasy będące częścią Puszczy Rzepińskiej. Zajmują one prawie 70% powierzchni gminy. Mijając wioski Struga i Łochowice, wyjeżdżamy do **6 Krosna Odrzańskiego**. Dolne zabytkowe stare miasto i górne – centrum administracyjne i mieszkaniowe łączy ponad stuletni most wzniesiony w 1905 roku. Stare miasto, które w czasie II wojny światowej uległo znacznemu zniszczeniu powraca powoli do swojego historycznego wyglądu. Odbudowany został Zamek Piastowski pochodzący z przetomu XII i XIII wieku, w którym znajduje się muzeum. Remontowane są również zabytkowe kamieniczki. Nad Odrą usytuowany jest port rzeczny, z którego statek wycieczkowy „Zefir” pływa do Słubice, Kostrzyna nad Odrą i Eisenhüttenstadt.

Z miasta, jego górnej części, wyjeżdżamy DK29 na Słubice. Po 5,6 km dojeżdżamy do

Do źródeł natury. Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody

7 **Osiecznica**, by za wsią skrócić w lewo na Maszewo. W Osiecznicy warto wstąpić do Gospodarstwa Rybackiego „Karp” (ul. Krośnieńska 2) na zupę rybną lub rybę smażoną.

W Maszewie skręcamy w lewo w DW138, aby dojechać do Potęcka i przeprawy promowej przez Odrę. Dla turystów transport promem rzeczonym na drugi brzeg może być nie lada atrakcją. Po przepłynięciu rzeki znajdziemy się na terenie 8 **Krzesińskiego Parku Krajobrazowego** (s. 26). Ze względu na regularne zalewanie podczas wysokich stanów wód obszar Parku w dużej części zajmują łąki zalewowe, łąki wilgotne, turzycowiska oraz szuwały. Nasiłczywszy oczy krajobrazem nadodrzańskim, wracamy do Maszewa, aby dalej wzduż Doliny Odry jechać 17 km do 9 **Kłopotu** – bocianiey wioski – znanej z licznych gniazd bociana białego (w latach 80. XX wieku zajęte były 33 gniazda). W centrum wioski znajduje się Muzeum Bociana Białego (www.mbb-kłopot.bermar.pl) mieszczące także schronisko młodzieżowe i pole namiotowe.

Z Kłopotu kierujemy się na 10 **Cybinkę** (11 km), gdzie warto wstąpić na największy (na Ziemi Lubuskiej) cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich. Miasteczko opuszczamy drogą DK29 w kierunku Stubic. Po 7,4 km, zaraz po minięciu rzeki Pliszki skręcamy w prawo w DW134. Trasa prowadzi 9 km w otoczeniu lasu przez wieś Maczków, aż do osady Kamienny Bród. Tutaj biegnie 11 **ścieżka edukacyjna „Bobrowym szlakiem”**, gdzie na niewielkim obszarze spotykamy prawie wszystkie typy siedliskowe lasu. Ścieżka umożliwia poznanie różnych form gospodarki leśnej. Wigwamy i inne elementy małej infrastruktury turystycznej zachęcają do krótkiego odpoczynku. Tylko 4 km dzieli nas od 12 **Rzepina**, gdzie znajduje się wjazd na autostradę A2 (na pierwszym rondzie należy skrócić w prawo w ulicę Okrężną, na rondzie Poznańskim skręcamy znowu w prawo – droga doprowadzi nas do węzła autostradowego). Tu kończymy naszą wycieczkę.

WYCIECZKA SAMOCHODOWA

noclegi i gastronomia

Nevada

Adres: Pożrzadło 5a/c
tel. +48 68 341 12 23
www.hotelnevada.pl

Motel Picaro Stok

Adres: Stok 4
tel. +48 68 411 68 00
www.picaro.pl

Bajka 3

Adres: ul. Paderewskiego 6, Łagów
tel. +48 515 694 853
www.bajka3.com

Park Rekreacyjny Mundi Recra

Adres: ul. 1 Lutego 1, Łagów
tel. +48 68 341 20 30,
www.mundi-recra.pl

Restauracja Pod Lipami

Adres: ul. Zamkowa 11, Łagów
tel. +48 68 341 22 57

Restauracja Pod Basztą

Adres: ul. Kościuszki 5, Łagów
tel. +48 886 618 900
tel. +48 68 341 21 19

Pętla samochodowa Gorzów Wielkopolski – Bogdaniec – Gorzów Wielkopolski

Gorzów Wielkopolski – Bogdaniec – Krzeszyce – Park Dinozaurów – Zoo Safari – Stare Polichno – Santok – Gorzów Wielkopolski. Trasa o długości 106 km

Nowiny Wielkie, Park Dinozaurów

trasa wycieczki

Wycieczkę rozpoczynamy w **1 Gorzowie Wielkopolskim** (miasto jest dobrze skomunikowane z resztą kraju dzięki drodze ekspresowej S3) od zwiedzenia katedry pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (N 52°43'51" E 15°14'22"). Jest to najstarszy i najcenniejszy zabytek miasta. Pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1298 roku.

Wyjeżdżamy z Gorzowa ulicą Sikorskiego – DK132 w kierunku Kostrzyna nad Odrą. Mijamy **2 Rezerwat przyrody „Gorzowskie Murawy”** położony na jego obrzeżach. Po przejechaniu pod obwodnicą miasta po 6,5 km dojeżdżamy do **3 Bogdańca**, w pobliżu którego na pn. od drogi znajdują się 4 leśne rezerваты przyrody: „Bogdanieckie Grądy”, „Morenowy Las”, „Dębowa Góra” i „Bogdanieckie Cisy”. Celem ochrony rezerwatów jest zachowanie ze względów

naukowych i dydaktycznych fragmentów lasu o charakterze grądu środkowoeuropejskiego, buczyny niżowej i najliczniejszej w Polsce populacji cisza.

Zbaczając kilkaset metrów na północ w głąb wioski, dotrzeć możemy do Muzeum Budownictwa i Techniki Wiejskiej z ciekawą ekspozycją obejmującą m.in. wyposażenie domu młynarza.

Wyjeżdżamy z Bogdańca i po 3,5 km skręcamy w lewo w DK131 na Krzeszyce. Mijamy **4 Park Dinozaurów w Nowinach Wielkich** oraz **5 Zoo Safari w Świerkocinie**, by dotrzeć do Krzeszyc leżących na skraju Borów Postomskich. Tutaj skręcamy w lewo w DK22. Jedziemy 13 km przez las do skrzyżowania z DW136. Po drodze mijamy parking i **6 zajazd „U Anki”**.

Nie można podjechać pod sam rezerwat. Należy zostawić samochód na parkingu leśnym N 52°33'33" E 15°12'27" 2,8 km od skrzyżowania i spacerować się do drogi pożarowej nr 12 i około 2 km do mostka nad Lubniewką.

Centralną część Rezerwatu „Janie im. W. Korsaka” (N 52°32'46" E 15°15'09") zajmuje **7 jezioro „Janie”**, przez które przepływa rzeka Lubniewka. Jest to rezerwat wodny. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zarastającego jeziora z charakterystyczną roślinnością wodną i bagienną, będącego ostoją licznych gatunków ptaków wodnych.

Wracamy do DK22 i kontynuujemy jazdę w kierunku Skwierzyny DK24. Po 22 km w centrum miasta na rondzie skręcamy w ul. Mostową DW159, by po 18 km skrajem Puszczy Noteckiej dojechać do **8 Starego Polichna**, skąd roztacza się urokliwy widok

Do źródeł natury. Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody

na płaski teren zakola Warty, urozmaicony malowniczymi kępami lasu, wieloma starorzeczami i oczkami wodnymi. To krajobrazowo-ornitologiczno-florystyczny rezerwat „Santockie Zakole” o powierzchni ponad 240 ha. Rezerwat powołany został w celu ochrony ptaków wodnych.

Jedziemy dalej do **9 Santoka**, wsi o bogatej historii sięgającej VIII wieku. Jej historię można poznać w Muzeum Grodu Santok.

■ Muzeum Grodu Santok

ul. Wodnej 4, Santok
tel. +48 95 731 61 08

Muzeum jest czynne od wtorku do czwartku od 9 do 16, soboty i niedziele od 12 do 17.

Z mostu po lewej widoczne są przystań rzeczna, bar, wiata dla rowerzystów oraz ścieżki rowerowe. Za mostem skręcamy w lewo na Czechów. Po 600 metrach dojeżdżamy do skrzyżowania. W lewo do Muzeum, grodziska i przeprawy promowej (czynna

maj-wrzesień od 8 do zmroku), w prawo do kościoła neogotyckiego z 1858 roku i kamiennej wieży widokowej z 1936 roku.

Droga z Santoka prowadzi doliną Warty wzdłuż linii kolejowej. Po minięciu Czechowa wjeżdżamy do Gorzowa ul. Warszawską. Po 4 km ulicą Sikorskiego dojeżdżamy do katedry gorzowskiej. Tu kończymy naszą wycieczkę.

Nowiny Wielkie, Park Dinozaurów

noclegi i gastronomia

Hotel Dworcowy

Adres: ul. Dworcowa 1,
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 95 722 85 91
www.hotelikdworcowy.com

Hotel Gorzów

Adres: ul. Walczaka 20,
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 95 722 11 33, www.hotelgorzow.pl

Hotel MCM Gorzów

Adres: ul. Grobla 4,
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 95 736 92 92, www.hotel-gorzow.pl

Hotel Mieszko

Adres: ul. Kosynierów Gdyńskich 82,
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 95 733 98 96, www.hotel-mieszko.pl

Zajazd U Lusi

Adres: Muszkowo 42, Krzeszyce
tel. +48 95 757 32 72

Restauracja Bella Toscana

Adres: ul. Nabrzeżna (nisza 5)
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 95 785 08 20
www.bella-toscana.pl

Restauracja Santa Fee

Adres: ul. Nadbrzeżna (nisza 12-15),
Gorzów Wielkopolski
tel. +48 95 722 77 22, www.santafee.pl

Lubuskie. O czym szumią lasy 3

W stronę dzikiej przyrody.

Najpiękniejsze parki, rezerwy i obszary chronione 7

Śladem cudów natury.

Mapa chronionych obszarów przyrody.....	8
Ochrona przyrody w województwie lubuskim	10
Nowe formy turystyki w województwie lubuskim	12
Birdwatching – turystyka ptasia	12
Geoturystyka – turystyka geologiczna	13
Fotosafari	13
Sylwaturystyka – turystyka leśna	14
Turystyka łowiecka	14
Turystyka jeździecka.....	15
Turystyka przygodowa	15
Drawieński Park Narodowy	16
Park Narodowy „Ujście Warty”	18
Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy.....	20
Gryżyński Park Krajobrazowy	22
Przemęcki Park Krajobrazowy	23
Łagowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy	24
Krzesiński Park Krajobrazowy	26
Park Krajobrazowy „Łuk Mużakowa”	28
Pszczewski Park Krajobrazowy	30
Park Krajobrazowy Ujście Warty	32
Rezerwat Nietoperek i Nietoperek II	34

Wodna kraina.

Płynąca turystyka Lubuskiego

Morze przygody w Lubuskim

Mapa lubuskich atrakcji wodnych	38
Pojezierze Dobiegniewskie	41
Jezioro Lipie	41
Jezioro Stowa	41
Jezioro Osiek	42
Jezioro Wielgie-Dankowskie	42
Pojezierze Łagowskie	43
Jezioro Łagowskie	43
Jezioro Trześniowskie (Ciecz)	44
Jezioro Niestysz	44
Okolice Lubniewic.....	45
Jezioro Lubiąż	45
Jezioro Krajnik	46
Jezioro Lubniewsko.....	46
Okolice Pszczewa	47
Jezioro Lubikowskie.....	47
Jezioro Szarcz	48
Jezioro Chtop	48

Pozostałe jeziora	49
Jezioro Borek	49
Jezioro Bronków	50
Jezioro Dąbie Duże	50
Jezioro Glibiel	51
Jezioro Głębokie.....	51
Jezioro Katek.....	52
Jezioro Sławskie	52
Jezioro Reduszeckie	53
Odra	55
Warta	56
Noteć	57
Drawa	58
Mierzęcka Struga (Mierzęcinka).....	58
Nysa Łużycka.....	58
Bóbr	59
Obra	59
Lubrzański Szlak Kajakowy	60
Lubuski Szlak Wodny	60
Inne szlaki wodne	61
Paklica	61
Obrzyca.....	61
Kanał Otobok.....	61
Pliszka	62
Ilanka	62
Kłodawka.....	63
Kwisa.....	63
Postomia	64
Lubsza.....	64
Żeglując przez Europę... Międzynarodowe Drogi Wodne.....	65

Do źródeł natury.

Wielkie i małe wycieczki szlakiem przyrody 69

Wycieczka kajakowa po Drawie	70
Wycieczka kajakowa po Obrzycy	72
Zabytki Łagowa i lubuskie rezerwy	74
Górki Noteckie – Santoczno	76
W Parku Krajobrazowym „Łuk Mużakowa”	78
Pętla Stońsk – Lemierzyce – Stońsk	80
Łagów – Gryżyński Park Krajobrazowy – Krosno Odrzańskie – Rzepin	82
Pętla samochodowa Gorzów Wielkopolski – Bogdaniec – Gorzów Wielkopolski	84